

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**VLOGA ZUNANJIH ZAGOTOVIL PRI KREPITVI
VERODOSTOJNOSTI IN TRANSPARENTNOSTI POROČANJA O
DRUŽBENI ODGOVORNOSTI PODJETIJ – EMPIRIČNA ŠTUDIJA
SLOVENSКИH PODJETIJ**

Ljubljana, maj 2016

SREČKO PEVNIK

IZJAVA O AVTORSTVU

Spodaj podpisani Srečko Pevnik, študent Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, izjavljam, da sem avtor magistrskega dela z naslovom Vloga zunanjih zagotovil pri krepitvi verodostojnosti in transparentnosti poročanja o družbeni odgovornosti podjetij – empirična študija slovenskih podjetij, pripravljenega v sodelovanju s svetovalko izr. prof. dr. Adriano Rejc Buhovac.

Izrecno izjavljam, da v skladu z določili Zakona o avtorski in sorodnih pravicah (Ur. l. RS, št. 21/1995 s spremembami) dovolim objavo magistrskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

S svojim podpisom zagotavljam, da

- je predloženo besedilo rezultat izključno mojega lastnega raziskovalnega dela;
- je predloženo besedilo jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem
 - poskrbel, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam v magistrskem delu, citirana oziroma navedena v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, in
 - pridobil vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti (v pisni ali grafični obliki) uporabljena v tekstu, in sem to v besedilu tudi jasno zapisal;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku (Ur. l. RS, št. 55/2008 s spremembami);
- se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega magistrskega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom.

V Ljubljani, dne 17. 5. 2016

Podpis avtorja: _____

KAZALO

UVOD	1
1 PREGLEDNOST POSLOVANJA	3
2 DRUŽBENA ODGOVORNOST PODJETJA	6
3 ZUNANJA ZAGOTOVILA DRUŽBENE ODGOVORNOSTI	8
3.1 ISO standardi	9
3.2 BS OHSAS 18001	10
3.3 UN Global Compact	10
3.4 Shema EMAS	13
3.5 ECOLABEL – Znak za okolje.....	14
3.6 Uporaba zunanjih zagotovil družbene odgovornosti v Sloveniji.....	17
3.6.1 Certifikat Družini prijazno podjetje	17
3.6.2 Pridobivanje ISO certifikatov.....	20
3.6.3 Vključenost v shemo EMAS	20
3.6.4 Nosilci znaka za okolje – ECOLABEL.....	20
3.6.5 Združbe, vključene v UN Global Compact v Sloveniji	21
3.6.6 Certifikat Družbeno odgovorno podjetje.....	21
4 POROČANJE O DRUŽBENI ODGOVORNOSTI	22
5 ZUNANJA ZAGOTOVILA KAKOVOSTI POROČIL O DRUŽBENI ODGOVORNOSTI	25
5.1 Smernice GRI	27
5.1.1 Proces pridobivanja zunanjih zagotovil po smernicah GRI.....	29
5.1.2 Izjava o zunanjem zagotovilu po smernicah GRI	30
5.2 Standardi zagotovil	31
5.2.1 Standardi zagotovil na svetovni ravni	31
5.2.2 Standardi zagotovil na regionalni ravni	35
5.2.3 Standardi zagotovil na nacionalni ravni	35
5.2.4 Kombinacija standardov	36
5.3 Uporabniki zunanjih zagotovil	36
5.4 Ponudniki storitev zunanjih zagotovil	37
5.5 Raven zunanjih zagotovil	40
5.6 Obseg zunanjih zagotovil	40
5.6.1 Družbena kategorija	41

5.6.2	Okoljska kategorija	42
5.6.3	Ekonomska kategorija	43
5.7	Tveganja pri poslu dajanja zunanjih zagotovil	43
5.8	Etične zahteve pri poslu dajanja zunanjih zagotovil	44
6	EMPIRIČNE RAZISKAVE O UPORABI ZUNANJIH ZAGOTOVIL PRI RAZKRITJIH O DRUŽBENI ODGOVORNOSTI PODJETJA.....	45
7	EMPIRIČNA RAZISKAVA O UPORABI ZUNANJIH ZAGOTOVIL ZA RAZKRITJA O DRUŽBENI ODGOVORNOSTI PODJETJI NA LJUBLJANSKI BORZI.....	47
7.1	Analiza uporabe zunanjih zagotovil za razkritja o družbeni odgovornosti pri delniških družbah, vključenih v SBI TOP in drugih borznih podjetjih	49
7.2	Analiza uporabe zunanjih zagotovil kakovosti poročil o družbeni odgovornosti	55
7.2.1	Zagotovila upoštevanja smernic GRI	55
7.2.2	Zagotovila sledenja standardom zagotovil	55
7.3	Analiza uporabe zunanjih zagotovil družbene odgovornosti	55
7.3.1	Vključenost v shemo EMAS	55
7.3.2	Imetniki Znaka za okolje (ECOLABEL)	56
7.3.3	Imetniki certifikatov BS OHSAS 18001	57
7.3.4	Vključenost v UN Global Compact	57
7.3.5	Imetniki ISO certifikatov	57
7.3.6	Imetniki certifikata Družini prijazno podjetje	58
7.3.7	Imetniki specifičnih certifikatov	59
8	RAZPRAVA	62
	SKLEP	63
	LITERATURA IN VIRI.....	65
	PRILOGE	

KAZALO SLIK

Slika 1: Razdelitev zunanjih zagotovil, ki krepijo verodostojnost in transparentnost poročanja o družbeni odgovornosti podjetij	5
Slika 2: Delež največjih podjetij, v katerih pripravljajo poročila o družbeni odgovornosti	25
Slika 3: Delež največjih 250 svetovnih podjetij z zunanjimi zagotovili poročil o družbeni odgovornosti podjetja po posameznih letih	27

Slika 4: Tržni delež ponudnikov storitev zunanjih zagotovil poročil o družbeni odgovornosti podjetja, ki so skladna z GRI smernicami po posameznih regijah	38
Slika 5: Struktura trga in produkti Ljubljanske borze	47
Slika 6: Delež preučevanih podjetij, ki pridobivajo zunanja zagotovila za poročila o družbeni odgovornosti oziroma zunanja zagotovila družbene odgovornosti.....	50
Slika 7: Delež podjetij, v katerih so pridobili določeno število različnih skupin zunanjih zagotovil za razkritja o družbeni odgovornosti.....	51
Slika 8: Število borznih podjetij vključenih v sistem EMAS glede na vključenost/nevključenost v SBI TOP	56

KAZALO TABEL

Tabela 1: Področja in namen najbolj znanih ISO standardov	9
Tabela 2: Produkti oziroma storitve, za katere se podeljuje Znak za okolje.....	15
Tabela 3: Licence Znaka za okolje v posameznih državah glede na stanje v marcu 2015	15
Tabela 4: Proizvodi in storitve z Znakom za okolje v posameznih državah glede na stanje v marcu 2015	16
Tabela 5: Faze projekta pri certifikatu Družini prijazno podjetje	18
Tabela 6: Faze razvoja računovodstva družbene odgovornosti	22
Tabela 7: Primeri standardov zunanjih zagotovil na nacionalni ravni	35
Tabela 8: Delniške družbe vključene v prvo, standardno in vstopno kotacijo Ljubljanske borze	49
Tabela 9: Število podjetij, v katerih so pridobili določeno število različnih skupin zunanjih zagotovil za razkritja o družbeni odgovornosti	50
Tabela 10: Uporaba posameznih skupin zunanjih zagotovil kakovosti poročil o družbeni odgovornosti in zunanjih zagotovil družbene odgovornosti podjetij, vključenih v SBI TOP	52
Tabela 11: Uporaba posameznih skupin zunanjih zagotovil kakovosti poročil o družbeni odgovornosti in zunanjih zagotovil družbene odgovornosti podjetij pri borznih podjetjih, v katerih niso vključeni v SBI TOP	53
Tabela 12: Delniške družbe iz Ljubljanske borze, ki so vključene v sistem EMAS.....	56
Tabela 13: Delniška družba iz Ljubljanske borze s pridobljenim Znakom za okolje	57
Tabela 14: Imetniki ISO Certifikatov med podjetji vključenimi v SBI TOP.....	58
Tabela 15: Imetniki ISO Certifikatov med drugimi borznimi podjetji	58
Tabela 16: Imetniki specifičnih certifikatov med podjetji vključenimi v SBI TOP	59
Tabela 17: Imetniki specifičnih certifikatov med drugimi borznimi podjetji	60

UVOD

Transparentnost poročanja o poslovanju je pomemben element izgradnje zaupanja različnih javnosti. Managerji imajo vsaj moralno obveznost, da svojim delničarjem in preostalem deležnikom zagotavljajo informacije, s katerimi ti sprejemajo pravilnejše odločitve. Mnogokrat se zgodi, da managerji ne zagotavljajo ustrezne dostopnosti do informacij. Razloge za takšno početje lahko najdemo tudi v prikrivanju podatkov, ki bi lahko razkrili konflikte interesov in ostale nepravilnosti, ki jih deležniki ne bi sprejeli z odobravanjem (DiPiazza & Eccles, 2002, str. 2-5).

Danes so zahteve po razkritjih in spremembah v upravljanju in managementu gospodarskih družb vse intenzivnejše. Širša javnost postaja vse glasnejša in občutljivejša glede vprašanj, ki se dotikajo onesnaževanja okolja, korupcije, otroškega dela, pravic potrošnikov in podpore vojaških režimov. Medijska razkritja teh občutljivih področij lahko resno ogrozijo ugled podjetja in zaupanje v očeh deležnikov (Blowfield & Murray, 2008, str. 11). Za zagotavljanje preglednosti na področju poročanja o družbeni odgovornosti podjetja je ključno, da javnost pridobi ustrezne, razumljive, točne, zadostne in ažurne informacije. S tem deležniki pridobijo vpogled v dejansko stanje na področju družbene odgovornosti podjetja (Bertoncelj et al., 2015, str. 162). Motivacija za zunanje neodvisne preglede poročanja o družbeni odgovornosti podjetij je torej v povečevanju kredibilnosti podjetja, zmanjševanju tveganj in povečevanju vrednosti družbe s pomočjo izboljšane sodelovanja in vloška vseh deležnikov (Global Reporting Initiative North America, 2014, str. 18).

Uporaba zunanjih zagotovil za poročila o družbeni odgovornosti podjetij se pri največjih 250-ih svetovnih podjetjih povečuje. Leta 2005 je bilo le 30 % takšnih, v katerih so se odločili za uporabo tovrstnih neodvisnih zunanjih pregledov, leta 2015 pa je bilo takšnih podjetij že 63 % (KPMG International Cooperative, 2015, str. 40). Najmanjša uporaba zunanjih zagotovil poročil o družbeni odgovornosti podjetij je v državah, kjer je tudi poročanje o družbeni odgovornosti podjetja še v začetkih: v Indoneziji, Izraelu, Kazahstanu, Maleziji, Nigeriji, Singapurju in v Združenih Arabskih Emiratih. V nekaterih državah že začenjajo z obvezno uporabo zunanjih zagotovil na tem področju, denimo v Južni Afriki in Franciji (KPMG International, 2013, str. 33). Uporaba zunanjih zagotovil poročil o družbeni odgovornosti podjetij med 100 največjimi podjetji v posameznih državah razkriva, da tovrstna zagotovila največkrat pridobivajo podjetja iz Francije (96 %). Sledijo podjetja iz Južne Koreje (86 %), Grčije (70 %), Tajvana (70 %) in Velike Britanije (61 %) (KPMG International Cooperative, 2015, str. 41). V Avstraliji so večja borzna podjetja (ASX 100) v večji meri naklonjena pridobivanju zunanjih zagotovil poročanja o družbeni odgovornosti kot manjša podjetja na borzi (ASX 101 – 200), (Australian Council of Superannuation Investors, 2015).

Razlike v pridobivanju neodvisnih zunanjih zagotovil pri poročanju o družbeni odgovornosti podjetij se kažejo tudi med različnimi panogami. Tako je raziskava podjetij na Portugalskem pokazala, da vsa tehnološka podjetja v tej državi, ki so bila zajeta v raziskavo, uporabljajo tovrstna neodvisna zunanja zagotovila. Na področju osnovnih materialov uporablja te zunanje preglede 88 % združb, sledijo javna podjetja (82 %) in finančni sektor (74 %). Najmanjša

uporaba neodvisnih zunanjih pregledov poročanja o družbeni odgovornosti je v panogah petrokemije (50 %), potrošniških dobrin (47 %), potrošniških storitev (22 %), najmanj tovrstnih zunanjih zagotovil pa uporabljajo v panogi industrije, saj se za to odloča le 19 % podjetij (Gomes, Eugenio, & Branco, 2015).

Z magistrskim delom želim ponuditi pomoč managerjem pri njihovem odločanju glede načina podajanja informacij o družbeno odgovornem poslovanju podjetij. Vrhnji managerji se morajo zavedati, kako pomembno je, da podjetje v javnost daje le verodostojne podatke o svojem ravnanju. Opozoriti želim, da podjetja, ki pri poročanju o svoji družbeni odgovornosti ne uporabljajo neodvisnih zagotovil, odpirajo dvome o poštenosti svojega delovanja. Želel bi, da se odločevalci v podjetjih začnejo seznanjati, da lahko neodvisni pregledi in zunanja zagotovila družbeno odgovornega ravnanja vodijo do večjega zaupanja in ugleda v očeh deležnikov.

Cilj magistrskega dela je ugotoviti, kakšna je razširjenost uporabe zunanjih zagotovil glede verodostojnosti poročanja o družbeni odgovornosti med slovenskimi podjetji na Ljubljanski borzi. Poleg tega je cilj tudi analizirati razlike pri uporabi zunanjih zagotovil družbene odgovornosti in zunanjih zagotovil kakovosti poročil o družbeni odgovornosti med tistimi podjetji na borzi, ki spadajo v blue chip indeks Ljubljanske borze (v nadaljevanju SBI TOP), in tistimi, ki jih ta indeks ne zajema.

Hipoteza magistrskega dela je: Delniške družbe, ki so na Ljubljanski borzi uvrščene v SBI TOP, v večji meri uporabljajo zunanja zagotovila za razkritja o družbeni odgovornosti podjetja kot druga borzna podjetja.

Magistrsko delo je razdeljeno na dva dela. Prvi del je sestavljen iz teoretičnega prispevka, v katerem predstavim pregled znanstvene in strokovne literature in empiričnih raziskav iz obravnavanega področja. Drugi del je empiričen. Analiziram stanje obravnavane tematike v Sloveniji. V raziskavo so vključena vsa podjetja, ki kotirajo na trgu delnic na Ljubljanski borzi, torej podjetja, katerih delnice so vključene v prvo, standardno in vstopno kotacijo. Iz preučevane populacije so izločeni holdingi, ker se razlikujejo od ostalih delniških družb. Celotna populacija je razdeljena na dva vzorca, in sicer podjetja, katerih delnice so uvrščene v SBI TOP indeks, ter podjetja, katerih delnice niso vključene v ta indeks Ljubljanske borze. Ugotovljam, če prihaja med tema dvema skupinama podjetij do razlik pri uporabi zunanjih zagotovil za razkritja o družbeni odgovornosti. Pregledam letna poročila in trajnostna poročila družb z letnico 2014. Poleg naštetega za namen raziskave pregledam spletne strani borznih podjetij in baze podatkov, ki se nanašajo na podeljena zunanja zagotovila družbene odgovornosti in podeljena zunanja zagotovila kakovosti poročil o družbeni odgovornosti podjetij v Republiki Sloveniji. Pregledam, če podjetja uporabljajo zunanja zagotovila za razkritja o družbeni odgovornosti, kakšna so njihova pridobljena zunanja zagotovila, in koliko različnih skupin le-teh imajo. Analitičnemu delu sledi razprava, nato magistrsko delo zaključim s pregledom ključnih ugotovitev.

1 PREGLEDNOST POSLOVANJA

Transparentnost pomeni usmerjanje pozornosti v pravila, načrte, procese in dejanja. Gre za iskanje odgovorov na štiri vprašanja: kaj, kako, zakaj in koliko. Transparentnost zagotavlja, da javni funkcionarji, javni uslužbenci, managerji, člani uprav in drugi poslovneži delujejo vidno in razumljivo. Prav tako pa transparentno delovanje od vseh naštetih pričakuje, da poročajo o svojih aktivnostih, s čimer dobi širša javnost možnost vpogleda v delovanje posameznikov in institucij (FAQs on corruption – Transparency International, 2015).

V združbah se soočajo z vedno močnejšimi družbenimi pritiski glede razkritij informacij o delovanju združb na področju družbene odgovornosti. Hkrati pa širša javnost postaja vse glasnejša in občutljivejša glede neprimernih poslovnih praks podjetij. Če v podjetjih ne delujejo v skladu z načeli družbeno odgovornega ravnanja, je lahko, v primeru medijskega razkritja informacij o takšnem delovanju, ogrožen ugled podjetja. Poleg tega takšno družbeno neodgovorno delovanje predstavlja tveganje za ohranitev zaupanja z deležniki podjetja, ki takšno ravnanje obsojajo (Blowfield & Murray, 2008, str. 11).

Transparentnost pri delovanju lokalnih skupnosti in države pomembno vpliva na učinkovitost in smotrnost porabe javnih sredstev. Z javno dostopnostjo do podatkov se ustvari pritisk na nosilce javnih funkcij, da boljše upravljajo z javnim denarjem in delujejo bolj odgovorno. S tem se zmanjšuje tveganje za pojav zlorabe položaja, nepoštena konkurence ter sistemske korupcije (Projekt transparentnost – KPK, 2015). Transparentno delovanje pomaga povečati zaupanje v ljudi in institucije, od katerih je odvisna naša prihodnost (FAQs on corruption – Transparency International, 2015).

Združbe, ki poslujejo pregledno, pošiljajo pozitivne signale ne le o svojem delovanju, temveč tudi o svojem vplivu na ekonomsko in družbeno okolje, v katerem delujejo. Takšna podjetja predstavljajo stebre transparentnega poslovnega okolja, ki ga vlagatelji zaznavajo kot manj tveganega. Za investitorje, ki izkazujejo manjšo naklonjenost tveganju, je takšno okolje tudi bolj privlačno za investiranje (Šebejová, 2004).

Problematično je, kadar vodilni v podjetjih prikrivajo podatke, ki bi negativno vplivali na podobo podjetja v javnosti, razkrivajo pa le tiste pozitivne stvari, ki združbo prikazujejo v dobri luči. Tak način poročanja zmanjšuje preglednost in ogroža ugled podjetja (Bertoncelj et al., 2015, str. 162). Če managerji ne zagotavljajo ustreznega dostopa do informacij, se lahko v javnosti ustvari vtis, da želijo ti določene podatke prikriti. Obstaja namreč možnost, da bi deležniki z večjo dostopnostjo do informacij prepoznali konflikte interesov in ostale nepravilnosti, katere ne bi sprejeli z odobravanjem (DiPiazza & Eccles, 2002, str. 2-5).

Pomembno je, da za zagotavljanje preglednosti vodilni na pošten in odprt komunikacijski način razkrivajo informacije obstoječim in potencialnim investitorjem, posojilodajalcem ter ostalim interesnim skupinam o preteklih, sedanjih in pričakovanih dosežkih podjetja (Epstein & Rejc Buhovac, 2014, str. 23). Managerji se morajo zavedati svoje obveznosti, da svojim delničarjem in preostalim deležnikom zagotavljajo informacije, s katerimi lahko ti sprejemajo pravilnejše odločitve (DiPiazza & Eccles, 2002, str. 2-5). Ključno je, da deležniki pridobijo

informacije, ki so ažurne, točne, zadostne, razumljive in ustrezne. S tem se zagotovi preglednost pri poročanju o družbeni odgovornosti podjetja, prav tako pa se deležnikom omogoči vpogled v dejansko stanje tega področja (Bertoncelj et al., 2015, str. 162).

Transparentnost poročanja o poslovanju podjetja je pomemben element izgradnje zaupanja različnih javnosti (DiPiazza & Eccles, 2002, str. 2-5). Na izgradnjo zaupanja med združbo in interesnimi skupinami pomembno vpliva poročanje, ki zagotavlja zanesljive informacije o družbeno odgovornem delovanju podjetja, ob tem pa odprto razkriva izzive, dosežke in neuspehe na tem področju (KPMG International, 2013, str. 76). Za zagotavljanje preglednosti je ključno, da v podjetjih o svojem delovanju javno poročajo na celovit način, saj to predstavlja osnovo za odgovorno upravljanje podjetij. (Transparency International, 2014, str. 6). Z upoštevanjem načel, ki vodijo k doseganju večje preglednosti, omogočamo zagotavljanje kvalitetnih informacij v poročilih o družbeni odgovornosti. Takšne kvalitetne informacije so pomembne za ustrezno vrednotenje dosežkov in izbiro primernih aktivnosti podjetja na področju trajnostnega delovanja (GRI, 2013b, str. 17).

Ko managerji poudarjajo dosežke na področju družbeno odgovornega delovanja podjetja, a o tem ne poročajo na pregleden način, se lahko v javnosti ustvari vtis, da gre le za neprimerno pretiravanje in prikazovanje nerealnega stanja na tem področju. Deležniki dobijo občutek, da gre samo za dobro premišljene trženjske prijeme, ter da se pojem družbene odgovornosti uporablja kot krinka za oglaševanje. Zaradi tega javnost razvrednoti pomen poročil o družbeni odgovornosti takšnega podjetja (Bertoncelj et al., 2015, str. 162).

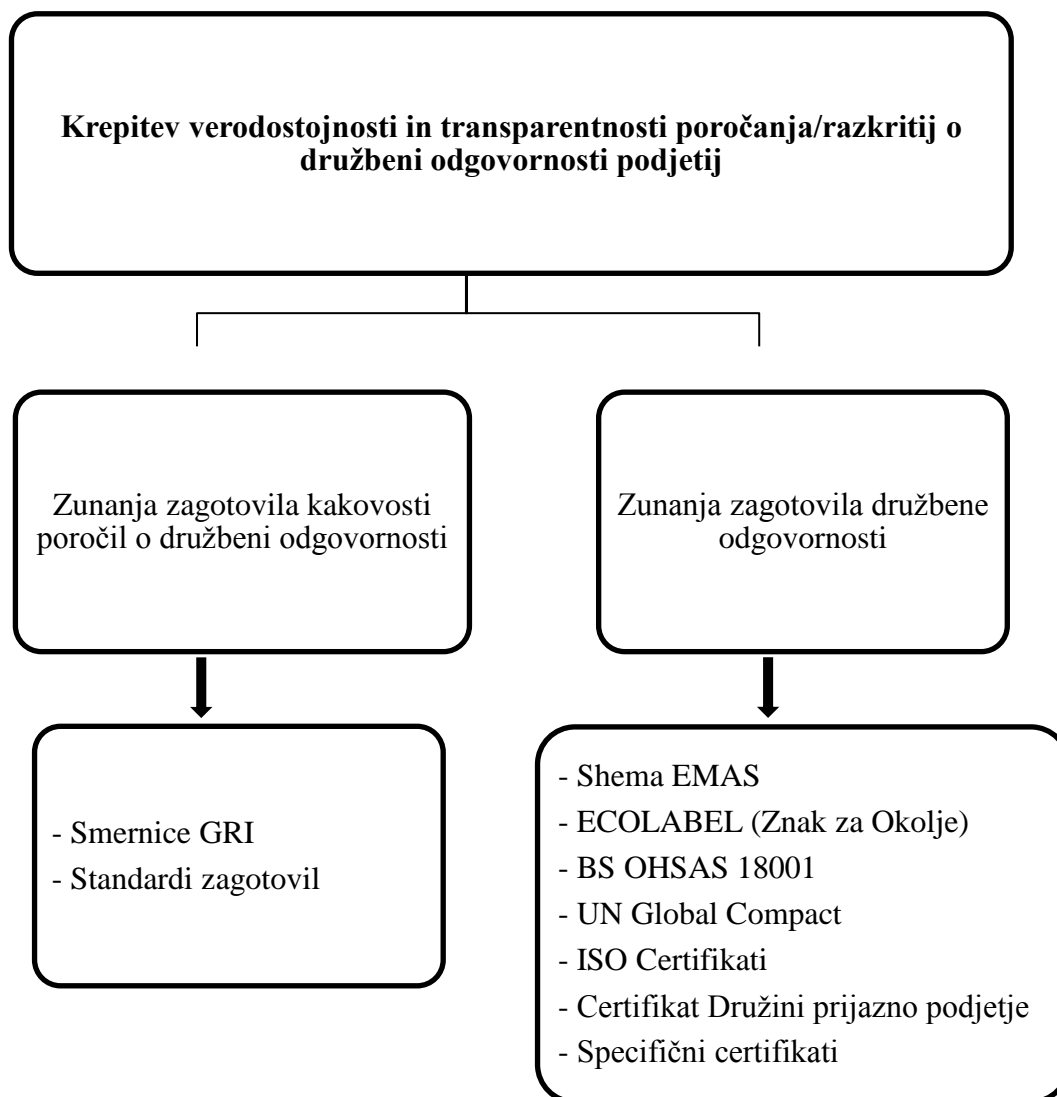
Za doseganje učinkovitih trženjskih akcij je izrednega pomena, da v podjetjih pri predstavitvi trajnostnega delovanja ne pretiravajo in se tako izognejo obtožbam glede zavajanja javnosti. Za razvoj zaupanja in verodostojnosti se morajo vodilni potruditi, da predstavijo pristno sliko delovanja podjetja. Narašča tudi število objav ocen družbeno odgovornega poslovanja podjetij v različnih publikacijah. Podjetja postajajo bolj opazovana in vrednotena iz več različnih zornih kotov delovanja, kot so bila v preteklosti. Takšne objave za podjetja pomenijo svojevrsten pritisk, saj zaradi zunanjih ocenjevanj delovanja težje skrijejo resnične vplive na področju družbeno odgovornega poslovanja (Wilhelm, 2013).

Velika multinacionalna podjetja delujejo v zapletenih mrežah poslovnih subjektov, ki so medsebojno povezani in registrirani v različnih državah. Problematično je, kadar o teh strukturah in odnosu med njimi ni ustreznih razkritij. Pri razkrivanju delovanja hčerinskih družb, podružnic in skupnih podjetij so v povprečju najbolj ustrezna razkritja podjetij iz držav Evropske unije (povprečje 54 % doseženih točk), sledi Avstralija (povprečje 49 % doseženih točk), nato Kitajska (povprečje 33 % doseženih točk), nato Japonska (povprečje 29 % doseženih točk), najmanj ustrezna razkritja podjetij pa so v Združenih državah Amerike (povprečje 24 % doseženih točk). V raziskavi največjih svetovnih podjetij, ki jo je izvedla mednarodna organizacija Transparency International se je izkazalo tudi, da pri teh razkritjih obstajajo velike razlike med različnimi panogami. Tako so v povprečju največ točk dosegla javna podjetja (61 %), sledijo podjetja iz naslednjih panog: osnovni materiali (60 %), petrokemija (48 %), telekomunikacije (45 %), potrošniške dobrine (39 %), finance (36 %),

industrija (31 %), zdravstvena oskrba (31 %), potrošniške storitve (26 %), tehnologija (24 %) (Transparency International, 2014, str. 22-25).

Kot prikazujem na Sliki 1, lahko v združbah verodostojnost poročanja o svoji družbeni odgovornosti dosežejo na dva načina. Lahko poskrbijo za zagotovitev zunanjih zagotovil kakovosti poročil o družbeni odgovornosti. Tako lahko pridobijo zunanje zagotovilo za sledenje bodisi smernicam GRI bodisi standardom s tega področja (ISAE 3000, AA1000AS, nacionalni standardi). Lahko pa v združbah pridobijo zunanja zagotovila družbene odgovornosti, ki se nanašajo na posamezna področja v obliki vključenosti v shemah (shema EMAS, ECOLABEL) in iniciativah (UN Global Compact) ter v obliki podeljenih certifikatov (BS OHSAS 18001, ISO certifikati, Certifikat Družini prijazno podjetje, specifični certifikati).

Slika 1: Razdelitev zunanjih zagotovil, ki krepijo verodostojnost in transparentnost poročanja o družbeni odgovornosti podjetij

2 DRUŽBENA ODGOVORNOST PODJETJA

Evropska Komisija opredeljuje korporacijsko družbeno odgovornost kot odgovornost podjetij za vplive, ki jih imajo le-ta s svojim delovanjem na družbo. Podjetja dosegajo družbeno odgovornost z upoštevanjem zakonov in s skrbjo za različna področja, ki se nanašajo na okolje, družbo, etiko, potrošnike in človekove pravice ter vključevanjem naštetih področij v svojo poslovno strategijo in poslovanje. Takšna usmeritev prinaša koristi pri upravljanju s tveganji, dostopu do kapitala, stroškovnih prihrankih, odnosu s strankami in upravljanju s človeškimi viri. Evropska Komisija navaja, da ima korporacijska družbeno odgovornost pomemben vpliv na doseganje trajnosti, konkurenčnosti in inovativnosti podjetij ter celotnega gospodarstva Evropske unije (Corporate Social Responsibility – European Commission, 2015). Za doseganje ciljev trajnostnega razvoja je ključno, da v podjetjih prevzemajo odgovornost za ekonomske, socialne in okoljske vplive, ki jih povzročajo s svojim delovanjem (The Association of Chartered Certified Accountants, 2004, str. 7). Pri korporacijski družbeni odgovornosti gre za iskanje učinkovite povezave med podjetji in družbo, v kateri ta podjetja delujejo. Ob tem se je potrebno zavedati, da sta gospodarstvo in družba v medsebojni odvisnosti, saj na eni strani poslovni sektor ne more uspešno delovati v okviru neuspešne družbe, na drugi strani pa neuspešen poslovni sektor povzroča zmanjševanje splošne blaginje (Corporate responsibility – OECD, 2015).

Obstaja več teoretičnih razlag, zakaj se združbe odločajo za prostovoljno poročanje o svojem družbeno odgovornem ravnanju. Vendar kljub različnim pogledom obstaja splošno sprejeta teza, ki govori o tem, da je razloge za takšno poročanje o družbeni odgovornosti potrebno iskati v političnih ter družbenih pritiskih, pod katerimi se znajdejo združbe (Slapničar, 2004). Poznamo več ključnih teorij, ki predstavljajo ozadje razvoja družbene odgovornosti in poročanja o njej:

- **Teorija iger** – V združbah se odločajo za prostovoljna razkritja informacij z namenom maksimiziranja vrednosti čistega premoženja po odštetju pričakovanih političnih stroškov. Tovrstni politični stroški se lahko pokažejo v različnih oblikah, med drugim tudi v možnosti bojkotiranja izdelkov podjetja, pregledov s strani inšpektorjev ter v obliki zahtev po bolj strogih zakonskih določilih. Združbe se tako v primeru slabega ravnanja na družbenem in okoljskem področju izpostavijo možnosti, da pridobijo politične stroške (Slapničar, 2004).
- **Teorija legitimnosti** – Teorija legitimnosti daje izrecno pozornost pričakovanjem družbe. Osredotoča se na vprašanje, če se podjetje prikazuje skladno s pričakovanji, ki jih ima družba v okviru katere deluje. Teorija legitimnosti pravi, da se mora v primeru sprememb pričakovani skupnosti temu prilagoditi tudi podjetje, saj bo v nasprotnem primeru ogrožen njegov obstoj (Hoque, 2006, str. 161). Organizacijska legitimnost je stanje, ki obstaja v primeru ujemanja vrednostnega sistema določenega subjekta z vrednostnim sistemom večjega družbenega sistema, katerega del je tudi omenjen subjekt. V primeru bodisi dejanskih bodisi potencialnih razlik med dvema vrednostnima sistemoma obstoji grožnja organizacijski legitimnosti (Lindblom, 1994). Združbam lahko prostovoljna razkritja informacij o družbeno odgovornem ravnanju predstavljajo orodje s katerim zagotavljajo

legitimnost. S takšnimi posredovanimi informacijami v združbah poskrbijo za obveščanje javnosti o svojem delovanju, lahko si prizadevajo za spreminjanje zaznav javnosti, prav tako pa lahko preusmerjajo pozornost s problematičnih področij, tako da poudarjajo družbeno pomembne dosežke z ostalih področij (Slapničar, 2004).

- **Teorija interesnih skupin** – Podjetje ima deležnike, katere opredelimo kot posameznike oziroma skupine, ki lahko vplivajo na doseganje ciljev podjetja, oziroma so pod vplivom poslovanja podjetja. V združbah se morajo zavedati, da imajo vsi ti deležniki v današnjem poslovnem okolju pomembno vlogo pri doseganju uspeha podjetja. Če želijo biti v podjetju uspešni v današnjem in prihodnjem obdobju, morajo vodilni upoštevati tudi interese različnih interesnih skupin podjetja (Freeman, 2010). Najbolj pogosto opredeljene skupine deležnikov so: delničarji, kupci, distributerji, dobavitelji, zaposleni in lokalne skupnosti (Friedman & Miles, 2006, str. 13).

Leta 1972 je bilo v Stockholmu izvedeno prvo večje mednarodno srečanje, na katerem so udeleženci razpravljali o trajnostnem razvoju. Mednarodna konferenca, ki je potekala v okviru Organizacije združenih narodov, se je osredotočala na tematiko človekovega okolja in predstavlja pomemben mejnik razvoja družbene odgovornosti na svetovni ravni. Konferenca je vplivala na oblikovanje različnih priporočil, katera so pripomogla k oblikovanju Programa Združenih narodov za okolje (angl. *United Nations Environment Programme*). Poleg tega so se na nacionalnih ravneh oblikovale tudi številne agencije za varstvo okolja. Leta 1980 je bila sprejeta Strategija za ohranitev sveta (angl. *World Conservation Strategy*), ki je nastala kot plod sodelovanja med različnimi organizacijami: Svetovno zvezo za varstvo narave (angl. *International Union for Conservation of Nature*), Svetovno organizacijo za zaščito narave (angl. *World Wide Fund for Nature*) in Organizacijo združenih narodov. Strategija je opredelila prednostna vprašanja in ključna področja trajnostnega razvoja, ki se odraža v skrbi za planet. Pomemben mejnik predstavlja mednarodna konferenca Združenih narodov o okolju in razvoju, ki je potekala leta 1992 v Riu de Janeiru. Udeleženci so sprejeli temeljna dokumenta na področju trajnostnega razvoja: Deklaracijo o okolju in razvoju in Agendo 21. Deklaracija o okolju in razvoju, ki jo pozna tudi pod nazivom Deklaracija iz Ria, vključuje 27 načel trajnostnega razvoja. Poleg deklaracije so udeleženci sprejeli še sklepni dokument konference z nazivom Agenda 21, ki predstavlja svetovni akcijski načrt za trajnostni razvoj. Agenda 21 vključuje 40 ločenih poglavij, ki se osredotočajo na ukrepe v povezavi z ekonomskimi in družbenimi razsežnostmi trajnostnega razvoja, na upravljanje z naravnimi viri in na vlogo glavnih udeleženih skupin v tem procesu (Drexhage & Murphy, 2010, str. 7-9). V okviru Svetovnega vrha o trajnostnem razvoju, ki je potekal leta 2002 v Johannesburgu, je bil s strani mednarodne skupnosti trajnostni razvoj oklican kot svoj vseobsegajoč cilj. Čez 10 let, leta 2012, je bila v Riu de Janeiru izvedena Konferenca Združenih narodov o trajnostnem razvoju z nazivom Rio + 20. Prisotni so obnovili politične zaveze, se seznanili z napredkom in predstavili prihodnje izzive na področju trajnostnega razvoja. Osredotočili so se predvsem na institucionalni okvir za trajnostni razvoj, odpravljanje revščine po svetu in priložnosti zelenega gospodarstva (Trajnostni razvoj – Ministrstvo za zunanje zadeve, 2015).

Na zasedanju Organizacije združenih narodov so 27. septembra 2015 v New Yorku soglasno sprejeli Agendo 2030 za trajnostni razvoj. Gre za zgodovinski dogodek, na katerem se je mednarodna skupnost dogovorila, da bo potrebno do leta 2030 uresničiti 17 ciljev na področju trajnostnega razvoja. Ti cilji enakomerno vključujejo ekonomsko, socialno in okoljsko dimenzijo trajnostnega razvoja. Za doseganje teh ciljev sprejet univerzalni sporazum zahteva ukrepanje vseh držav, tako razvitih kot držav v razvoju (Agenda 2030 za trajnostni razvoj – Ministrstvo za zunanje zadeve, 2015). Sprejeti cilji trajnostnega razvoja se nanašajo na področja trajnostne proizvodnje, trajnostnega ravnanja z naravnimi viri, trajnostne potrošnje, podnebnih sprememb, neenakosti, revščine, lakote, zdravja, prehranske varnosti, zaposlovanja, rasti, infrastrukture, enakosti spolov, dostopnosti pravnega varstva, miroljubne družbe, vključujoče družbe in odgovornosti institucij (Agenda 2030 – Evropska komisija, 2015). Pomemben mejnik na področju trajnostnega razvoja je bil postavljen tudi 14. decembra 2015, ko je bil v Parizu sprejet globalni podnebni sporazum. Gre za dokument, sprejet s strani 195-ih držav, katerega vsebina se nanaša na omejevanje porasta globalne temperature (Podnebni sporazum – Ministrstvo za zunanje zadeve, 2015).

3 ZUNANJA ZAGOTOVILA DRUŽBENE ODGOVORNOSTI

Zagotovo trajnosti predstavlja zagotovo glede javnih razkritij rezultatov na trajnostnem področju ter tudi zagotovo procesov, sistemov in podatkov ob upoštevanju ustreznih standardov in meril (AccountAbility, 2008, str. 24). Verodostojne informacije glede delovanja podjetja so ključnega pomena pri učinkovitem upravljanju družbenih, okoljskih in ekonomskih vplivov ter tudi pri doseganju učinkovitega komuniciranja z različnimi deležniki. Vlagatelji, uprava, managerji, regulatorji, trgovinski partnerji, mediji in nevladne organizacije pričakujejo ustrezne, točne in pravočasne informacije v zvezi z družbenimi, okoljskimi in ekonomskimi dosežki podjetij. Zato si v združbah prizadevajo za pridobivanje zunanjih zagotovil družbene odgovornosti, s katerimi razkrivajo vplive svojega poslovanja na interesne skupine zunaj in znotraj združbe (The Association of Chartered Certified Accountants, 2004).

Obstaja več razlogov, zaradi katerih se v podjetjih odločajo za pridobivanje zunanjih zagotovil družbene odgovornosti (The Association of Chartered Certified Accountants, 2004):

- prepričevanje - izgradnja zaupanja in verodostojnosti;
- izpolnjevanje zakonskih zahtev - upoštevanje predpisov s področja družbene odgovornosti, denimo glede okoljskih vprašanj;
- sprejemanje odločitev - zagotavljanje verodostojnih informacij za lažje odločanje deležnikov;
- učenje - izboljšanje sistemov upravljanja preko uporabe standardov in procesov nenehnega izboljševanja.

V nadaljevanju so predstavljena naslednja zunanja zagotovila družbene odgovornosti:

- ISO standardi
- BS OHSAS 18001
- UN Global Compact

- Shema EMAS
- ECOLABEL – Znak za okolje
- Certifikat Družini prijazno podjetje
- Certifikat Družbeno odgovorno podjetje

3.1 ISO standardi

ISO je Mednarodna organizacija za standardizacijo, ki predstavlja svetovno največjega razvijalca prostovoljnih mednarodnih standardov. Ta neodvisna, nevladna članska organizacija je objavila že več kot 19.500 mednarodnih standardov iz različnih področij. ISO združuje nacionalne organe za standarde iz 162-ih vključenih držav. Za razvoj standardov skrbijo v 3368-ih tehničnih telesih, centralni sekretariat pa se nahaja v Ženevi (About ISO – International Organization for Standardization, 2015).

Obstaja več standardov, ki vključujejo tudi družbeno odgovorno tematiko. V Tabeli 1 predstavljam najbolj znane ISO standarde s tega področja.

Tabela 1: Področja in namen najbolj znanih ISO standardov

ISO Standard	Področje	Namen standarda
ISO 26000	Družbena odgovornost	Pomoč organizaciji, da deluje na družbeno odgovoren način
ISO 14001	Ravnanje z okoljem	Izboljšava rezultatov vplivov organizacije na okolje
ISO 20121	Trajnostni dogodki	Doseganje pozitivnih vplivov na družbo, okolje in gospodarstvo z dogodkom
ISO 9001	Upravljanje kakovosti	Doseganje učinkovitejših poslovnih operacij
ISO 14046	Ravnanje z vodnimi viri	Doseganje verodostojnih rezultatov vodnega odtisa
ISO 28000	Upravljanje z varnostnim vidikom transporta v oskrbovalni verigi	Doseganje varnosti v dobavni verigi za posameznike in dobrine ter storitve
ISO 39001	Sistem upravljanja varnosti v cestnem prometu	Izboljšanje varnosti v cestnem prometu in doseganje manjšega števila žrtev prometnih nesreč
ISO 31000	Upravljanje s tveganji	Obvladovanje tveganj, ki bi lahko negativno vplivali na organizacijo
ISO 29001	Upravljanje z nafto in plinom	Zmanjšanje količine odpadkov
ISO 13485	Medicinski pripomočki	Doseganje učinkovitejših in varnejših medicinskih pripomočkov
ISO 22000	Upravljanje z varnostjo na področju hrane	Doseganje verodostojnosti za sistem vodenja varnosti živil v prehranski verigi
ISO 50001	Upravljanje z energijo	Izboljšanje učinkovitosti, zmanjšanje tveganj in zmanjšanje emisij pri uporabi energije
ISO/TS 16949	Avtomobilski produkti	Doseganje najboljših praks kakovosti
ISO/IEC 27001	Varovanje informacij	Identificiranje tveganj informacijskih virov in vzpostavitev ustreznih kontrol

Vir: Standards – bsigroup, 2015; Standards – ISO, 2015.

V procesu razvoja je nov standard s področja varnosti in zdravja pri delu, ki bo označen z oznako ISO 45001. Osredotočal se bo na zagotavljanje primernega okvira za zmanjševanje tveganj na delovnem mestu in za izboljšave varnosti zaposlenih. Standard, katerega cilj bo izboljšanje delovnih pogojev po celem svetu, bo predvidoma izšel oktobra leta 2016 (Occupational health and safety – ISO, 2015).

Mednarodna organizacija za standardizacijo (ISO) ni vključena v izvajanje certificiranja mednarodnih ISO standardov, skrbi le za razvoj teh standardov. Za certificiranje skrbijo zunanji certifikacijski organi. Ti podjetjem oziroma organizacijam podeljujejo certifikate, ki predstavljajo zapisana zagotovila o doseganju določenih zahtev za produkte, storitve ali sisteme (Certification – ISO, 2015).

3.2 BS OHSAS 18001

BS OHSAS 18001 predstavlja okvir za vodenje sistema varnosti in zdravja pri delu. Ta standard nudi pomoč organizacijam pri vzpostavitvi potrebnih postopkov, politik in kontrol za doseganje najboljših možnih delovnih pogojev, ki ne odstopajo od najboljših mednarodno priznanih praks (BS OHSAS 18001 – bsigroup, 2015).

Proces certificiranja podjetij v skladu z BS OHSAS 18001 je sestavljen iz treh zaporednih korakov (Certification to BS OHSAS 18001, 2015):

- **Analiza vrzeli** – Ustrezni zunanji strokovnjaki v analizi vrzeli pregledajo obstoječ sistem organizacije na področju varnosti in zdravja pri delu. Ugotovitve pregleda primerjajo z zahtevami BS OHSAS 18001 in tako identificirajo področja, na katerih so potrebne izboljšave. Organizacije se lahko s tem predhodnim pregledom obstoječega stanja bolje pripravijo na uradno vrednotenje (Certification to BS OHSAS 18001, 2015).
- **Uradno vrednotenje** – Podeljevalci certifikata v sklopu uradnega vrednotenja najprej preverijo, kako je organizacija pripravljena na certificiranje. Pregledajo, če je organizacija razvila zahtevane postopke in kontrole. Ugotovitve delijo z organizacijo, ki dobi priložnost za odpravo morebitnih pomanjkljivosti. Ko je ugotovljeno izpolnjevanje zahtev glede ustrezne pripravljenosti organizacije na certificiranje, podeljevalci certifikata nadaljujejo z vrednotenjem izvajanja postopkov in kontrol v organizaciji. Tako zunanji strokovnjaki pregledajo, če organizacija deluje v skladu z zahtevami, ki so potrebne za pridobitev certifikata (Certification to BS OHSAS 18001, 2015).
- **Podelitev certifikata** – Ko organizacija uspešno opravi uradno vrednotenje, pridobi veljaven certifikat BS OHSAS 18001 za obdobje treh let. Podeljevalec certifikata ostane v stiku z organizacijo tudi po podelitvi certifikata, saj z rednimi pregledi posveča pozornost ohranjanju izpolnjenih zahtev in izboljšavam sistema varnosti in zdravja pri delu v organizaciji (Certification to BS OHSAS 18001, 2015).

3.3 UN Global Compact

Global Compact deluje v okviru Organizacije združenih narodov in predstavlja največjo iniciativo za področje korporacijske družbene odgovornosti. V več kot 160-ih državah

vključuje več kot osem tisoč podjetij in več kot štiri tisoč neposlovnih udeležencev (United Nations Global Compact, 2014, str. 7).

Global Compact Združenih Narodov opredeljuje deset načel iz štirih področij (The Ten Principles – UN Global Compact, 2015):

- **človekove pravice** (V podjetjih naj bi tako podpirali kot spoštovali varovanje mednarodno sprejetih človekovih pravic ter poskrbeli, da se ne bi vpletli v kršenje le-teh.);
- **delo** (V podjetjih naj bi podpirali svobodo pri združevanju in priznavali pravico do kolektivnih pogajanj. Zavzemali naj bi se za odpravo obveznega, prisilnega in otroškega dela ter se trudili za nediskriminacijo pri zaposlovanju in opravljanju dela.);
- **okolje** (V podjetjih naj bi se zavzemali za preventivni pristop pri obravnavi okoljskih izzivov in se trudili za promocijo večje okoljske odgovornosti. Poleg naštetega pa naj bi podjetja namenila pozornost podpiranju razvoja in razširjanju tehnologije, ki je prijazna do okolja.);
- **nekoruptivnost** (V podjetjih bi se morali boriti proti podkupovanju, izsiljevanju in vsem drugim oblikam koruptivnosti.).

V podjetjih, v katerih so vključeni v Global Compact Združenih narodov, se zavežejo, da bodo vsako leto pripravili poročilo o družbeno odgovornem napredku. V tem poročilu javno razkrijejo napredek pri uporabi desetih načel Global Compact v aktivnostih in strategijah podjetja. Če v katerem od podjetij ne pripravijo omenjenega poročila, se jih izključi iz iniciative. Prav tako so izključena tudi podjetja v primeru ugotovitve neupoštevanja in neizpolnjevanja načel (United Nations Global Compact, 2014, str. 40).

Obstajajo tri minimalne zahteve, katerim naj bi zadostilo vsako poročilo o družbeno odgovornem napredku (United Nations Global Compact, 2014, str. 40):

- **izjava direktorja:** izraz nadaljnje podpore in zavezanosti iniciativi Global Compact Združenih narodov ter obnovitev zavezanosti njenim načelom;
- **uresničevanje načel:** opis praktičnih ukrepov oziroma načrtov, ki jih je podjetje izvedlo oziroma se jih bo še lotilo za uresničevanje načel Global Compact Združenih narodov;
- **merjenje rezultatov:** merjenje stopnje uresničevanja ciljev oziroma kazalnikov uspešnosti ter druge kvalitativne ter kvantitativne meritve rezultatov.

Na podlagi samoocelitve podjetja se pripravljeno poročilo o družbeno odgovornem napredku glede na globino razkritij uvrsti v eno izmed treh ravni (COP in Brief – UN Global Compact, 2015):

- napredna raven,
- aktivna raven,
- začetna raven.

Poročilo o družbeno odgovornem napredku na napredni ravni zajema napredna merila in najboljše prakse podjetij. Na aktivni ravni zajeta poročila o napredku izpolnjujejo minimalne zahteve, na začetni ravni pa ta poročila ne dosegajo vsaj ene od treh minimalnih zahtev, katerim naj bi zadostilo vsako poročilo o družbeno odgovornem napredku (COP in Brief – UN Global Compact, 2015).

Maja 2013 sta organizaciji UN Global Compact in Global Reporting Initiative obnovili sporazum, ki je potrdil dolgoletno sodelovanje in zaveznitvo med omenjenima organizacijama in tako naznanili inovativno sodelovanje. Dogovorjena je bila skupna uporaba dveh okvirov, načel UN Global Compact za usmerjanje trajnostnih ukrepov in strategij na eni strani in G4 smernic Global Reporting Initiative za komunikacijo napredka deležnikom na drugi strani (United Nations Global Compact & Global Reporting Initiative, 2013, str. 4).

Z uporabo kombinacije načel UN Global Compact in G4 smernic Global Reporting Initiative lahko v podjetjih svojim deležnikom ponudijo verodostojne, celovite in osredotočene informacije o učinkih in uspešnosti na trajnostnem področju. V podjetjih povezujejo strategijo družbene odgovornosti in splošna načela z mednarodnimi standardi in na standardiziran način poročajo o svojem družbeno odgovornem delovanju (United Nations Global Compact & Global Reporting Initiative, 2013, str.4).

S kombinacijo uporabe načel UN Global Compact in G4 smernic se je odprla možnost pridobivanja zunanjih zagotovil za poročila o družbeno odgovornem napredku. Za tovrstna poročila na napredni ravni je to postalo obvezno. Od 1. januarja 2014 je namreč za poročila o družbeno odgovornem napredku na napredni ravni zahtevana uporaba zunanjih vrednotenj verodostojnosti informacij v tem poročilu. Uporaba neodvisnih vrednotenj poročil o napredku predstavlja pomemben korak pri gradnji zaupanja med podjetjem in njegovimi deležniki (United Nations Global Compact & Global Reporting Initiative, 2013, str. 10).

Podjetja pridobivajo zunanja zagotovila za poročila o družbeno odgovornem napredku v okviru kombinacije UN Global Compact in Global Reporting Initiative preko različnih ponudnikov teh storitev. Zagotovilo o informacijah lahko dajo neodvisni ponudniki, torej svetovalna in računovodska podjetja, glede na priznane standarde kot sta AA1000AS in ISAE 3000 ter glede na ostale nacionalne in panožno specifične standarde. Prav tako lahko svetovalna in računovodska podjetja v vlogi neodvisnih izvajalcev razvijejo lastno primerno metodologijo za posle dajanja zunanjih zagotovil. Informacije so lahko preverjene tudi s strani različnih deležnikov podjetja in ostalih udeležencev na trgu, kot so denimo konkurenti in člani iste panoge (United Nations Global Compact & Global Reporting Initiative, 2013, str. 10).

Podjetja morajo v okviru splošnih standardnih razkritjih pri zagotovilih poročati o organizacijski politiki in dosedanjih praksah organizacije pri iskanju zunanjih zagotovil za poročila. Opredeliti se morajo temelji in obseg posla pridobivanja zunanjih zagotovil. Prav tako se mora poročati o razmerju med ponudnikom storitev zunanjih zagotovil in organizacijo, ki predstavlja naročnika v tem poslu. Poleg naštetega se mora razkriti še, ali so

vodstvene strukture organizacije vpete v pridobivanje zagotovil za poročilo (United Nations Global Compact & Global Reporting Initiative, 2013, str. 11).

3.4 Shema EMAS

Shemo EMAS opredelimo kot sistem Evropske unije za okoljsko ravnanje in presojo. Predstavlja prostovoljni sistem, ki zagotavlja sistematični pristop pri upravljanju, povečevanju in vrednotenju okoljske učinkovitosti podjetij oziroma organizacij. Za registracijo in zagotavljanje informacij o shemi EMAS skrbi pristojni državni organ, ki je imenovan s strani vsake posamezne države članice Evropske unije (Evropske skupnosti, 2011).

Sistem EMAS predstavlja nadgradnjo standarda ISO 14001, saj le temu dodaja nekatere sestavine. Omenjeni standard vsebuje določene zahteve za področje sistemov okoljskega upravljanja, le-te pa predstavljajo sestavni del sheme EMAS. Sorodnost sistema EMAS in standarda ISO 14001 je pomembna pri preprečevanju nepotrebne podvajanja naporov v organizaciji pri prizadevanjih za napredovanje iz navedenega standarda na sistem EMAS (Evropske skupnosti, 2011). Preko sheme EMAS se zagotovi večja odkritost in odprtost ter objavljanje informacij iz okoljskega področja na periodičen način (EMAS – Ministrstvo za okolje in prostor, 2015).

Tako posamezniki kot tudi organizacije, ki posedujejo ustrezno strokovno znanje, lahko pridobijo dovoljenje za opravljanje storitev zunanjega ocenjevanja v okviru sistema EMAS. Gre za strokovnjake, ki morajo za opravljanje tovrstnih poslov pridobiti licenco. Zunanji ocenjevalec v sistemu EMAS mora biti pri svojem delu neodvisen od organizacije, ki jo preverja, obenem pa tudi od svetovalcev in revizorjev te organizacije. Njihova naloga je dajanje zagotovil naročnikom glede upoštevanja zahtev, ki jih zagotavlja shema EMAS. Odgovorni so za preverjanje izpolnjevanja zakonskih okoljskih zahtev v organizaciji in za preverjanje verodostojnosti, zanesljivosti in pravilnosti okoljskih podatkov oziroma informacij podanih s strani organizacije. Zunanji ocenjevalci v sistemu EMAS, ki so akreditirani v eni od držav članic, lahko dejavnost preverjanja opravljajo tudi v kateri koli drugi državi članici (How does EMAS work? – European Commission, 2015).

Zunanji ocenjevalci v sistemu EMAS pripravijo neodvisno oceno na podlagi preučitve in vrednotenja naročnikovega (Evropske skupnosti, 2011):

- okoljskega pregleda,
- sistema okoljskega ravnanja,
- revizijskega postopka,
- okoljske izjave.

Pri postopku uvedbe sistema EMAS organizacija izvede okoljski pregled. V tem začetnem pregledu so v celoti vključeni okoljski vidiki in metode za vrednotenje storitev, proizvodov in dejavnosti v organizaciji. Upoštevane so tudi trenutne prakse, zakonski vidik ter postopki okoljskega ravnanja. V organizaciji morajo kot pogoj za registriranje v shemo EMAS pripraviti okoljsko politiko, v kateri se zavežejo k spoštovanju zakonodaje iz okoljskega

področja ter k nenehnim izboljšavam pri okoljski učinkovitosti. V organizacijo je potrebno vpeljati sistem okoljskega ravnanja, katerega namen je uresničevanje s strani vrhnjega vodstva določenih ciljev okoljske politike. V sistemu okoljskega ravnanja morajo biti opredeljeni cilji, sredstva, odgovornosti, potrebe po usposabljanju, operativni postopki ter komunikacijski in nadzorni sistemi. Potrebna je tudi izvedba notranje okoljske revizije, v kateri se oceni upoštevanje določenih okoljskih zahtev. Prav tako se v notranji reviziji ovrednoti skladnost vpeljanega sistema upravljanja s programom in politiko v organizaciji. Organizacija je dolžna pripraviti javno izjavo o okoljski učinkovitosti, katera mora vsebovati ugotovljene dosežke načrtovanih ciljev in opredelitve ukrepov za prihodnost, ki bodo prispevali k izboljšanju okoljske učinkovitosti. Neodvisni presojevalec sheme EMAS pregleda zgoraj navedene korake organizacije in jih oceni. Potrjena izjava se nato javno objavi in predloži za registracijo pri pristojnem državnem organu. Po registraciji pa lahko organizacija uporablja to potrjeno okoljsko izjavo in logotip sistema EMAS (Evropske skupnosti, 2011). Registracija v sistemu EMAS je omejena na tri leta, torej do izteka roka, ko mora organizacija državnemu organu predložiti posodobljeno okoljsko izjavo, ki jo potrdi neodvisni okoljski presojevalec (EMAS – Ministrstvo za okolje in prostor, 2015).

3.5 ECOLABEL – Znak za okolje

Ecolabel predstavlja Znak za okolje na ravni Evropske unije, ki ga v Sloveniji poznamo pod nazivom »okoljska marjetica«. Podeljuje se proizvodom in storitvam, ki uspejo doseči visoke standarde na področju okolja in visoke kriterije glede uporabnosti. Pridobitelj okoljske marjetice se zaveže, da bo v največji možni meri sledil strategiji, ki bo usmerjena v varovanje okolja v celotnem življenjskem ciklu izbranega proizvoda oziroma storitve (Ecolabel – Ministrstvo za okolje in prostor, 2015).

Znak za okolje Evropske unije označujemo kot javno shemo, ki sledi načelom verodostojnosti in nediskriminatornosti. Identična in veljavna je v celotni Evropski uniji, poleg tega pa tudi v Evropskem gospodarskem prostoru (EEA), ki poleg držav članic Evropske unije vključuje še Liechtenstein, Norveško in Islandijo (Ecolabel and GPP, 2015).

Proizvodi oziroma storitve morajo za pridobitev Znaka za okolje izpolniti zahtevana merila in prestati preizkuse ustreznosti, ki jih preveri neodvisni presojevalec. Le-ta presoja kakšen vpliv ima posamezen proizvod oziroma storitev na okolje v celotnem življenjskem krogu: od pridobivanja surovin, proizvodnje, embaliranja, distribucije, potrošnikove uporabe do izločitve iz okolja (Evropske skupnosti, 2006). Proizvodi oziroma storitve, ki izpolnijo pogoje za pridobitev Znaka za okolje, pridobijo pravico do označevanja z logotipom rože. Ta je namenjen lažjemu prepoznavanju okolju prijaznejših proizvodov in storitev s strani potrošnikov, obenem pa predstavlja svojevrstno spodbudo podjetjem za družbeno odgovornejše delovanje (Ministrstvo za okolje in prostor, b. l.). V Tabeli 2 prikazujem, za katere vse skupine produktov oziroma storitev lahko združbe pridobijo pravico do uporabe Znaka za okolje.

Tabela 2: *Produkti oziroma storitve, za katere se podeljuje Znak za okolje*

Skupina produktov oziroma storitev	Produkti oziroma storitve
Proizvodi za osebno nego	šamponi, mila, balzami za lase
Oblačila in obutev	tekstilni izdelki, čevlji, škornji
Pohištvo	leseno pohištvo
Maziva	masti, hidravlična olja
»Naredi sam«	barve, laki
Talne obloge	lesene talne obloge, tekstilne talne obloge, trde talne obloge
Vrtnarjenje	izdelki za izboljšanje tal in rast rastlin
Papirnati proizvodi	časopisni papir, kopirni papir, grafični papir, papirnati robčki
Hišni aparati	izdelki svetlobnih virov, toplotne črpalke, grelci na vodni osnovi
Oprema za dom	sanitarne armature, posteljni vložki, straniščne školjke in pisoarji
Elektronska oprema	televizijski sprejemniki, osebni in prenosni računalniki, optični bralniki
Izdelki za čiščenje	univerzalna čistila, sanitarna čistila, detergenti za pranje perila, detergenti za ročno ter strojno pomivanje posode
Počitniške namestitve	turistične namestitvene storitve, storitve počitniških kampov

Vir: EU Ecolabel Products and Services – Ecolabel, 2015.

Znak za okolje Evropske unije je bil s strani Evropske Komisije vzpostavljen leta 1992. Od takrat se je razvijal in sledil cilju zagotavljanja zaupanja vrednega vseevropskega prostovoljnega sistema okoljskega označevanja izdelkov in storitev. Marca 2015 je bilo stanje podeljenih licenc Znaka za okolje 2010, le-te pa so se nanašale na 44051 izdelkov in storitev (Facts and Figures – European Commission, 2015).

Kot je razvidno iz Tabele 3 je bilo marca 2015 skupno število podeljenih licenc Ecolabel 2010. Od tega jih je bilo 28 % podeljenih v Franciji, 17 % v Italiji in v Nemčiji 11 % (Facts and Figures – European Commission, 2015).

Tabela 3: *Licence Znaka za okolje v posameznih državah glede na stanje v marcu 2015*

Država	Število podeljenih licenc Znaka za okolje	Delež glede na skupno število vseh podeljenih licenc Znaka za okolje
Francija	557	27,71
Italija	344	17,11
Nemčija	217	10,80
Španija	181	9,00
Avstrija	172	8,56
Nizozemska	85	4,23
Velika Britanija	84	4,18
Danska	68	3,38
Grčija	49	2,44

nadaljevanje

Država	Število podeljenih licenc Znaka za okolje	Delež glede na skupno število vseh podeljenih licenc Znaka za okolje
Švedska	42	2,09
Belgija	31	1,54
Poljska	28	1,39
Portugalska	24	1,19
Romunija	24	1,19
Češka	18	0,90
Madžarska	18	0,90
Finska	17	0,85
Slovenija	15	0,75
Ostale države*	36	1,79
	Σ 2010	Σ 100

Opombe: * Države z manj kot devetimi podeljenimi licencami Znaka za okolje

Vir: Facts and Figures – European Commission, 2015.

Stanje skupnega števila proizvodov in storitev z Znakom za okolje marca 2015 razkriva, da je bilo skupno število le-teh 44051. Kot je razvidno iz Tabele 4 daleč največ od teh produktov in storitev prihaja iz Italije (44,22 %), sledijo izdelki in storitve iz Francije (12,39 %) in Španije (6,54 %) (Facts and Figures – European Commission, 2015).

Tabela 4: Proizvodi in storitve z Znakom za okolje v posameznih državah glede na stanje v marcu 2015

Država	Število proizvodov in storitev z Znakom za okolje	Delež glede na celotno število proizvodov in storitev z Znakom za okolje
Italija	19480	44,22
Francija	5460	12,39
Španija	2881	6,54
Velika Britanija	2699	6,13
Finska	2527	5,74
Švedska	2364	5,37
Belgija	1574	3,57
Danska	1140	2,59
Poljska	1132	2,57
Nizozemska	1068	2,42
Madžarska	884	2,01
Nemčija	711	1,61
Portugalska	675	1,53
Avstrija	594	1,35
Grčija	408	0,93
Norveška	109	0,25
Ostale države*	345	0,78
	Σ 44051	Σ 100

Opombe: * Države z manj kot sto proizvodi in storitvami z Znakom za okolje

Vir: Facts and Figures – European Commission, 2015.

3.6 Uporaba zunanjih zagotovil družbene odgovornosti v Sloveniji

3.6.1 Certifikat Družini prijazno podjetje

V Sloveniji obstaja certifikat Družini prijazno podjetje, ki nudi neodvisen zunanji pregled družbene odgovornosti podjetij na področju odnosa do zaposlenih pri možnostih usklajevanja poklicnega in zasebnega dela življenja (O certifikatu – Družini prijazno podjetje, 2015). Začetki projekta certifikatov Družini prijazno podjetje segajo v leto 2006, ko so se začele izvajati prve aktivnosti na tem področju. Prvi tovrstni certifikati v Republiki Sloveniji pa so bili podeljeni v maju leta 2007. Osnovna ideja sicer izvira iz Nemčije, saj se je poskusni projekt izvedel v okviru tamkajšnje organizacije »Beruf und Familie«. V Sloveniji so bile izvedene prilagoditve tega projekta glede posebnosti slovenskega okolja na socialnem in ekonomskem področju. Tudi Evropska unija je zaznala pomen projekta izdajanja certifikatov Družini prijazno podjetje in ga podprla z delnim financiranjem iz Evropskega socialnega sklada (Certifikat Družini prijazno podjetje – MDDSZ, 2015). Med imetniki tovrstnih osnovnih in polnih certifikatov zasledimo tudi podjetja iz Ljubljanske borze.

Certifikat Družini prijazno podjetje je blagovna znamka neodvisnega, zasebnega in neprofitnega zavoda, ki se imenuje Ekvilib Inštitut. V zavodu, ki deluje od leta 2003, posebno pozornost namenjajo področju družbene odgovornosti pri upravljanju s človeškimi viri. Pripravljajo mnogo različnih srečanj, kjer v obliki delavnic, konferenc in izobraževanj prenašajo in izmenjujejo strokovna znanja, ugotovitve in primere dobrih praks. V inštitutu si pri svojem delu prizadevajo osveščati posameznike in organizacije o pomenu družbene odgovornosti (Ekvilib Inštitut, 2013). Poleg Ekvilib Inštituta skrbijo za izvajanje in razvoj projekta Družini prijazno podjetje tudi: vladne organizacije (Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti), sindikati (Konfederacija sindikatov Slovenije PERGAM, Zveza svobodnih sindikatov Slovenije), izobraževalne ustanove (Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede), delodajalci (Združenje delodajalcev Slovenije) ter različni zunanji strokovnjaki in sodelavci (Certifikat Družini prijazno podjetje – MDDSZ, 2015).

Pridobivanje certifikata Družini prijazno podjetje je zasnovano kot postopek, v okviru katerega se svetuje podjetjem o tem, kako naj bolje upravljajo s področjem človeških virov in kakšna orodja naj za doseg le-tega uporabljajo. Poleg tega je postopek tudi revizijske narave, saj se ocenjujejo napor delodajalcev pri doseganju družini prijaznejšega delovnega okolja (O certifikatu – Družini prijazno podjetje, 2015).

Certifikat Družini prijazno podjetje vsebuje katalog različnih ukrepov praktične narave, ki jih razvršča v osem skupin področij. Tako se vsak od 110-ih ukrepov uvršča v eno od skupin na področju: veččin vodilnih kadrov, storitev za družine, delovnih mest, delovnega časa, organizacije dela, politik komuniciranja in informiranja, razvoja zaposlenih ter struktur plačil in nagrajevanih dosežkov (Certifikat Družini prijazno podjetje – MDDSZ, 2015).

Vpeljava družini prijaznih pristopov v podjetjih vpliva na (Knaflič, Nabergoj & Pahor, 2010, str. 40):

- povečano motivacijo pri zaposlenih v organizaciji,
- povečano zadovoljstvo pri zaposlenih v organizaciji,
- povečano pripadnost zaposlenih do organizacije,
- izboljšave pri pridobivanju najboljših človeških virov.

Pomembno je, da v podjetjih redno spremljajo kazalce na področju družini prijaznih praks, saj lahko na tak način prepoznajo vplive izvedenih ukrepov. Za ustrezno vrednotenje je pomembno, da je vzpostavljeno objektivno spremljanje tega področja, saj so subjektivne ocene lahko sporne. Subjektivno vrednotenje lahko privede do izkrivljanja realnih dejstev, denimo s prikrivanjem, pristranskostjo ter dajanjem premajhne teže negativnim vplivom in olepševanjem le-teh (Knaflič et al., 2010, str. 41).

Za formalno podelitev certifikata Družini prijazno podjetje sta zadolžena Ekvilib Inštitut in Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Republike Slovenije (Ekvilib Inštitut, 2015, str. 9-10).

Podjetja lahko pridobijo certifikat Družini prijazno podjetje na dveh ravneh (O certifikatu – Družini prijazno podjetje, 2015):

- osnovni certifikat,
- polni certifikat.

Tabela 5: Faze projekta pri certifikatu Družini prijazno podjetje

Faza 1 Pridobitev osnovnega certifikata	Faza 2 Pridobitev polnega certifikata	Faza 3 Podaljšanje polnega certifikata
Trajanje: 6 mesecev	Trajanje: 3 leta	Trajanje: 3 leta
Aktivnosti: <ul style="list-style-type: none"> • Podpis pogodbe o vključitvi v postopek pridobitve Certifikata »Družini prijazno podjetje« • Prva svetovalna delavnica • Druga svetovalna delavnica • Priprava izvedbenega plana • Potrditev izvedbenega plana s strani managementa • Pozitivna ocenitev izvedbenega plana s strani Revizorskega sveta 	Aktivnosti: <ul style="list-style-type: none"> • Podpis pogodbe o pridobitvi Polnega certifikata • Priprava treh letnih poročil o napredku • Implementacija vseh ukrepov v skladu z izvedbenim planom • Potrditev implementacije v skladu z izvedenim planom s strani revizorja in Revizorskega sveta 	Aktivnosti: <ul style="list-style-type: none"> • Podpis pogodbe o podaljšanju Polnega certifikata • Priprava novega izvedbenega plana za implementacijo novih ukrepov po postopku iz Faze 1 • Predložitev novega izvedbenega plana skupaj z zadnjim letnim poročilom iz Faze 2 • Pozitivna ocena izvedbenega plana s strani Revizorskega sveta • Ponovitev aktivnosti iz Faze 2

Vir: Ekvilib Inštitut, 2015, str. 18.

Kot je razvidno iz Tabele 5 obstajajo tri faze pri pridobivanju oziroma podaljševanju Certifikata Družini prijazno podjetje. Med sabo se razlikujejo glede na čas trajanja, udeležence in izvedene aktivnosti (Ekvilib Inštitut, 2015).

Vloga sodelujočih v procesu pridobivanja in podaljševanja Certifikata Družini prijazno podjetje:

- **Vloga ocenjevalca/svetovalca in revizorskega sveta pri osnovnem certifikatu Družini prijazno podjetje** – Uvodni sestanek poteka med dvema stranema, prijaviteljem (zastopnik prijavitelja) in izvedbeno organizacijo certificiranja (ocenjevalec/svetovalec). Neodvisni pooblaščen ocenjevalec/svetovalec, v vlogi strokovnjaka spozna naravo dela v podjetju oziroma organizaciji, ki se poteguje za pridobitev certifikata. Nato na prvi svetovalni delavnici ocenjevalec/svetovalec pridobi podatke o trenutnem stanju na področju družini prijazne politike podjetja ter o možnih prihodnjih in tudi dosegljivih stanjih na tem področju. V okviru prvega sestanka opravi še analizo vseh sklopov ukrepov skupaj s predstavnikom strani prijavitelja. Nato na drugi svetovalni delavnici predlaga ožji nabor ustreznih ukrepov. Le-te nato preuči in razvrsti po pomembnosti projektna skupina, ki je sestavljena iz reprezentativno sestavljenih članov podjetja glede na spol, funkcijo in družinski status. Glede na rezultate druge delavnice ocenjevalec/svetovalec predstavi predloge ukrepov, ki so namenjeni upravi. Skupno nato zastopnik prijavitelja in ocenjevalec/svetovalec predstavita upravi končni predlog ukrepov. Vrhnji management sprejme odločitev o izbranih družini prijaznih ukrepih, katere bodo v podjetju izvedli v časovnem roku treh let. Odgovornost priprave izvedbenega plana glede implementacije izbranih ukrepov pripade zastopniku prijavitelja, ki ga pripravi s pomočjo predloge, zasnovane s strani nosilca certificiranja. Pripravljen izvedbeni plan nato postane predmet preverjanja in potrjevanja ocenjevalca/svetovalca. Ustrezen izvedbeni plan s svojim podpisom potrdita management in zastopnik prijavitelja. Ocenjevalec/svetovalec oceni izvedbeni plan in poda mnenje o celotnem izvedenem postopku. Svoje mnenje poda tudi revizorski svet, ki je sestavljen iz neodvisnih pooblaščenih strokovnjakov, ki opravijo vrednotenje izvedbenega plana. Na podlagi podanega pozitivnega mnenja revizorskega sveta se prijavitelju podeli osnovni certifikat Družini prijazno podjetje (Ekvilib Inštitut, 2015).
- **Vloga ocenjevalca/svetovalca, revizorja in revizorskega sveta pri polnem certifikatu Družini prijazno podjetje** – Prijavitelj ima tri leta oziroma 36 mesecev časa za implementacijo izbranih družini prijaznih ukrepov v skladu z izvedbenim planom. Na vsako leto oziroma 12 mesecev je prijavitelj dolžan na določen predpisan način izvajalcu poročati o napredku glede implementacije ukrepov v skladu z izvedbenim planom. Za pripravo in oddajo predpisanih obrazcev skrbi zastopnik prijavitelja. Vloga ocenjevalca/svetovalca pa je, da z namenom preverjanja resničnosti letnih poročil opravlja obiske pri prijavitelju in izvaja preglede dokumentacije. Zadnje letno poročilo se smatra kot končno poročilo, lahko pa vsebuje tudi nov izvedbeni plan z novimi ukrepi za implementacijo za naslednja tri leta. Ob koncu procesa se vključi tudi revizor, ki

predstavlja neodvisnega pooblaščenega strokovnjaka, ki poda oceno rezultatov. Revizorski svet pa ima vlogo potrditve uspešnosti procesa v celoti, tako da v primeru pozitivnega mnenja ocenjevalca/svetovalca in revizorja glede poročil poda končno mnenje o upravičenosti posameznega podjetja oziroma organizacije do polnega certifikata Družini prijazno podjetje (Ekvilib Inštitut, 2015).

3.6.2 Pridobivanje ISO certifikatov

Mednarodni standardi ISO med drugim vključujejo tudi področja družbene odgovornosti na različnih področjih. Za certificiranje teh standardov skrbijo certifikacijski organi (Standardizacija in standardi – Izvozno okno, 2015). Tudi podjetja iz Ljubljanske borze pridobivajo te certifikate.

Po podatkih Mednarodne organizacije za standardizacijo (ISO) je bilo leta 2014 v Republiki Sloveniji podeljenih 1672 certifikatov standarda ISO 9001, 425 certifikatov standarda ISO 14001, 16 certifikatov standarda ISO 50001, 30 certifikatov standarda ISO 13485 in 11 certifikatov standarda ISO 22000 (ISO Survey 2014 – International Organization for Standardization, 2015).

3.6.3 Vključenost v shemo EMAS

Zainteresiranim organizacijam na področju Slovenije, v katerih se želijo vključiti v sistem EMAS le-to omogoča Agencija Republike Slovenije za okolje. Ta skrbi za odobritve glede vključevanja v shemo EMAS. Organizacije morajo prošnji za vključitev priložiti še ustrezna dokazila o izpolnjevanju pogojev, določenih v predpisih Evropske unije. Odobritev Agencija Republike Slovenije za okolje izvede z odločbo o registraciji, organizaciji pa se ob tem dodeli še registracijska številka.

V Republiki Sloveniji je bilo devet organizacij, ki so bile na dan 2. aprila 2014 vključene v shemo EMAS. Od tega je bilo pet delniških družb, tri so bile družbe z omejeno odgovornostjo, v omenjen sistem pa je bila vključena tudi ena mestna občina (Seznam organizacij, vključenih v sistem EMAS – Ministrstvo za okolje in prostor, 2015).

3.6.4 Nosilci znaka za okolje – ECOLABEL

V Sloveniji ima Agencija Republike Slovenije za okolje vlogo podeljevalca Znaka za okolje Evropske unije, poznanega tudi pod nazivom »okoljska marjetica«. Znak podeljuje v skladu s predpisi Evropske unije z upravno odločbo. Takoj po pravnomočnosti odločbe o podelitvi znaka morajo biti Komisiji Evropske unije posredovani podatki o podeljeni »okoljski marjetici«. Tisti, ki pridobi omenjeni znak, ima obveznost poravnave plačila posebne pristojbine za vlogo. Poleg našete pristojbine morajo prijavitelji poravnati tudi letno pristojbino, katera se določi na podlagi podatkov za izračun, ki so jih prijavitelji dolžni posredovati Agenciji Republike Slovenije za okolje. Če pristojbine niso poravnane v skladu s pogodbo, prijavitelj nima pravice do uporabe Znaka za okolje (Ecolabel – Ministrstvo za okolje in prostor, 2015).

Stanje z dne 9. julija 2015 razkriva, da je bilo takrat v Republiki Sloveniji podeljenih 15 licenc Znaka za okolje, katere so se nanašale na 43 proizvodov oziroma storitev (Seznam pridobiteljev Ecolabel – Ministrstvo za okolje in prostor).

3.6.5 Združbe, vključene v UN Global Compact v Sloveniji

Stanje z dne 23. septembra 2015 razkriva, da obstaja 13 podjetij iz Republike Slovenije, v katerih so vključeni v Global Compact Združenih narodov. Med njimi je 5 nevladnih organizacij, 3 akademske ustanove, 3 mala in srednja podjetja (1 samostojni podjetnik in 2 družbi z omejeno odgovornostjo) in 2 delniški družbi (Seznam vključenih organizacij – UN Global Compact, 2015).

3.6.6 Certifikat Družbeno odgovorno podjetje

Pri Ekvilib Inštitutu so se odločili, da bodo izkušnje, pridobljene v projektu izdajanja certifikatov Družini prijazno podjetje, izkoristili pri pripravi novega certifikata, ki ga bodo poimenovali certifikat Družbeno odgovorno podjetje. Ponudili ga bodo podjetjem in javnim organizacijam, ki si prizadevajo za sistemski pristop pri vključevanju družbene odgovornosti v svoje poslovanje. V Inštitutu ugotavljajo, da ne zadostuje spremljanje splošnih kazalnikov, saj se podjetja in organizacije med sabo razlikujejo, in da je zato potrebna prilagoditev kazalnikov vsakemu naročniku posebej. V proces snovanja in izvajanja certificiranja si bodo prizadevali vključiti vse ključne deležnike: delodajalce, sindikate, raziskovalne ustanove, nosilce javnih pooblastil. Podjetjem želijo ponuditi možnost, da uporabijo strateški pristop pri vključevanju družbene odgovornosti in sicer na celosten, dolgoročen in ciljan način (Pavlin, 2014).

Certifikat Družbeno odgovorno podjetje je zasnovan na podlagi analize vrzeli glede bistvenih točk družbene odgovornosti pri poslovanju po Mednarodnemu standardu družbene odgovornosti ISO 26000 in indikatorjih GRI, ki so jih dopolnili z določenimi perspektivami sodelovanja z bistvenimi interesnimi skupinami organizacij (Certifikat Družbeno odgovorno podjetje – Ekvilib Inštitut, 2015).

V Ekvilib Inštitutu bodo podjetjem in organizacijam podeljevali certifikate, ki se bodo nanašali na posamezno ločeno področje: družba, zaposleni, okolje. Vsak certifikat pa se bo, ne glede na certificirano področje, nanašal tudi na področje upravljanja, saj bo le-to obvezen del vsakega podeljenega certifikata (Certifikat Družbeno odgovorno podjetje – Ekvilib Inštitut, 2015).

V letu 2015 so bile izvedene različne aktivnosti glede načrtovane izvedbe pilotnega projekta pridobitve Certifikata Družbeno odgovorno podjetje. V Ekvilib Inštitutu so se odločili, da v ta proces vključijo po največ tri različno velike organizacije za vsako od dveh izbranih področij: okolje, zaposleni. Na podlagi prispelih prijav in ugotovljenega izpolnjevanja z razpisom določenih pogojev so v projekt vključili 6 podjetij. Za predvideno časovno trajanje projekta pa so določili obdobje 6-ih mesecev (Certifikat Družbeno odgovorno podjetje – Ekvilib Inštitut, 2015).

4 POROČANJE O DRUŽBENI ODGOVORNOSTI

Poročanje o družbeni odgovornosti podjetjem omogoča upravljanje, merjenje in razkrivanje njihovih okoljskih, družbenih in ekonomskih dosežkov. V okviru procesa zbiranja informacij za namene poročanja o družbeni odgovornosti lahko podjetje zgodaj prepozna okoljska, družbena in tudi druga tveganja. Prav tako pa rezultati poročanja o družbeni odgovornosti podjetjem omogočajo prepoznavanje področij, na katerih se pokažejo priložnosti za izboljšave. Študije kažejo, da lahko združbe s poročanjem o družbeni odgovornosti povečajo svoj ugled v javnosti, okrepijo pripadnost zaposlenih do združbe, izboljšajo inovativnost ter zmanjšajo količino odpadkov (PricewaterhouseCoopers LLP, 2014).

Računovodstvo družbene odgovornosti mora, za doseganje statusa učinkovitega orodja na trajnostnem področju, vrednotiti širok spekter interesov deležnikov skozi celotno obdobje življenjskega cikla proizvoda oziroma storitve in povezati ta področja direktno nazaj na dobiček, tako na kratek kot dolgi rok. To je lahko doseženo, če so načela organizacijske družbene odgovornosti in procesov računovodstva družbene odgovornosti popolnoma integrirana v organizacijsko kulturo in sistem upravljanja združbe (Epstein, 2003, str. 17). Računovodstvo družbene odgovornosti združbam omogoča doseganje bolj sistematičnih pristopov na področjih trajnostnega razvoja, merjenja procesov ter definiranja ciljev in strategij za izboljšave (Wildowicz Giegiel, 2014, str. 101). V Tabeli 6 je prikazan razvoj računovodstva družbene odgovornosti skozi različne faze.

Tabela 6: Faze razvoja računovodstva družbene odgovornosti

	Koraki razvoja računovodstva družbene odgovornosti	Časovno obdobje	Značilnosti obdobja
1. faza	Predhodne aktivnosti	1960-1969	<ul style="list-style-type: none">• povečani družbeni nemiri• povečane družbene skrbi glede vloge združb v družbi• razvoj tehnik merjenja• vrednotenje vladnih družbenih programov
2. faza	Rojstvo in začetni razvoj	1970-1977	<ul style="list-style-type: none">• povečana skrb združb za družbene vplive• eksperimentiranje združb z računovodstvom družbene odgovornosti• akademski prispevek k razvoju okvirov za merjenje in poročanje družbenih vplivov združb
3. faza	Upadanje	1978-1986	<ul style="list-style-type: none">• manjšanje družbenih nemirov• zmanjšanje aktivnosti na družbenem področju• združbe so osredotočene na dobičkonosnost

nadaljevanje

	Koraki razvoja računovodstva družbene odgovornosti	Časovno obdobje	Značilnosti obdobja
			<ul style="list-style-type: none"> • vlada, osredotočena na doseganje gospodarske blaginje • pomanjkanje institucionalizacije družbenih skrbi pri notranjem in zunanjem poročanju združb ter pri sprejemanju odločitev
4. faza	Ponovna oživitev	1987-1998	<ul style="list-style-type: none"> • povečana okoljska regulacija in izvajanje le-te • povečanje skrbi javnosti in podjetij glede svetovnih družbenih vplivov združb (človekove pravice, okolje, raznolikost zaposlenih, kakovost izdelkov, etika)
5. faza	Prenova	1999-2003	<ul style="list-style-type: none"> • razvoj alternativnih okvirov, mer in standardov zunanjega družbenega poročanja • razvoj tehnik za lažje identificiranje, merjenje ter upravljanje družbenih vplivov združb in njihovo integriranje v proces sprejemanja odločitev managerjev

Vir: J. M. Epstein, The identification, measurement, and reporting of corporate social impacts: past, present, and future, 2003, str. 3.

Združbe se zaradi močnih pritiskov družbe in vlagateljev po razkritjih rezultatov svojega delovanja, vključno z okoljskimi in družbenimi vidiki, premikajo iz tradicionalnega poročanja v integrirano, celovito poročanje. V tem smislu računovodstvo družbene odgovornosti in produkti le-tega v obliki integriranega poročanja, predstavljajo novo fazo v razvoju računovodstva (Wildowicz Giegiel, 2014, str. 100). Integrirano poročanje predstavlja uravnotežen pogled, tako na poslovne in ekonomske modele, kot tudi na družbene in okoljske informacije. Eden od ciljev integriranega poročanja je v zagotavljanju vpogleda v današnje ter tudi pričakovane prihodnje dosežke, vrednosti in vplive podjetja na trajnostnem področju (Monterio, 2013, str. 62). Integrirano poročanje konceptualno gradi na obstoječem modelu finančnega poročanja in mu doda še dodatne informacije o strategiji, upravljanju in dosežkih podjetja z namenom zagotovitve prikaza celotne slike delovanja podjetja (PricewaterhouseCoopers LLP, 2013). Leta 2013 je Mednarodni svet za integrirano poročanje (IIRC) objavil okvir za integrirano poročanje. Ta okvir določa koncepte in načela, ki urejajo vsebino celostnega poročila (The integrated report framework – ACCA, 2015). V podjetjih z integriranim poročanjem predstavljajo informacije glede preteklega in trenutnega poslovanja ter tudi o zastavljenih ciljnih podjetja. Prav tako pa opredelijo še strategijo, ki bo pripomogla k doseganju teh zastavljenih ciljev (Rode, 2013).

Pri poročanju v združbah je koristna uporaba podatkov, ki so rezultat spremljanja rezultatov družbeno odgovornega delovanja na določenem področju skozi različna obdobja. Takšni objavljeni podatki javnosti omogočajo primerjavo dosežkov skozi različna poslovna leta, zaznavanje trendov ter prikaz napredka, stagnacije oziroma nazadovanja podjetja (KPMG International, 2013, str. 76).

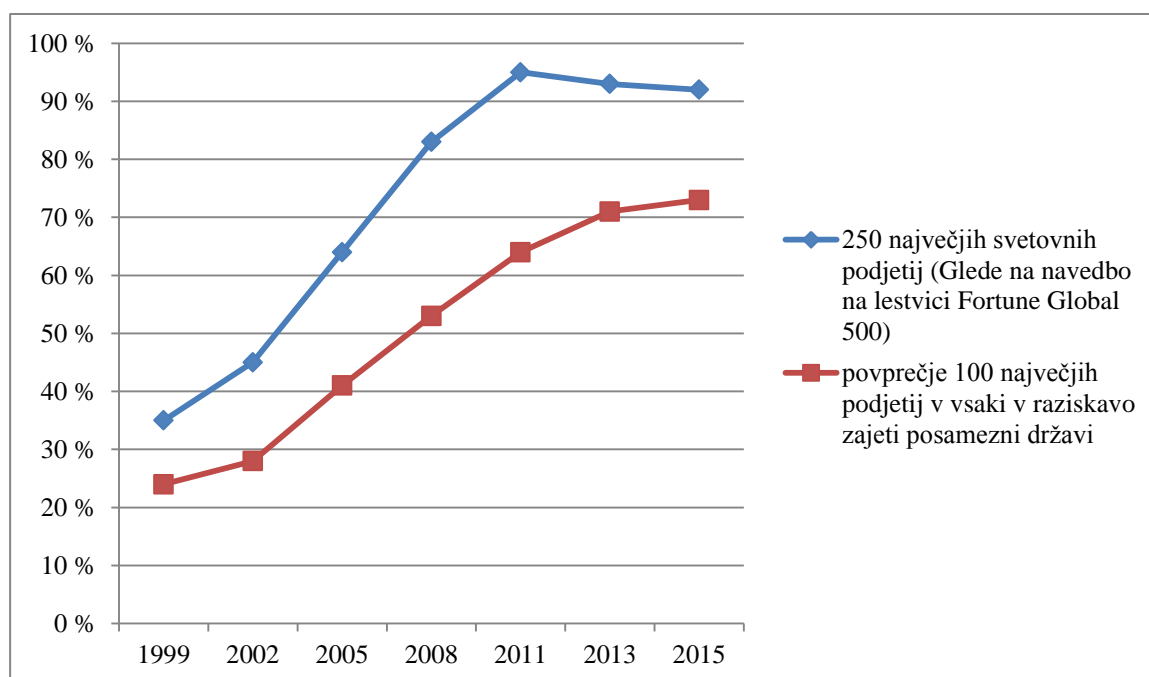
V podjetjih se morajo zavedati, da je upoštevanje deležnikov izrednega pomena za ustrezno poročanje o družbeni odgovornosti. Neuspeh pri prepoznavanju interesov in pričakovani interesnih skupin podjetja ter odsotnost sodelovanja z le-temi se lahko izrazi v neprimernih poročilih o družbeni odgovornosti podjetja. Takšno neprimerno poročilo tudi ni dojeto kot popolnoma verodostojno v očeh vseh deležnikov (GRI, 2013a, str. 10).

Svetovna gospodarska in finančna kriza, ki se je leta 2007 iz Združenih držav Amerike razširila po celotnem svetu, je pomembno vplivala tudi na področje poročanja o družbeni odgovornosti podjetij. V Španiji se je po izbruhu krize pomembno povečalo število družb, ki so se odločile za pripravo poročil o tej tematiki. Povečal se je tudi delež podjetij, v katerih so se odločili za uporabo zunanjih zagotovil s tega področja, vendar pa je bilo to povečanje deleža manj izrazito, kot pri samem povečanju števila pripravljenih poročil (Benau, Garcia & Zorio, 2013).

Raziskava poročanja o družbeni odgovornosti podjetij, ki kotirajo na Ljubljanski borzi in so vključena v SBI TOP indeks Ljubljanske borze, je pokazala, da podjetja v povprečju največ razkritij opravijo na področju upravljanja organizacije. Na tem področju so preučevana podjetja dosegla vse točke, saj so poskrbela za razkritja glede opredelitve ciljev, strategij, poslanstva in vizije. Sledi področje zaposlenih (70 % doseženih točk) in okolja (57 % doseženih točk). Za pomanjkljiva so se izkazala razkritja podjetij glede lokalne in širše skupnosti (49 % doseženih točk) ter področje kupcev (40 % doseženih točk). Najslabše so se podjetja odrezala pri razkritjih glede dobaviteljev (37 % doseženih točk). Takšen nizek rezultat slednjega področja je posledica ugotovitve, da podjetja niso poročala o svojih z dobavitelji sklenjenih povprečnih dobavnih rokih ter tudi o deležih plačil obveznosti v predpisanih ali dogovorjenih rokih. Analiza poročil je še pokazala, da so preučevana podjetja najmanj podatkov razkrila o vprašanih glede spoštovanja človekovih pravic ter boju zoper podkupovanje in korupcijo (Rode, 2013).

Iz Slike 2 je jasno razvidno, da se je delež največjih 250 podjetij na svetu (glede na navedbo na lestvici Fortune Global 500) v katerih pripravljajo javna poročila o družbeni odgovornosti, od leta 1999 do leta 2011 močno povečal. Leta 1999 je le 35 % od največjih 250 podjetij uporabljalo tovrstna poročila, leta 2011 pa je bilo takšnih podjetij 95 %. Ta delež je do leta 2015 padel na 92 %. Raziskava največjih 100 podjetij v vsaki v raziskavo zajeti posamezni državi (leta 2015 je bilo v to raziskavo skupno vključenih 4500 podjetij iz 45 držav) pa je pokazala, da se je delež podjetij, v katerih so pripravili poročila o svoji družbeni odgovornosti od leta 1999 do leta 2015 stalno povečeval. Leta 1991 je bilo takšnih podjetij 24 %, leta 2015 pa jih je bilo 73 % (KPMG International Cooperative, 2015, str. 30).

Slika 2: Delež največjih podjetij, v katerih pripravljajo poročila o družbeni odgovornosti

Vir: KPMG International Cooperative, 2015, str.30.

5 ZUNANJA ZAGOTOVILA KAKOVOSTI POROČIL O DRUŽBENI ODGOVORNOSTI

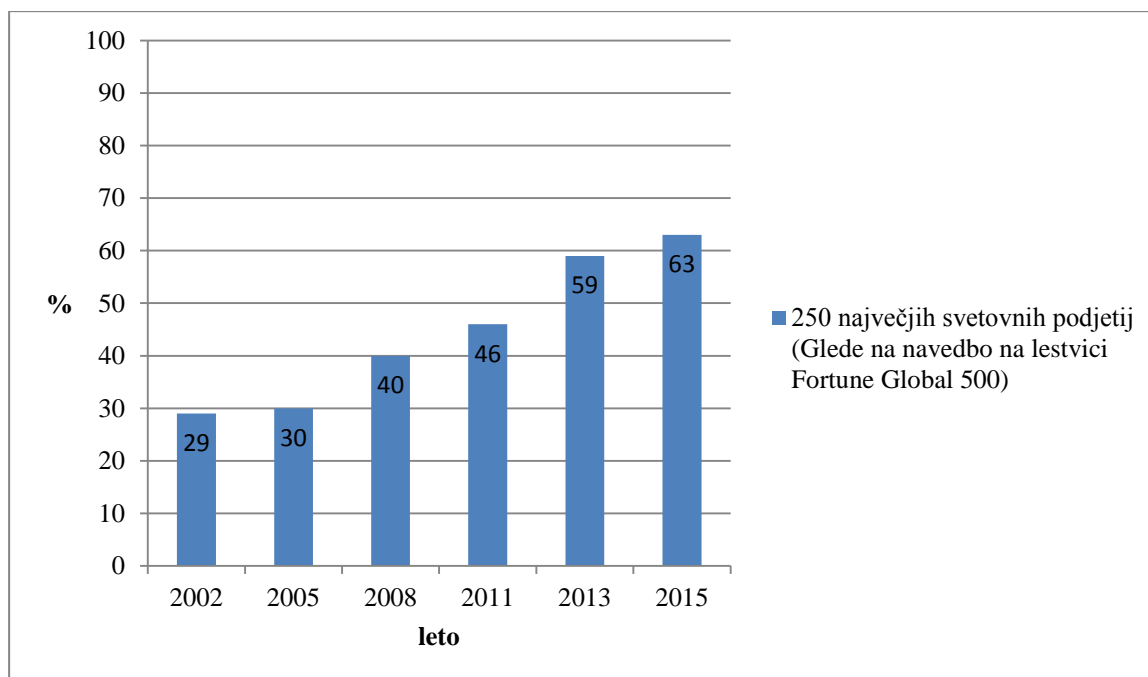
Obstaja več razlogov, zaradi katerih se v podjetjih odločajo za neodvisne zunanje preglede poročanja o družbeni odgovornosti (Global Reporting Initiative, 2013, str. 6-7):

- **Povečanje prepoznavnosti, zaupanja in verodostojnosti** – Z neodvisnimi zunanjimi pregledi se poveča zaupanje deležnikov v kakovost planiranja, rezultatov in kontrol družbene odgovornosti (Epstein & Rejc Buhovac, 2014, str. 259). Finančni investitorji namenjajo vedno večjo pozornost poročilom o družbeni odgovornosti podjetja, zato je zelo pomembno, da so le-ta verodostojna in zaupanja vredna. Banke, investicijske družbe in drugi investitorji želijo priti do informacij, ki jih v tradicionalnih letnih poročilih ne morejo pridobiti. Zanimajo se za trenutni družbeno odgovorni prispevek podjetja, kot tudi za načrte za prihodnje izboljšave na trajnostnem področju (Wilhelm, 2013, str. 160). Ponudniki storitev zunanjih zagotovil poročanja o družbeni odgovornosti podjetja s svojimi zagotovili omogočajo uresničitev potreb trga in javnosti po potrditvi poštenosti in celovitosti objavljenih informacij (EY, 2007, str. 13). Neodvisne zunanje presoje družbeno odgovornega ravnanja podjetja skozi celoten življenjski krog proizvodov oziroma storitev vodijo do večje prepoznavnosti in dodane vrednosti teh produktov. Združbe z zunanjim zagotovitom pridobijo konkurenčno prednost pred podjetji, ki teh neodvisnih zagotovil ne pridobivajo. Podjetja lahko javnost opozorijo na svoje trajnostno delovanje z oglaševanjem tovrstnih podeljenih zagotovil in pridobijo možnost za povečanje tržnega deleža na trgu, ki ceni družbeno odgovorno usmeritev (Evropske skupnosti, 2006).

- **Zmanjšano tveganje in povečana vrednost poročil** – Neodvisni zunanji pregledi pripomorejo k zmanjšanju možnosti za kršitve in tveganja na področju trajnostnega razvoja v podjetju (Epstein & Rejc Buhovac, 2014, str. 259). Ugledni strokovnjaki, ki so ustrezno usposobljeni in posedujejo potrebna metodološka znanja, s svojimi pregledi poročil družbene odgovornosti podjetja in pripadajoče dokumentacije vzbujajo v deležnikih zaupanje v zanesljivost teh poročil (Corporate Register, 2008).
- **Izboljšana raven vključenosti upravnega odbora in generalnega direktorja** – Pri sprejemanju odločitev potrebujejo vodilni v podjetju verodostojne in zaupanja vredne podatke (Global Reporting Initiative, 2013). Vodilni managerji potrebujejo informacije za oblikovanje primerne korporacijske strategije trajnostnega razvoja in za učinkovitejšo upravljanje z vplivi na tem področju (Epstein & Rejc Buhovac, 2014, str. 259).
- **Krepitev notranjega poročanja in sistemov upravljanja** – Zunanji pregledi poročil o družbeni odgovornosti zagotavljajo neodvisno analizo prednosti in pomanjkljivosti, ki jih zaznajo med pregledom trajnostnega delovanja posameznega podjetja (Epstein & Rejc Buhovac, 2014, str. 259). Uporabniki zunanjih zagotovil poročil o družbeni odgovornosti podjetja pojasnjujejo, da ne gre le za pridobivanje zagotovil, temveč tudi za možnost prepoznavanja potencialnih priložnosti za izboljšave pri pristopih, ki jih imajo na področju trajnosti v podjetju (Corporate Register, 2008, str. 10-11). V združbah ugotavljajo, da konstruktivne kritike, na katere naletijo pri pridobivanju zunanjih zagotovil poročil o trajnostnem delovanju, pripomorejo k izboljšavam v jasnosti poročanja o družbeni odgovornosti podjetja (KPMG International, 2013, str. 43).
- **Izboljšana komunikacija z deležniki** – Z odločitvijo o pridobivanju neodvisnih zunanjih zagotovil v podjetju prikažejo zavezanost družbeni odgovornosti in pridobivanju verodostojnih informacij. S tem omogočijo pogoje za ustvarjanje in ohranjanje zaupanja med podjetjem in deležniki, ki se odrazi v boljšem sodelovanju in komuniciranju med njimi (Corporate Register, 2008). Neodvisna zunanja zagotovila družbene odgovornosti podjetij lahko vplivajo tudi na povečevanje vrednosti družbe, saj se zaradi pridobivanja letih izboljša sodelovanje podjetja z deležniki, to pa se lahko odrazi v boljšem vložku vseh deležnikov pri poslovanju in delovanju podjetja (Global Reporting Initiative North America, 2014, str. 18).

Kot prikazuje Slika 3 se je uporaba zunanjih zagotovil za poročila o družbeni odgovornosti pri največjih svetovnih 250-ih podjetjih od leta 2002 do leta 2015 povečala za 34 odstotnih točk oziroma za dobrih 117 %. Iz Slike 3 je razvidno, da je bilo leta 2002 le 29 % takšnih, v katerih so se odločili za uporabo tovrstnih neodvisnih zunanjih pregledov, leta 2015 pa je bilo takšnih podjetij že 63 % (KPMG International, 2013, str. 33).

Slika 3: Delež največjih 250 svetovnih podjetij z zunanjimi zagotovili poročil o družbeni odgovornosti podjetja po posameznih letih

Vir: KPMG International, 2013, str. 33; & KPMG International Cooperative, 2015, str. 40.

V nadaljevanju so predstavljena naslednja zunanja zagotovila kakovosti poročil o družbeni odgovornosti:

- Smernice GRI
- Standardi zagotovil

5.1 Smernice GRI

Neprofitna organizacija Global reporting initiative (GRI) spodbuja in promovira pripravo poročil o družbeni odgovornosti podjetja. Gre za neodvisno tvorbo, ki je pionir na področju poročanja o družbeno odgovornemu prispevku podjetij. Zagotavlja svetovno najbolj razširjene standarde poročanja o tej tematiki in kar 93 % od največjih svetovnih 250 podjetij pripravlja svoja poročila po njihovem modelu (About GRI – Global Reporting Initiative, 2015). GRI sicer priporoča uporabo zunanjih zagotovil pri poročanju o družbeni odgovornosti kot dodatek različnim notranjim pristopom, vendar pa tega ne zahteva (Global Reporting Initiative, 2013, str. 13).

Smernice G4 predstavljajo četrto generacijo smernic organizacije GRI za poročanje o trajnostnem delovanju. Objavljene so bile maja 2013, cilj posodobitve pa je bil zagotoviti najboljše in aktualne napotke za učinkovito poročanje. Poleg naštetega je bilo med cilji tudi prizadevanje za oblikovanje smernic, ki bodo uporabnikom prijaznejše in bolj osredotočene na bistvene vidike poslovanja in na ključne deležnike. Ta osredotočenost je privedla do pomembnejših in verodostojnejših poročil, organizacijam pa omogočila boljše obveščanje

trgov in družbe o zadevah na trajnostnem področju. Smernice so nastale kot rezultat obsežnega procesa, ki je vključeval več sto snovalcev in uporabnikov poročil ter strokovnjakov iz celega sveta. Nudijo ustrezen okvir na svetovni ravni za podporo standardiziranemu pristopu pri poročanju na področju trajnostnega prispevka združb. Poročevalcem so v pomoč pri pripravi ustreznih poročil, saj med drugim vsebujejo koristne informacije glede kritičnih zadev povezanih s trajnostjo. Spodbujajo pa tudi k doslednosti in preglednosti, kar je nujni pogoj pri ustvarjanju verodostojnih in koristnih informacij za trge in družbo (G4 Development Process – GRI, 2015).

GRI v svojih smernicah G4 opredeljujejo načela, katerim naj bi podjetja sledila pri pripravi kakovostnih poročil o svojem družbeno odgovornem delovanju (GRI, 2013b, str. 17-18):

- **Uravnoteženost** - poročilo o družbeni odgovornosti podjetja bi moralo odražati tako negativne kot pozitivne vidike rezultatov delovanja podjetja. S tem se omogoči pridobivanje ustreznih ocen splošne uspešnosti podjetja. Poročilo bi moralo težiti k predstavitvi nepristranske slike delovanja organizacije in se izogibati predstavitvi rezultatov, ki bi lahko neupravičeno in neprimerno vplivali na mnenje oziroma odločitve uporabnika poročila.
- **Primerljivost** - organizacije bi morale dosledno izbirati in pripravljati informacije ter poročati o njih. Predstavljene informacije bi morale omogočati analizo sprememb uspešnosti podjetja v daljšem časovnem obdobju in primerjavo z drugimi organizacijami. Primerljivost je nujna za vrednotenje dosežkov podjetja, saj lahko tako deležniki primerjajo okoljske, družbene in ekonomske dosežke podjetja s preteklimi rezultati na omenjenih področjih in z družbeno odgovornimi rezultati drugih podjetij.
- **Natančnost** - informacije o katerih poročajo podjetja naj bi bile dovolj podrobne in točne za namen ustreznega vrednotenja dosežkov podjetja s strani deležnikov. Značilnosti, ki določajo natančnost so odvisne od narave informacij in uporabnikov, katerim so te informacije namenjene.
- **Pravočasnost** - organizacije naj bi poročale po rednem časovnem načrtu z namenom zagotovitve informacij, ki so v določenem času na voljo deležnikom za sprejemanje premišljenih odločitev.
- **Jasnost** - organizacije naj bi pripravile informacije na način, ki je razumljiv in dostopen deležnikom oziroma uporabnikom poročila.
- **Zanesljivost** - organizacije naj bi za namen priprave poročil zbirale, analizirale, dokumentirale in razkrivale informacije ter procese na načine, ki omogočajo izvedbo pregledov poročil. Pomembno je, da deležniki zaupajo v možnost preverjanja poročil z ugotavljanjem resničnosti vsebine in obsega uporabe načel poročanja.

Pri poslih dajanja zunanjih zagotovil za poročila je pomembno, da je pri izvajalcih teh storitev, ki delajo v skladu s smernicami G4 prisotna (GRI, 2013a, str. 51):

- neodvisnost od organizacije, zato da se lahko zagotovi objektivnost in nepristranskost;
- dokazljiva usposobljenost glede predmeta in prakse dajanja zagotovil;
- uporaba kakovostnih kontrolnih postopkov pri poslih dajanja zagotovil;

- izvedba posla na dokumentiran in sistematičen način, temelječ na dokazih in označen z opredeljenimi postopki;
- ocena, če poročilo vsebuje uravnoteženo in razumno predstavitev uspešnosti, ob upoštevanju verodostojnosti podatkov, ki so zbrani v poročilu oziroma so del celotnega nabora vsebin;
- ocena, v kolikšni meri je snovalec poročila sledil smernicam pri oblikovanju svojih zaključkov;
- izdaja pisnega poročila, ki je javno dostopno in vsebuje: mnenje oziroma nabor mnenj, opis odgovornosti snovalca poročila in ponudnika storitev zagotovil, povzetek opravljenega dela.

5.1.1 Proces pridobivanja zunanjih zagotovil po smernicah GRI

Proces pridobivanja zunanjih zagotovil po smernicah GRI je sestavljen iz treh zaporednih faz (Global Reporting Initiative, 2013, str. 8):

- planiranje,
- izvedba,
- objava in povratne informacije.

V prvi fazi se morajo v podjetju, v katerem imajo interes pridobiti neodvisno zunanje zagotovilo za poročilo o družbeni odgovornosti podjetja, s ponudnikom storitev dajanja teh zagotovil dogovoriti o določenih vprašanjih načrtovanja tega posla. Dogovoriti se morajo o okvirih in merilih poročanja, ki jih bodo uporabili. Opredeliti morajo odgovornosti vodstva v procesu pridobivanja zagotovil, kot primer lahko navedemo odgovornost pridobivanja informacij in vzpostavitev notranjih kontrol. Tudi odgovornosti ponudnika dajanja zagotovil poročil o družbeni odgovornosti podjetij se opredelijo, vključno z zakonskimi in etičnimi zahtevami, katerim naj bi ponudniki pri svojem delu sledili. Določijo cilje in obseg informacij ter procesov, kateri bodo predmet preverjanja. Opredelijo, kakšna dostopnost do informacij in dokazov bo na voljo ponudniku za podporo izdelavi zaključnega poročila. Določi se pričakovana vsebina in oblika izjave oziroma poročila o zagotovitvi. Predlaga se tudi proces za pridobivanje povratnih informacij podjetja, ki pridobiva zunanje zagotovilo. V tej prvi fazi pa se morajo dogovoriti še o predvideni uporabi in distribuciji končnih razkritij trajnostnih informacij (Global Reporting Initiative, 2013, str. 8).

Na izvedbo procesa pridobivanja zunanjih zagotovil pomembno vpliva jasna opredelitev, kdo je v organizaciji odgovoren za procese in dejavnosti. S to opredelitvijo se omogoča tudi doseganje ustrezne komunikacije v tem procesu. V podjetjih se morajo zavedati, da prej ko v procesu zagotovijo dostop oziroma informacije za izvajalce storitev poslov dajanja zunanjih zagotovil, boljše in bolj uporabno bo poročilo. Ponudniki storitev lahko zaradi tega zastavljajo bolj kritična vprašanja, izboljšajo svoj delovni prispevek in povečajo vrednost posla dajanja zunanjih zagotovil. Če se posel pridobivanja zunanjih zagotovil osredotoča na kakovost podatkov, je smiselno, da se že v zgodnji fazi procesa delijo informacije o informacijskih sistemih in sistemih notranjih kontrol. Takšna delitev informacij omogoča izvajalcu, da v

primeru pomislekov glede posameznih elementov zbiranja informacij in razkritij, opravi dodatna preverjanja in nadgradi obstoječe kontrole. Tudi za ostala področja, ki so vključena v pridobivanje neodvisnih zunanjih zagotovil, je koristno, da v podjetju posredujejo potrebno dokumentacijo izvajalcu dajanja zagotovil že v zgodnji fazi procesa. Pomembna je tudi določitev obsega informacij, ki se jih bo vključilo v poročilo in bodo predmet preverjanja, saj lahko v podjetju na podlagi tega določijo, kako in na kakšen način bodo v proces vključili ponudnika poslov dajanja zagotovil in notranje vire (Global Reporting Initiative, 2013, str. 8).

Ko je posel dajanja zagotovil končan, izvajalec storitev dajanja teh zagotovil pripravi poročilo oziroma izjavo o zagotovitvi in ta dokument običajno tudi podpiše. Vsebina in oblika tega dokumenta je odvisna od obsega zagotovila, uporabljenih standardov in do neke mere tudi preferenc ponudnika storitev, ki pripravi dokument (Global Reporting Initiative, 2013, str. 9).

Ponudnik storitev zunanjih zagotovil lahko pripravi tudi ločeno pismo vodilnim, v katerem predstavi podrobne ugotovitve in priporočila. S tem pismom se lahko bodisi začne bodisi nadaljuje dialog z vodstvom oziroma upravnim odborom glede vprašanj povezanih s poročanjem o družbeno odgovorni tematiki (Global Reporting Initiative, 2013, str. 10).

5.1.2 Izjava o zunanjem zagotovitvi po smernicah GRI

Rezultat procesa pridobivanja zunanjih zagotovil po smernicah GRI je zunanje zagotovilo, ki ga sestavljajo naslednje informacije (Global Reporting Initiative, 2013, str. 9-10):

- **naslovnik** (predvidena javnost oziroma uporabniki zunanjega zagotovila);
- **predstavitev** (navedba splošnih ciljev ter odgovornosti naročnika in izvajalca storitev);
- **obseg** (opredelitev razkritij, ki so zajeta v procesu pridobivanja zagotovil);
- **raven zagotovila** (navedba izbire uporabe sprejemljivega ali omejenega zagotovila oziroma visokega ali zmernega zagotovila);
- **merila za pripravo poročila in standardi zagotovil** (opredelitev metodologije in meril, ki so jih uporabili v podjetju pri pripravi poročila o družbeni odgovornosti; navedba standarda, ki ga izbere ponudnik storitev dajanja zunanjih zagotovil pri tem poslu);
- **omejitve** (navedba omejitev pri aktivnostih posla dajanja zunanjih zagotovil in omejitev pri obsegu informacij, ki so predmet preverjanja);
- **aktivnosti** (povzetek sprejetih ukrepov za preverjanje ustreznosti, verodostojnosti in točnosti razkritij družbeno odgovornih področij, ki jih posel pridobivanja zagotovil vključuje);
- **zaključki** (navedba ugotovitev, če so informacije, ki so predmet preverjanja, predstavljene na ustrezen način in prikazane pošteno, brez bistvenih napačnih navedb);
- **priporočila** (povzetek priporočil za nadaljnje ukrepanje in pozornost, ob tem je potrebno poudariti, da priporočila niso nujen del zunanjega zagotovila, ampak so izbirnega tipa);
- **podpis in datum** (časovna opredelitev izdaje zunanjega zagotovila in uradni podpis osebe (»senior executive«), ki je odgovorna za posle dajanja zunanjih zagotovil).

5.2 Standardi zagotovil

S povečanim zanimanjem za nefinančno poročanje o družbeno odgovornih vidikih delovanja podjetja so se začele povečevati potrebe po uporabi nefinančnih podatkov za potrebe oblikovanja kazalnikov tveganja in napovedovanja morebitnih vplivov na prihodnje finančne rezultate podjetja. Pojavile so se težnje po verodostojnosti takšnega poročanja tako za notranjo kot zunanjo javnost podjetja. To je privedlo do razvoja ustreznih okvirov za zunanja zagotovila poročil o družbeni odgovornosti podjetja (AccountAbility & KPMG, 2005).

Uporaba standardov zagotovil omogoča dosledno metodologijo pri vrednotenju poročil družbene odgovornosti podjetja, prav tako pa povečuje zaupanje končnih uporabnikov teh poročil (EY Grčija, 2014). Verodostojnost, ki je predpogoj za učinkovito poročanje o trajnostnem delovanju, se lahko znatno okrepi preko neodvisnih zunanjih zagotovil, ki uporabljajo sprejete strokovne standarde (AccountAbility, 2008, str. 6).

Standardi lahko delujejo na tri različne načine (The Association of Chartered Certified Accountants, 2004, str. 37-38):

- **predpisovanje kaj organizacija sme in kaj ne sme storiti** (Normativni zakoni in okviri zagotavljajo podlago za odgovornosti, pričakovanja in načela trajnosti.);
- **zagotavljanje smernic kako kaj storiti** (Standardi upravljanja zagotavljajo bolj podrobne in praktične napotke o upravljanju delovanja v povezavi z določenimi vprašanji in odgovornostmi.);
- **opisovanje kaj in kako upoštevati** (Procesni standardi in standardi poročanja zagotavljajo ustrezna merila za zagotovila. Ti standardi ne določajo normativnih ciljev, temveč okvir za poročanje in dajanje zagotovil o vsebinskih vprašanjih.).

Izvajalci storitev dajanja zunanjih zagotovil za poročila o družbeni odgovornosti lahko pri svojem delu uporabljajo standarde na različnih ravneh (KPMG Advisory N.V., Global Reporting Initiative, & Unit for Corporate Governance in Africa, 2013, str. 80-81):

- svetovna raven,
- regionalna raven,
- nacionalna raven.

5.2.1 Standardi zagotovil na svetovni ravni

Pri zunanjih zagotovitih poročanja o družbeni odgovornosti se najpogosteje uporabljata mednarodna standarda ISAE 3000 in AA1000AS (Global Reporting Initiative, 2013, str. 12). Poleg omenjenih standardov se vidneje uporablja še standard ISO 14064-3 (GRI Focal Point USA, 2013).

AA1000 standard zagotovil (AA1000AS)

Kot prvi svetovni standard na področju zagotovil za družbeno odgovorno delovanje je bil leta 2003 pri mednarodni neprofitni organizaciji »AccountAbility« v prvi različici objavljen

AA1000 standard zagotovil. Nastal je kot rezultat obsežnih dvoletnih posvetovanj med različnimi strokovnimi in nevladnimi organizacijami, investitorji, podjetji in delavci. S skupnimi močmi so razvili zagotovila za verodostojnost in kvaliteto poročanja o trajnostnem razvoju. Leta 2008 je bila objavljena druga nadgrajena različica: »AA1000AS (2008)«, ki je nadomestila prvotni standard. Predstavlja mednarodno sprejet in prosto dostopen standard (AccountAbility, 2008).

Za pripravo in objavo razkritij o družbeno odgovornih vidikih delovanja je odgovorna organizacija, ki poroča. Le-ta z namenom izvedbe posla dajanja zunanjih zagotovil za poročilo o družbeni odgovornosti organizacije, najame izvajalca teh storitev. Izvajalec v sklopu posla dajanja zunanjih zagotovil vrednoti in izraža zaključke o podatkih, procesih, sistemih in javnih razkritjih organizacije o njenih dosežkih na obravnavanem področju (AccountAbility, 2008, str. 23).

Izvajalci storitev dajanja zunanjih zagotovil vrednotijo upoštevanje določenih načel, pri tem pa kot kriterij uporabljajo »AA1000APS (2008)«. Obstajajo tri načela sprejeta pri organizaciji »AccountAbility« (AccountAbility, 2008):

- vključenost,
- bistvenost,
- odzivnost.

Vključenost se kot temeljno načelo nanaša na vključevanje deležnikov organizacije v razvoj in doseganje odgovornega in strateškega odgovora na trajnost. Vključenost razumemo kot veliko več kot samo proces vključevanja deležnikov. Predstavlja zavezo za odgovornost do tistih, na katere ima organizacija vpliv oziroma do tistih, ki vplivajo na organizacijo. Gre za omogočanje sodelovanja deležnikov pri prepoznavanju vprašanj in iskanju rešitev. Z namenom doseganja boljših rezultatov gre za sodelovanje na vseh ravneh, vključno z upravljanjem (AccountAbility UK & AccountAbility North America, 2008, str. 10).

Bistvenost vrednotimo glede na pomembnost določenega vprašanja za organizacijo oziroma deležnike. Za sprejemanje dobrih odločitev in dejanj se mora vedeti, katera so tista vprašanja, ki so bistvena za trajnostno delovanje organizacije in njenih deležnikov. Bistvene teme namreč vplivajo na odločitve, dejanja in uspešnost v organizaciji (AccountAbility UK & AccountAbility North America, 2008, str. 12).

Odzivnost označujemo kot organizacijski odziv na tematiko, povezano z deležniki, katera vpliva na rezultate trajnostnega delovanja. V organizacijah se lahko na svoje interesne skupine odzivajo na različne načine z oblikovanjem: ciljev, politik, upravljaljskih struktur, managerskih sistemov ter procesov, akcijskih načrtov, sodelovanja z deležniki, merjenja ter spremljanja uspešnosti ali zagotovil. V odzivnih organizacijah se odzivajo na pomembna vprašanja in svoje interesne skupine na uravnotežen in celovit način (AccountAbility UK & AccountAbility North America, 2008, str. 14).

Obstajata dva tipa poslov pri AA1000 standardu zagotovil. Pri pridobivanju zagotovila prvega tipa izvajalec storitev dajanja zagotovil vrednoti naravo in obseg upoštevanja treh načel sprejetih pri organizaciji AccountAbility: vključenost, bistvenost in odzivnost. Pri pridobivanju zagotovila drugega tipa pa izvajalec poleg vrednotenja vključenega v prvem tipu vrednoti še zanesljivost informacij o dosežkih na trajnostnem področju (AccountAbility, 2008, str. 9-10).

Izvajalci storitev dajanja zunanjih zagotovil morajo v skladu z AA1000 standardom zagotovil pri svojem delu presoјati na strokoven način in delovati v skladu s principom poklicne nezaupljivosti pri vrednotenju kvalitete in kvantitete dokazov za zagotovitev njihove primernosti in zadostnosti za podporo poročilu o zagotovitlu (AccountAbility, 2009, str. 25).

Rezultat procesa dajanja zunanjih zagotovil v skladu z AA1000 standardom zagotovil je javna objava poročila o zagotovitlu, v katerem je niz ugotovitev, zaključkov in priporočil pripravljenih s strani izvajalca teh storitev (AccountAbility, 2008, str. 21).

Izjava o zagotovitlu naj bi vključevala vsaj opredelitev predvidenih uporabnikov te izjave. Opredeljene naj bi bile tudi odgovornosti organizacije, ki poroča in izvajalca storitev dajanja zunanjih zagotovil. Opredelijo se tudi uporabljeni standardi in se navede sklicevanje na AA1000 standard zagotovil. Opiše se obseg posla, kateri tip zagotovila je bil uporabljen, metodologija in kakšna razkritja je posel pokrtil. Navedejo se omejitve, na katere je izvajalec storitev pri poslu naletel in merila, katerim je izvajalec sledil. Predvidena je tudi izjava o ravni zagotovila. Navedejo se ugotovitve in zaključki, ki so skladni z načeli vključenosti, bistvenosti in odzivnost, sprejetimi pri organizaciji AccountAbility. Pri zagotovitlu drugega tipa je potrebno navesti še zaključke in ugotovitve glede zanesljivosti določenih informacij o dosežkih. Opišejo se opažanja in priporočila. Potrebno je navesti še pojasnila o neodvisnosti izvajalca storitev dajanja zunanjih zagotovil. Izjava o zagotovitlu se zaključi z navedbo izvajalčevega imena, kraja in datuma (AccountAbility, 2008, str. 21-22).

Standard ISAE 3000

Mednarodni standard poslov dajanja zagotovil 3000 (ISAE 3000) je pri Mednarodni zvezi računovodskih strokovnjakov (IFAC) izdal odbor za mednarodne standarde revidiranja in dajanja zagotovil (IAASB) (EY Grčija, 2014, str. 24).

ISAE 3000 opredeljuje, da morajo biti v posel dajanja zunanjih zagotovil vključene najmanj tri ločene strani: izvajalec posla, odgovorna stranka in predvideni uporabniki. Izvajalec posla naj bi uporabljal ustrezne veščine in tehnike za zagotovitev sprejemljivega oziroma omejenega zagotovila. Odgovorna stranka predstavlja stran, ki nosi odgovornost za obravnavano zadevo in običajno, vendar ne nujno predstavlja naročnika posla. Pod predvidene uporabnike uvrščamo posameznike, skupine in organizacije, za katere izvajalec posla dajanja zagotovil pričakuje, da bodo med uporabniki poročila o zagotovitlu (IFAC, 2013, str. 78-80).

Ponudniki storitev dajanja zunanjih zagotovil morajo v skladu z Mednarodnim standardom poslov dajanja zagotovil 3000 pripravljati primerne informacije, ki sledijo naslednjim merilom (IFAC, 2013, str. 35):

- **ustreznost** - zagotavljanje ustreznih informacij, ki pomagajo uporabnikom le-teh v procesu sprejemanja odločitev;
- **zanesljivost** - zagotavljanje doslednih vrednotenj oziroma merjenj predmeta opazovanja v podobnih okoliščinah z drugačnimi izvajalci;
- **celovitost** - zagotavljanje, da se ne izpuščajo dejavniki, za katere se razumno pričakuje, da bi lahko vplivali na odločitve uporabnikov informacij;
- **razumljivost** - zagotavljanje informacij, ki so razumljive njihovim uporabnikom;
- **nevtralnost** - zagotavljanje informacij, ki ne vključujejo predsodkov.

Izvajalec posla dajanja zunanjih zagotovil mora pri načrtovanju in izvajanju posla delovati s poklicno nezaupljivostjo. Pri kritičnem vrednotenju dokazov mora biti pozoren na okoliščine, ki nakazujejo na možnost napačnih navedb. Prav tako se mora posvetiti dokazom, ki so v nasprotju z drugimi pridobljenimi dokazi in posebno pozornost nameniti informacijam in dokumentom v povezavi s katerimi se odpirajo vprašanja glede njihove zanesljivosti (IFAC, 2013, str. 82-83).

Izvajalec posla dajanja zunanjih zagotovil mora pripraviti poročilo o zagotovilu v pisni obliki. Mednarodni standard poslov dajanja zagotovil 3000 definira osnovne sestavine, ki naj bi jih vključevalo omenjeno poročilo. Za izboljšanje jasnosti in berljivosti poročila je izvajalcu pri oblikovanju pisnega izdelka dopuščena uporaba različnih pristopov, kot so denimo krepki tisk besedila, oštevilčenje odstavkov in različni naslovi. Za doseganje učinkovitosti pri komunikaciji z uporabniki poročila o zagotovilu se izvajalec storitev dajanja zagotovila odloči o uporabi kratke ali dolge oblike poročila. Kratko poročilo vsebuje osnovne sestavine, dolgo poročilo pa vključuje še druge razlage in informacije, ki nimajo predvidenega vpliva na izvajalčev sklep, vendar so lahko pomembne in koristne za uporabnike poročila (IFAC, 2013, str. 59-60).

Poročilo o zagotovilu mora vsebovati naslov, s katerim se izrazi narava poročila in se loči od drugih poročil, ki niso usklajeni z etičnimi zahtevami, ki jim mora slediti izvajalec dajanja zunanjih zagotovil v tem poročilu. Poročilo vsebuje tudi navedbo naslovnikov in opredelitev ter opis obravnavane zadeve. Opredelijo se veljavni kriteriji, v skladu s katerimi je bila tematika merjena oziroma vrednotena. Predvidena je tudi navedba omejitev, saj le-te niso vedno dobro znane uporabnikom poročila in jih je potrebno izrecno omeniti. V primeru posebnih namenov je potrebno le-te navesti, saj obravnavane informacije morda niso ustrezne za druge namene. Potrebno je opredeliti odgovornosti vpletenih strani. Uporabnikom se tako sporoči, da je odgovorna stranka odgovorna za obravnavano tematiko, merilec oziroma ocenjevalec je odgovoren za merjenje oziroma vrednotenje obravnavane tematike po veljavnih merilih, izvajalec storitev dajanja zunanjih zagotovil pa je odgovoren za neodvisno izražen zaključek glede obravnavanih informacij. Prav tako je potrebno navesti, da je posel dajanja zunanjih zagotovil opravljen v skladu z Mednarodnim standardom poslov dajanja

zagotovil 3000. V obliki izjave se navede še upoštevanje zahtev za nadzor kakovosti, neodvisnosti in etičnih zahtev. Vključi se še povzetek opravljenega dela in zaključek izvajalca storitev dajanja zunanjih zagotovil. V primeru vključitve strokovnjakov iz posameznih področij, ki jih strokovno imenujemo veščaki, se navede njihov prispevek k poročilu o zagotovitilu. Poročilo zaključuje izvajalčev podpis in datum (IFAC, 2013, str. 60-65).

Standard ISO 14064-3

ISO 14064-3 je standard, ki je sestavljen iz načel, zahtev in napotkov za preverjanje in potrjevanje trditev, ki se nanašajo na področje toplogrednih plinov. Gre za tretji del standarda ISO 14064, ki je bil objavljen leta 2006. Ta del določa zahteve glede: izbire izvajalcev zunanjih pregledov, vzpostavitve ravni zagotovil, meril, informacij, obsega, ciljev, določanja pristopa zagotavljanja zagotovil, informacijskega sistema, vrednotenja podatkov o toplogrednih plinih in kontrol (GRI Focal Point USA, 2013, str. 33). Napotki vključujejo tudi preverjanje evidenc in spremljanje projektov, povezanih s toplogrednimi plini (ISO Standards – International Institute for Environment and Development, 2015).

5.2.2 Standardi zagotovil na regionalni ravni

V Severni Ameriki se je oblikoval standard zunanjih zagotovil poročil o družbeni odgovornosti na regionalni ravni. Gre za standard »SOP 03-2«, ki se nanaša na posle zunanjih zagotovil v zvezi z informacijami za emisije toplogrednih plinov (KPMG Advisory N.V., Global Reporting Initiative, & Unit for Corporate Governance in Africa, 2013). Standard je rezultat skupnih prizadevanj Ameriškega inštituta pooblaščenih javnih revizorjev (AICPA) in Kanadskega inštituta pooblaščenih revizorjev (CICA). Slednji ga je v Kanadi objavil kot praktični vodnik za posle revizije informacij o toplogrednih plinih (The Institute of Chartered Accountants in Australia, 2008, str. 19). AICPA je aprila 2013 izdal standard »SOP 13-1«, ki je nasledil standard »SOP 03-2« (Schneider, 2013).

5.2.3 Standardi zagotovil na nacionalni ravni

Izvajalci dajanja zunanjih zagotovil za trajnostno poročanje podjetij lahko sledijo nacionalnim standardom, ki zagotavljajo smernice pri procesu izvajanja poslov zunanjih zagotovil. Standardi na nacionalni ravni so specifični in se med državami razlikujejo (PWC, 2007, str. 13). V Tabeli 7 so prikazani primeri standardov zunanjih zagotovil na nacionalni ravni.

Tabela 7: Primeri standardov zunanjih zagotovil na nacionalni ravni

Država	Standard zunanjih zagotovil na nacionalni ravni
Avstralija	<ul style="list-style-type: none"> • DR03422, 2008
Braziliya	<ul style="list-style-type: none"> • NBC TO 3000
Francija	<ul style="list-style-type: none"> • Revizijski standardi, ki se nanašajo na družbene in okoljske informacije
Italija	<ul style="list-style-type: none"> • Raziskovalni dokument št. 153: omejena poročila zagotovil o družbenih in družbeno odgovornih poročilih

se nadaljuje

nadaljevanje

Država	Standard zunanjih zagotovil na nacionalni ravni
Japonska	<ul style="list-style-type: none">• Praktične smernice za zagotovila informacij v zvezi z družbeno odgovornostjo, 2007
Kitajska	<ul style="list-style-type: none">• CAS3101, 2006• CSR-VRAI, 2008
Nizozemska	<ul style="list-style-type: none">• COS 3410N, 2007
Španija	<ul style="list-style-type: none">• ICJCE: vodnik ukrepanja, 2008
Švedska	<ul style="list-style-type: none">• RevR 6, 2004
Združene države Amerike	<ul style="list-style-type: none">• AT 101

Vir: KPMG Advisory N.V., Global Reporting Initiative, & Unit for Corporate Governance in Africa, 2013; Global Reporting Initiative North America, 2014, str. 34.

5.2.4 Kombinacija standardov

AA1000AS (2008) je združljiv z metodologijo mednarodnega standarda ISAE 3000, poleg tega pa tudi z nekaterimi nacionalnimi standardi, denimo s specifičnim nacionalnim standardom Združenih držav Amerike »AT 101« (Global Reporting Initiative North America, 2014).

5.3 Uporabniki zunanjih zagotovil

Deležniki se vse bolj zavedajo svojih pravic, kar se odraža tudi v večjem pritisku na podjetja. Obstaja več mehanizmov in strategij, preko katerih deležniki sprožajo akcije z namenom, da bi jim v podjetjih prisluhnili. Zato se mnogo podjetij odloča ne le za razkritja informacij o trajnostnem vidiku delovanja, temveč tudi za sodelovanje in vključitev različnih interesnih skupin v ta proces (Amran & Keat, 2014).

Zunanja zagotovila poročanja o družbeno odgovornem delovanju podjetja so namenjena za različne skupine deležnikov tako znotraj kot zunaj podjetja (The Association of Chartered Certified Accountants, 2004, str. 7):

- **Zaposleni** – Zaposleni želijo vedeti ali so ustrezni pogoji in standardi glede varnosti in zdravja pri delu vključeni v strategijo za uspešno delovanje podjetja (The Association of Chartered Certified Accountants, 2004).
- **Višji managerji in upravni odbor** – Kot del najvišjih struktur vodstva so vodilni managerji in člani upravnega odbora zainteresirani predvsem za tematiko, ki se nanaša na tveganje glede prihodnjih poslovnih rezultatov podjetja. Prizadevajo si za zagotovila, ki potrjujejo, da so informacije, na podlagi katerih sprejemajo svoje odločitve točne in popolne (The Association of Chartered Certified Accountants, 2004).
- **Investitorji** – Med vlagatelji postaja vse bolj razširjeno družbeno odgovorno investiranje. V proces oblikovanja naložbene odločitve tako vse več investitorjev vključuje tudi svoja etična merila in daje prednost finančnim naložbam, ki so v skladu z njihovimi moralnimi vrednotami. Za pomoč pri takšni izbiri naložb se pogosto uporabljajo različni indeksi družbene odgovornosti, ki vključujejo združbe z izkazanim izpolnjevanjem določenih meril trajnostnega delovanja podjetja (Wilhelm, 2013). Trenutni in potencialni lastniki so

zainteresirani za pridobitve informacij, ki razkrivajo vsa področja delovanja podjetja. Tako si lastniki prizadevajo tudi za vpogled v družbeno odgovorno delovanje podjetja (Epstein & Rejc Buhovac, 2014, str. 230).

- **Dobavitelji** – V mnogo podjetjih si prizadevajo za sodelovanje z družbeno odgovornimi poslovnimi partnerji. Tako v podjetjih, z namenom doseganja večjega trajnostnega delovanja vzdolž celotne oskrbovalne verige, postavljajo strožje zahteve pri izbiri svojih poslovnih partnerjev. Zaradi tega so dobavitelji pod drobnogledom podjetij, v katerih jih spodbujajo k trajnostnemu delovanju. Odnosi med podjetji in dobavitelji postajajo bolj neposredni, medsebojna izmenjava informacij narašča, preglednost pa se izboljšuje. Dobavitelji so vedno pogosteje pozvani k razkritjem okoljskih in družbenih informacij o materialih, ki jih dobavljajo ter o njihovih poslovnih praksah in politikah na področju trajnostnega delovanja (Wilhelm, 2013).
- **Upniki** – Upniki so zainteresirani za pridobitev informacij o pravočasnih in celovitih razkritjih, povezanih z organizacijskimi tveganji, saj jim omogočajo ustrezno vrednotenje kreditnih tveganj (Epstein & Rejc Buhovac, 2014, str. 230).
- **Regulatorji** – Regulatorji imajo običajno kompleksnejše in bolj formalne odnose s podjetji in so zato bolj zainteresirani za zagotovila, ki se nanašajo na tveganja in kršitve na pravnem področju (The Association of Chartered Certified Accountants, 2004).
- **Kupci** – Tudi kupci postajajo vse bolj pozorni na družbeno odgovorno ravnanje podjetij in tako pri svojih nakupnih odločitvah dajejo prednost dobaviteljem, ki so dokazano bolj trajnostno usmerjeni. Trendi namreč kažejo, da narašča delež potrošnikov, ki so pozorni na skladnost produktov in storitev z njihovimi družbenimi, okoljskimi in podnebnimi vrednotami (Wilhelm, 2013).
- **Civilna družba** – Organizacije civilne družbe in mediji so zaskrbljeni glede hudodelstev in odprto kritizirajo podjetja, ki so malomarna in neodgovorna pri družbenih in okoljskih vprašanih poslovanja (The Association of Chartered Certified Accountants, 2004).

5.4 Ponudniki storitev zunanjih zagotovil

Organizacije, ki se odločajo za pridobivanje neodvisnih zunanjih zagotovil o svojem poročanju o družbeni odgovornosti, si morajo prizadevati za verodostojnost teh zagotovil. Deležniki morajo zaupati v nepristransko, pošteno in neodvisno izvedbo posla pridobivanja zagotovila. Ob tem pa morajo verjeti, da je ponudnik storitev dajanja zunanjih zagotovil ustrezno strokovno usposobljen, in da poseduje potrebne spretnosti za izvajanje posla (Corporate Register, 2008, str. 5).

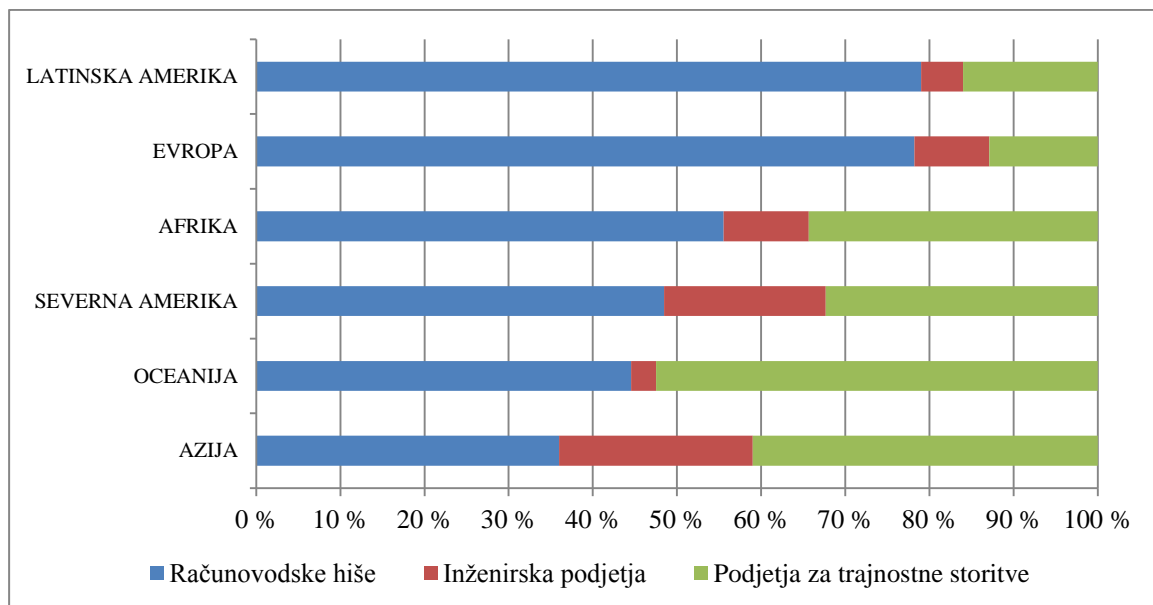
Neodvisne zunanje preglede poročil o družbeni odgovornosti posameznih podjetij opravljajo različni ponudniki (Global Reporting Initiative, 2013):

- **Računovodske hiše** (angl. *accountancy firms*) – Pri računovodskih hišah gre predvsem za večje družbe, ki so vpete v mednarodni poslovni svet in imajo izkušnje na področju finančnega in nefinančnega poročanja. Razvite imajo svoje posebne postopke pri revidiranju in dajanju zagotovil. Znane pa so tudi po uporabi svojevrstnih kontrol in sistemov na tem področju (Global Reporting Initiative, 2013, str. 10).

- **Inženirska podjetja** (angl. *engineering firms*) – Inženirska podjetja so usmerjena predvsem v izdajanje tehničnih certifikatov. Posedujejo strokovno tehnično znanje in zaradi tega lahko bolje razumejo in ovrednotijo prispevek podjetij na specifičnih področjih. Podjetja analizirajo s pomočjo pregleda tveganj, pri svojem delu pa so znani po uporabi multi disciplinarnega pristopa (Global Reporting Initiative, 2013, str. 10).
- **Podjetja za trajnostne storitve** (angl. *sustainability services firms*) – Po velikosti so najmanjši ponudnik storitev izdaje zunanjih zagotovil trajnostno storitvena podjetja, ki so običajno usmerjena na lokalni trg. Ukvarjajo se predvsem z vprašanji trajnosti na področju odnosa z deležniki podjetja (Global Reporting Initiative, 2013, str. 10). Prisotnost v lokalnem okolju jim predstavlja prednost, saj lahko tematiko, vezano na lokalni trg, bolje razumejo.

Med ponudniki storitev neodvisnih zunanjih zagotovil za poročila, ki so skladna s smernicami poročanja GRI o družbeni odgovornosti podjetij so bile leta 2013 glede na tržni delež najpomembnejše računovodske hiše, ki obvladujejo 65 % tega trga, sledijo jim podjetja za trajnostne storitve (23 %) in inženirska podjetja (12 %) (Global Reporting Initiative North America, 2014, str. 32).

Slika 4: Tržni delež ponudnikov storitev zunanjih zagotovil poročil o družbeni odgovornosti podjetja, ki so skladna z GRI smernicami po posameznih regijah

Vir: Global Reporting Initiative North America, 2014, str. 33.

Kot je razvidno iz Slike 4 so računovodske hiše v Latinski Ameriki in Evropi s skoraj 80 % tržnim deležem izrazito prevladujoč ponudnik storitev zunanjih zagotovil za poročila o družbeni odgovornosti podjetja, ki so skladna z GRI usmeritvami. Več kot polovični tržni delež imajo računovodske hiše tudi v Afriki, v Severni Ameriki pa le-tega ne presegajo, vendar kljub temu predstavljajo največjega ponudnika tovrstnih storitev na tem področju. Podjetja za trajnostne storitve so največji ponudnik v Aziji in še posebej v Oceaniji, kjer zavzemajo več kot polovico trga. Inženirska podjetja v nobeni regiji ne zasedajo vodilnega

tržnega položaja, dosegajo pa največjo prisotnost v Aziji in Severni Ameriki, v Oceaniji pa so izrazito najmanj prisotna. Najbolj uravnotežena porazdelitev trga se razkriva v Aziji.

Leta 2007 je bila razvita prva mednarodno priznana poklicna kvalifikacija za področje zunanjih zagotovil družbeno odgovornega delovanja, ki jo označujemo s kratico CSAP (ang. *Certification as a Sustainability Assurance Practitioner*). Ta poklicna kvalifikacije je med drugim namenjena tudi za izvajalce dajanja zunanjih zagotovil, ki lahko pridobijo kvalifikacijo na treh različnih stopnjah (CSAP – AccountAbility, 2015):

- **Izredni izvajalec dajanja zunanjih zagotovil družbeno odgovornega delovanja** – Med izredne izvajalce uvrščamo strokovnjake, ki niso neposredno vključeni v proces dajanja zunanjih zagotovil za družbeno odgovorno delovanje podjetij in pripravnike, ki se šele spoznavajo s tem področjem. Z ustreznim usposabljanjem pridobivajo pripravniki potrebno znanje o področju zunanjih zagotovil družbene odgovornosti (AccountAbility, 2012, str. 6).
- **Certificiran izvajalec dajanja zunanjih zagotovil družbeno odgovornega delovanja** – Med certificirane izvajalce uvrščamo strokovnjake, ki so neposredno vključeni v proces dajanja zunanjih zagotovil za družbeno odgovorno delovanje podjetij kot člani ekipe, ki izvaja posel. Certificirani izvajalci imajo praktične izkušnje z uporabo standardov AA1000 pri zagotovitih družbene odgovornosti. Te izkušnje vključujejo aktivno udeležbo v poslih dajanja zunanjih zagotovil za področje družbeno odgovornega delovanja (AccountAbility, 2012, str. 6).
- **Vodilni izvajalec dajanja zunanjih zagotovil družbeno odgovornega delovanja** – Med vodilne izvajalce uvrščamo strokovnjake, ki so kot vodje ekip neposredno vključeni v proces dajanja zunanjih zagotovil za družbeno odgovorno delovanje podjetij. Vodilni izvajalci prevzemajo odgovornost za oblikovanje javnih izjav v zvezi s poslom. Imeti morajo tudi praktične izkušnje z uporabo standarda AA1000AS (2008) pri dajanju zagotovil družbene odgovornosti. Te izkušnje morajo vključevati vodenje znatnega števila nalog ali dolgoletne aktivnosti na področju zunanjih zagotovil za družbeno odgovorno delovanje (AccountAbility, 2012, str. 6).

Posli dajanja zunanjih zagotovil lahko, za namene zbiranja in vrednotenja dokazov, zahtevajo uporabo posebnih strokovnih znanj in veščin. V teh primerih se lahko izvajalec storitev dajanja zunanjih zagotovil odloči, da v posel vključi posebnega strokovnjaka z ustreznimi znanji in veščinami. Takšnega strokovnjaka opredeljujemo z nazivom »veščak« (AccountAbility, 2009, str. 13-14). Izvajalec storitev dajanja zunanjih zagotovil se mora prepričati, da je veščak, ki sodeluje pri poslu, ustrezno strokovno usposobljen. Prav tako mora izvajalec ovrednotiti obstoj morebitnih razlogov, ki bi lahko ogrozili veščakovo objektivnosti pri izvajanju posla (IFAC, 2013). Delo, ki ga veščak opravi za namene posla dajanja zunanjih zagotovil, mora biti ustrezno opravljeno, kar mora izvajalec storitev dajanja zunanjih zagotovil podkrepiti z ustreznimi in zadostnimi dokazi. Prav tako mora izvajalec dovolj dobro razumeti delo, ki ga v okviru posla izvede veščak in se tudi sam vključiti v ta posel, saj lahko tako sprejema odgovornost za zaključke o informacijah obravnavane zadeve (AccountAbility, 2009, str. 14).

Ponudniki storitev dajanja zunanjih zagotovil uporabljajo različno metodologijo pri preverjanju poročil o družbeni odgovornosti podjetja (Corporate Register, 2008, str. 15):

- intervjuji znotraj podjetja,
- preverjanje notranjih podatkovnih sistemov,
- pregled internih dokumentov podjetja,
- terensko delo,
- pregled zunanjih dokumentov,
- intervjuji zunanjih deležnikov.

5.5 Raven zunanjih zagotovil

Ponudniki storitev zunanjih zagotovil v skladu s standardom »ISAE 3000« običajno nudijo zagotovila na dveh ravneh (Corporate Register, 2008, str. 14):

- sprejemljivo zagotovilo (angl. *reasonable assurance*),
- omejeno zagotovilo (angl. *limited assurance*).

Pri dajanju sprejemljivega zagotovila ustrezen strokovnjak zmanjša tveganje na sprejemljivo nizko raven v danih okoliščinah. To mu omogoča podlago za sprejem sklepa, ki je zasnovan v obliki strokovnjakovega mnenja na podlagi merjenja oziroma vrednotenja opazovanega področja po določenih kriterijih (IFAC, 2013, str. 7).

Ustrezen strokovnjak pri omejenem zagotovitlu zmanjšuje tveganje na raven, ki je še sprejemljiva v danih okoliščinah, vendar je to tveganje večje, kot pri sprejemljivem zagotovitlu. Po širini, naravi in času so procesi pri pridobivanju omejenih zagotovil v primerjavi s sprejemljivimi zagotovitli omejeni, vendar lahko po strokovni presoji na podlagi okoliščin izvajalec storitev zunanjih zagotovil oceni, da je smiselno, da naročnik pridobiti le omejeno zagotovilo (IFAC, 2013, str. 7).

V skladu s standardom »AA1000AS (2008)« ponudniki storitev zunanjih zagotovil ločijo med dvema ravnema zunanjih zagotovil (The Association of Chartered Certified Accountants, 2012, str. 9):

- visoko zagotovilo (angl. *high assurance*),
- zmerno zagotovilo (angl. *moderate assurance*).

Razlika med ravnema je, da visoko zagotovilo predstavlja sprejemljivo, zmerno zagotovilo pa omejeno raven zunanjih zagotovil. V praksi to pomeni, da višja kot je raven zagotovil, bolj strog in nepopustljiv je proces pri pridobivanju zunanjih zagotovil (Global Reporting Initiative, 2013).

5.6 Obseg zunanjih zagotovil

Zunanje zagotovilo se lahko nanaša na (Corporate Register, 2008):

- celotno poročilo o družbeni odgovornosti podjetja,
- izbrano področje.

Podjetja, ki se odločajo za uporabo neodvisnih zunanjih zagotovil svojega družbeno odgovornega ravnanja, to opravijo celovito ali le po posameznih področjih. 55 % podjetij opravi nadzor v celoti, ostalih 45 % pa jih da v pregled le posamezne kazalnike (EY & Boston College Center for Corporate Citizenship, 2014).

Razlike v deležu pridobivanja neodvisnih zunanjih zagotovil pri poročanju o družbeni odgovornosti podjetij se kažejo tudi med podjetji v različnih panogah. Raziskava na Portugalskem je razkrila, da ta zunanja zagotovila v največji meri pridobivajo tehnološka podjetja (100 %), najmanj pa podjetja iz panoge industrije (19 %). Na področju osnovnih materialov uporablja te zunanje preglede 88 % združb, sledijo javna podjetja (82 %) in finančni sektor (74 %). Manjša uporaba neodvisnih zunanjih pregledov poročanja o družbeni odgovornosti pa je v panogah petrokemije (50 %), potrošniških dobrin (47 %) in potrošniških storitev (22 %) (Gomes, Eugenio & Branco, 2015).

Obstajajo velike razlike med področji, na katerih podjetja zagotavljajo izvajanje neodvisnih zunanjih pregledov svojega družbeno odgovornega ravnanja in poročanja. Tovrstna zunanja zagotovila so združbe daleč največkrat pridobile za okoljske kazalnike družbene odgovornosti. Razlog je državna regulacija oziroma mehanizmi, s katerimi podjetja pridobivajo verodostojne okoljske podatke na tem področju. Sledijo pregledi kazalnikov dostojnega dela oziroma praks dela, družbeni kazalniki, kazalniki odgovornosti izdelkov, ekonomski kazalniki, daleč najmanjkrat pa so podjetja v zunanjo presojo dala vprašanja spoštovanja človekovih pravic (The Association of Chartered Certified Accountants, 2012).

Z zunanjimi zagotovili se lahko pokrijejo različni vidiki delovanja podjetja na različnih področjih (The Association of Chartered Certified Accountants, 2004, str. 9):

- družbena kategorija
- okoljska kategorija
- ekonomska kategorija

5.6.1 Družbena kategorija

Družbena dimenzija trajnostnega razvoja se nanaša na vplive, ki jih ima organizacija na socialne sisteme, ki jih notranje upravlja. Vključuje različna področja: delovne prakse in dostojno delo, produktna odgovornost, družba, človekove pravice (GRI, 2013b, str. 64).

V okviru družbene kategorije s področja delovne prakse in dostojnega dela obstajajo različni vplivi (GRI, 2013b, str. 9):

- zdravje in varnost pri opravljanju dela,
- usposabljanje in izobraževanje,
- enako plačilo za moške in ženske,
- raznolikost in enake možnosti,

- odnosi med podrejenimi in nadrejenimi,
- zaposlitev,
- ocena praks dela pri dobaviteljih.

V okviru družbene kategorije s področja produktne odgovornosti obstajajo različni vplivi (GRI, 2013b, str. 9):

- zdravje in varnost kupca,
- tržno komuniciranje,
- označevanje izdelkov storitev,
- zasebnost kupcev,
- skladnost z zakoni in predpisi.

V okviru družbene kategorije s področja družbe obstajajo različni vplivi (GRI, 2013b, str.9):

- lokalne skupnosti,
- nekonkurenčno vedenje,
- protikorupcijsko vedenje,
- skladnost z zakoni in predpisi,
- javna politika,
- ocena vplivov dobaviteljev na družbo.

V okviru družbene kategorije s področja človekovih pravic obstajajo različni vplivi (GRI, 2013b, str. 9):

- nediskriminacija,
- otroška delovna sila,
- obvezno ali prisilno delo,
- varnost,
- naložbe,
- svoboda pri združevanju,
- svoboda pri kolektivnem pogajanju,
- varnostne prakse,
- ocena spoštovanja človekovih pravic pri dobaviteljih.

5.6.2 Okoljska kategorija

Okoljska dimenzija trajnostnega razvoja se nanaša na vplive, ki jih ima organizacija na naravne sisteme, vključujoč ekosisteme, vodo, zemljo in zrak. V okviru okoljske kategorije poznamo več vplivov (GRI, 2013b, str. 52-63):

- energija,
- voda,
- odpadki,
- odplake,
- emisije,

- materiali,
- produkti,
- storitve,
- biotska raznovrstnost,
- okoljska skladnost z zakoni in predpisi,
- transport,
- okoljska ocena dobaviteljev.

5.6.3 Ekonomska kategorija

Ekonomska dimenzija trajnostnega razvoja se nanaša na organizacijske vplive na ekonomsko stanje deležnikov. Pogled usmerja tudi na ekonomske sisteme na različnih ravneh: lokalna, nacionalna in svetovni raven. Ekonomska kategorija ponazarja glavne ekonomske učinke, ki jih ima organizacija na celotno družbo. Poleg tega prikazuje tudi pretok kapitala med različnimi deležniki. Poznamo različne vidike v okviru ekonomske kategorije (GRI, 2013b, str. 48-51):

- ekonomska uspešnost,
- prakse dobav,
- posredni ekonomski učinki,
- prisotnost na trgu.

5.7 Tveganja pri poslu dajanja zunanjih zagotovil

Standard ISAE 3000 opredeljuje, da tveganje pri poslu dajanja zagotovil zajema tveganje, na katerega ima ponudnik tovrstnih storitev vpliv (tveganje pri odkrivanju) in dve tveganji, na kateri ponudnik nima direktnega vpliva (tveganje pri delovanju, tveganje pri kontroli) (IFAC, 2013, str. 28).

Tveganje pri odkrivanju opredelimo kot tveganje, da postopki, ki jih izvede izvajalec storitev dajanja zagotovil, ne odkrijejo pomembno napačne navedbe (IFAC, 2013, str. 28).

Tveganje pri delovanju opredelimo kot dovzetnost obravnavanih informacij do pomembno napačnih navedb še pred obravnavo z ustreznimi kontrolami (IFAC, 2013, str. 28).

Tveganje pri kontroli opredelimo kot tveganje pojava pomembno napačnih navedb, ki niso pravočasno preprečene ali odkrite in odpravljene pri notranjih kontrolah (IFAC, 2013, str. 28).

Mednarodni okvir za posle dajanja zagotovil zgoraj naštetim tveganjem dodaja še tveganje, povezano z merjenjem ali ocenjevanjem. Gre za tveganje, na katerega ima izvajalec storitev dajanja zunanjih zagotovil direkten vpliv, in ki nastane v primeru neposrednega sodelovanja, ko ponudnik storitev zunanjih zagotovil meri oziroma ocenjuje obravnavan predmet (IFAC, 2013, str. 86).

Kodeks IESBA opredeljuje nevarnosti, na katere lahko naleti izvajalec storitev dajanja zunanjih zagotovil pri svojem delu. Izvajalec lahko postane žrtev pritiskov in ustrahovanja,

zaradi česar se lahko oddalji od nepristranskega delovanja v poslu. Obstaja tudi možnost, da izvajalec podleže priložnostim osebnega okoriščenja na finančnem ali drugem področju, v zameno za neprimerno delovanje tekom posla. V primeru dolgotrajnega sodelovanja in tesnega razmerja med izvajalcem in naročnikom lahko pride do prevelike navezanosti med njima, kar se lahko posledično izrazi v pretiranem upoštevanju naročnikovih interesov in dovzetnosti izvajalca za naročnikovo delo. Nepristranskost izvajalca je lahko resno ogrožena, če zagovarja stališča naročnika zagotovil do takšne mere, da to postane problematično. Obstaja tudi nevarnost zanašanja izvajalca na neprimerno vrednotenje izidov prejšnjih presoj in storitev, ki jih je izvedel bodisi sam, bodisi so jih izvedli njegovi sodelavci (International Federation of Accountants, 2015, str. 12).

5.8 Etične zahteve pri poslu dajanja zunanjih zagotovil

Izvajalec posla dajanja zunanjih zagotovil mora v skladu s standardom ISAE 3000 pri svojem delu delovati upoštevati Kodeks etike za računovodske strokovnjake (angl. *Code of Ethics for Professional Accountants*) v delih A in B (IFAC, 2013, str. 21-22). Cilj Kodeksa IESBA, kot ga označujemo na kratko, je uresničevanje javnega interesa z vzpostavitvijo visoko kakovostnih etičnih standardov, ki naj bi jim pri svojem delu sledili računovodski strokovnjaki (International Federation of Accountants, 2015, str. 1).

V Kodeksu IESBA so opredeljena temeljna načela, ki bi jih pri svojem delu moral upoštevati izvajalec dajanja zunanjih zagotovil. Izvajalec mora slediti poštenosti ter odkritosti pri opravljanju poslov, v katere je udeležen. Biti mora objektiven in zavračati nasprotja interesov, pristranskosti in neprimerne vplive pri svojih strokovnih presojah. Posla se mora lotevati s potrebno skrbnostjo in primerno strokovno usposobljenostjo. Izvajalec mora delovati v skladu s trenutno veljavnimi predpisi in zakoni ter se izogibati vsem dejanjem, ki bi lahko škodili ugledu njegovega poklica. Med temeljnimi načeli je tudi upoštevanje zaupnosti informacij, ki jih izvajalec pridobi v poslu. Teh informacij brez ustreznega pooblastila ni dovoljeno razkrivati tretjim osebam, razen v primeru obstoja pravne oziroma poklicne pravice oziroma dolžnosti za takšna razkritja. Prav tako se pridobljenih informacij ne sme uporabljati za pridobivanje osebnih koristi izvajalca storitev in tretjih oseb (International Federation of Accountants, 2015, str. 10).

Izvajalec storitev posla dajanja zunanjih zagotovil ne sme sprejeti dela, če je neupravičeno omejen pri doseganju in objavi neodvisne in nepristranske izjave o zagotovitvi zaradi njegovih razmerij bodisi z organizacijo bodisi z deležniki. Izvajalec mora v skladu z AA1000 standardom zagotovil pripraviti javno izjavo o neodvisnosti in nepristranskosti, v kateri razkrije vsa razmerja, ki bi lahko vplivala na zagotavljanje neodvisne in nepristranske izjave o zagotovitvi. Poleg tega mora izvajalec navesti še, katere poklicne kodekse ravnanja in mehanizme za zagotovitev neodvisnosti bo v poslu uporabil (AccountAbility, 2008, str. 14).

Kodeks IESBA vključuje konceptualni okvir, ki pomaga izvajalcem dajanja zunanjih zagotovil pri doseganju in ohranjanju neodvisnosti. Ta konceptualni okvir opredeljuje strokovne presoje, ki jih mora izvajalec opraviti tako za namen prepoznavanja nevarnosti na

področju neodvisnosti kot za namen vrednotenja pomembnosti teh nevarnosti. Predvideva tudi uporabo varoval, ki jih mora izvajalec uporabiti za popolno odpravo nevarnosti oziroma za zmanjšanje le-teh na ustrezno dovoljeno raven. Izvajalcu je omogočena tudi možnost odprave okoliščin oziroma razmerij, ki pripomorejo k ustvarjanju prepoznane nevarnosti. V primeru neuspeha pri zagotovitvi neodvisnosti mora izvajalec dajanja zunanjih zagotovil odkloniti ali prekiniti posel (International Federation of Accountants, 2015, str. 47-48).

6 EMPIRIČNE RAZISKAVE O UPORABI ZUNANJIH ZAGOTOVIL PRI RAZKRITJIH O DRUŽBENI ODGOVORNOSTI PODJETJA

Raziskava avstralskih borznih podjetij je pokazala, da tamkajšnja večja borzna podjetja (ASX 100) v večji meri pridobivajo zunanja zagotovila poročanja o družbeni odgovornosti kot manjša podjetja na borzi (ASX 101 – 200). Podatki raziskave iz leta 2015 so razkrili, da je bilo med 100 največjimi delniškimi družbami 27 takšnih, v katerih so pridobili omenjena zunanja zagotovila, v skupini manjših podjetij (ASX 101 – 200) pa je bilo takšnih le 8 delniških družb (Australian Council of Superannuation Investors, 2015).

Raziskava KPMG-ja, ki je bila objavljena v letu 2015, razkriva, da 63 % od največjih 250-ih svetovnih podjetij (glede na navedbo na lestvici Fortune Global 500) pridobiva zunanja zagotovila za poročila o družbeni odgovornosti. Hkrati rezultati raziskave prikazujejo, da je ta delež pri 100 največjih podjetjih iz vsake od 45 držav (skupno preučevanih 4500 podjetjih) nižji, le ta je namreč znašal 42 %. V raziskavi se je tako izkazalo, da je pridobivanje zunanjih zagotovil večje pri skupini največjih 250-ih svetovnih podjetjih, kot pri skupini največjih 100 podjetij iz vsake od 45 držav (KPMG International Cooperative, 2015, str. 40).

Raziskava 11668 podjetij iz Azije in vzhodne Evrope razkriva, da je v podjetjih verjetnost uporabe ISO standarda 9000 in ISO standarda 14000 odvisna od velikosti podjetja (glede na število zaposlenih za polni delovni čas). Raziskovalci ugotavljajo, da v največji meri omenjena certificirana ISO standarda pridobivajo velika podjetja (49,8 %), sledijo srednja podjetja (29,6 %), najmanj pa jih pridobivajo v majhnih podjetjih (13 %). Ugotavlja se tudi, da se za pridobivanje teh standardov v večji meri odločajo podjetja v večjih mestih, manj pa podjetja na podeželju in v manjših mestih (Hudson & Orviska, 2013). Raziskava glede pridobivanja ISO certifikatov, ki je zajela 21852 podjetij iz 31-ih držav Latinske Amerike ter Karibskih držav je pokazala, da podjetja s tovrstnimi certifikati, v primerjavi s podjetji, ki teh certifikatov ne pridobivajo, poslujejo že dlje časa, imajo večje število zaposlenih in so bolj usmerjena v izvoz (Ullah, Wei, & Xie, 2014).

V raziskavi, v katero je bilo vključenih 10837 podjetij iz Francije, se je preverjala hipoteza, da se verjetnost za certificiranje po ISO standardu 9000 povečuje z velikostjo podjetja (glede na število zaposlenih), ob predpostavki, da vse ostalo ostane nespremenjeno (*lat. ceteris paribus*). Rezultati raziskave so pokazali, da ni mogoče zavrnila hipoteze, tako za v raziskavo vključena storitvena kot tudi industrijska podjetja (Pekovic, 2010).

Raziskava francoskih kmetijsko-živilskih podjetij je pokazala, da velikost podjetja predstavlja pomemben dejavnik pri pridobivanju certifikata ISO 14000 oziroma pri vključevanju teh podjetij v shemo EMAS. V podjetjih, kjer imajo več kot 100 zaposlenih, se je izkazalo, da v večji meri pridobivajo ISO 14000, oziroma se bolj vključujejo v shemo EMAS, kot podjetja z manj zaposlenimi (Grolleau, Mzoughi, & Thomas, 2007). Raziskovalci so na primeru kemičnih podjetij iz Francije raziskovali vpliv velikosti podjetja na pridobitev registriranega sistema ravnanja z okoljem. Ugotavljajo, da se z velikostjo podjetja (glede na število zaposlenih) povečuje verjetnost za pridobitev standarda ISO 14001, ob predpostavki da ostalo ostane nespremenjeno (lat. *Ceteris paribus*) (Grolleau, Mzoughi, & Pekovic, 2007). V kvalitativni študiji podjetij iz Amerike so raziskovalci ugotovili, da dejavnik velikosti podjetja vpliva na uspešnost v postopku pridobivanja certifikata ISO 14000. Izkazalo se je, da pri večjih podjetjih (glede na število zaposlenih) obstaja večja verjetnost za pridobitev omenjenega certifikata. Raziskovalci ugotavljajo, da je prednost večjih podjetij v razpolaganju z okoljskimi strokovnjaki in drugim osebjem pri izvajanju aktivnosti povezanih s certifikatom (Curkovic, Sroufe, & Melnyk, 2005).

Študija Evropske Komisije razkriva, da so za organizacije vseh velikosti, ki se odločijo za vključitev v shemo EMAS v prvem letu stroški med 1,5 in 2 krat višji od stroškov v naslednjih letih. To predstavlja pomembno vstopno oviro za mikro in majhna podjetja, ki se želijo vključiti v to shemo. Stroški sicer naraščajo z velikostjo organizacije, vendar se mikro in majhna podjetja soočajo z višjimi fiksnimi in zunanjimi stroški, kot srednje velika in velika podjetja. Ta si znižujejo stroške s pomočjo ekonomije obsega, saj večji delež stroškov nosijo notranji oddelki v podjetju, obenem pa obstoji stroškovni prihranek, ki nastane zaradi manjše potrebe po najemu zunanjih svetovalcev (European Commission – Milieu & Risk and Policy Analysis, 2009).

Organizacija združenih narodov navaja, da je med poslovnimi podjetji vključenimi v Global Compact 57 % takšnih, ki jih uvrščamo med mala in srednja podjetja, preostali delež pa zapolnijo večja podjetja (United Nations Global Compact, 2014). Ob tem je potrebno poudariti, da mala in srednja podjetja po ocenah Svetovne Banke, na podlagi raziskave svetovnih ekonomij, predstavljajo preko 95 % vseh podjetij na svetu (ISO, 2015). Ugotavljam, da je delež malih in srednjih podjetij med vključenimi poslovnimi podjetji v Global Compactu Združenih narodov precej nižji, kot znaša delež teh podjetij v celotni populaciji podjetij na svetu.

Študija evropskih podjetij z manj kot 250 zaposlenimi razkriva, da se mala in srednja podjetja srečujejo s številnimi težavami in ovirami na področju pridobivanja koristi od evropskih standardov ter na področju pridobivanja koristih od vključitve v standardizacijo. Raziskovalci prepoznavajo razloge za takšno stanje predvsem v soočanju teh podjetij s pomanjkanjem strateških virov. Mala in srednja podjetja imajo omejitve na področjih časa, veščin, znanja in denarja (Blind et al., 2009). Raziskava več kot 10000 podjetij iz 80-ih držav razkriva, da velikost podjetja (glede na število zaposlenih) vpliva na finančne omejitve oziroma ovire podjetij. Majhna podjetja poročajo o znatno večjih finančnih omejitvah oziroma ovirah, kot

srednje velika podjetja. Tako v majhnih kot srednje velikih podjetjih pa poročajo o večjih tovrstnih omejitvah oziroma ovirah kot v velikih podjetjih (Beck et al., 2006).

7 EMPIRIČNA RAZISKAVA O UPORABI ZUNANJIH ZAGOTOVIL ZA RAZKRITJA O DRUŽBENI ODGOVORNOSTI PODJETJI NA LJUBLJANSKI BORZI

Ugotovitve iz zgoraj navedenih empiričnih raziskav iz tujine nakazujejo na povezavo med velikostjo podjetij in uporabo zunanjih zagotovil za razkritja o družbeni odgovornosti podjetij. Z empirično raziskavo raziščem, kakšno je stanje na tem področju v Sloveniji, torej če navedene ugotovitve iz tujine veljajo tudi za podjetja, ki kotirajo na Ljubljanski borzi.

Hipoteza magistrskega dela je: Delniške družbe, ki so na Ljubljanski borzi uvrščene v SBI TOP, v večji meri uporabljajo zunanja zagotovila za razkritja o družbeni odgovornosti podjetja kot druga borzna podjetja.

V empirično raziskavo so vključena vsa podjetja, ki kotirajo na trgu delnic na Ljubljanski borzi, razen holdingov in delniških družb v likvidaciji. Celotna populacija je razdeljena na 2 vzorca podjetij. V prvi skupini so večja podjetja, katerih delnice so uvrščene v SBI TOP cenovni indeks Ljubljanske borze, v drugi skupini pa so manjša podjetja, katerih delnic omenjeni indeks ne vključuje.

Ljubljanska borza vključuje trge delnic, obveznic in strukturiranih produktov (glej Sliko 5). Najpomembnejši je delniški trg, na katerem se delnice delniških družb, glede na kotacijo, uvrščajo v eno od treh skupin. Na borzi namreč obstaja prva, standardna in vstopna kotacija (Struktura trga in produkti – Ljubljanska borza, 2015). Vse tri kotacije skupaj so leta 2014 predstavljale 88,6 % celotnega borznega prometa, od tega prva kotacija 54,7 %, standardna kotacija 22,7 % in vstopna kotacija 11,2 %. Preostali delež pa je zapolnil tržni segment obveznic, komercialnih zapisov, zakladnih menic in investicijskih družb (Ljubljanska borza d.d., 2014).

Slika 5: Struktura trga in produkti Ljubljanske borze

Trg delnic	Trg obveznic	Trg strukturiranih produktov
<ul style="list-style-type: none">• Prva kotacija• Druga kotacija• Vstopna kotacija	<ul style="list-style-type: none">• Obveznice• Instrumenti denarnega trga (zakladne menice, komercialni zapisi)	<ul style="list-style-type: none">• Delnice investicijskih družb• Certifikati• Investicijski kuponi• Nakupni boni• Pravice• Drugi produkti

Vir: Struktura trga in produkti – Ljubljanska borza, 2015.

SBI TOP je skrajšano ime za Slovenski blue chip indeks. Ljubljanska borza ga izračunava od 31. marca 2006, njegov namen pa je spremljanje splošnega gibanja tečajev blue chip delnic, ki kotirajo na Ljubljanski borzi. Pri določanju njegove vrednosti uporabljamo tehtano osnovo, uvrščamo pa ga med indekse, ki se tehtajo s tržno kapitalizacijo v prostem obtoku. Gre namreč za cenovni indeks, kateri vključuje od 5 do 10 rednih delnic, pri tem pa zastopanost posamezne delnice v indeksu ne sme presegati 30 % (Osnovne informacije o indeksih – Ljubljanska borza, 2015).

V indeksu SBI TOP so bile od 24. marca 2014 do zaključka leta 2014 vanj vključene delnice osmih izdajateljev (Sestava indeksa SBITOP – arhiv, 2015):

- Krka d.d.,
- Petrol d.d.,
- Telekom Slovenije d.d.,
- Zavarovalnica Triglav d.d.,
- Pozavarovalnica Sava d.d.,
- Luka Koper d.d.,
- Gorenje d.d.,
- Mercator d.d..

Pomembno vlogo pri sestavi delnic, ki so vključene v indeks SBI TOP ima lista kandidatov za indeks. Ta se oblikuje na četrtletni ravni z namenom spremljanja delnic, ki bi lahko bodisi vstopile, bodisi izstopile iz omenjenega indeksa. Pri tem se oblikuje ločena lista kandidatov za Slovenski blue chip indeks tako za potencialne vstopne kot potencialne izključitve delnic iz omenjenega indeksa. Delnice se v tej listi kandidatov za indeks razvrščajo s pomočjo meril srednje vrednosti prometa (izključujoč svežnje) in meril vrednosti tržne kapitalizacije. Ta razvrstitev ima pomembno vlogo pri razlikovanju delnic na boljše oziroma slabše razvrščene glede na omenjeni merili. To predstavlja pomembno podlago za sprejemanje odločitev v okviru revizije sestave indeksa, ki se izvaja dvakrat na leto. Pri reviziji sestave indeksa se delnice, ki so najboljše razvrščene vključijo v indeks SBI TOP, tiste delnice, ki so slabše razvrščene, pa se lahko izključijo iz tega indeksa. Ob tem pa je potrebno upoštevati pogoj, da se lahko vključijo oziroma izključijo le tiste delnice, ki so na listi kandidatov za indeks vsaj četrtletje. Pri reviziji sestave indeksa se z namenom zagotovitve stabilnosti indeksa praviloma ne zamenjata več kot dve v indeks vključeni delnici z novima delnicama. Do izjem lahko privedejo posebne okoliščine, v katerih lahko Odbor za indekse sprejme tudi drugačno usmeritev glede tega pravila (Cee stock exchange group & Ljubljanska borza, 2014).

Vse delniške družbe, razen Intereurope d.d., ki so vključene v prvo kotacijo, za namen analize razvrščam v skupino podjetij, katerih delnice so vključene v indeks SBI TOP. Borzna podjetja iz standardne in vstopne kotacije ter delniško družbo Intereuropo iz prve kotacije pa razvrščam v skupino podjetji, katerih delnice niso vključene v indeks SBI TOP. Iz preučevane populacije izločam delniške družbe, katere standardna klasifikacija dejavnosti (SKD) razvršča med podjetja z dejavnostjo holdingov. Za ta korak sem se odločil, ker želim primerjati le delniške družbe, ki kotirajo na borzi. Holdingi pa lahko upravljajo več podjetij, med katerimi

so pogosto tudi družbe z omejeno odgovornostjo. Iz preučevane populacije sem izločil še podjetje Javor Pivka d.d., saj je v postopku likvidacije.

Za namen analize sem za osnovo vzel stanje tečajnice Ljubljanske borze z dne 30. decembra 2014, ki jo prikazujem v Tabeli 8.

Tabela 8: Delniške družbe vključene v prvo, standardno in vstopno kotacijo Ljubljanske borze

Prva kotacija	Standardna kotacija	Vstopna kotacija
Gorenje	Aerodrom Ljubljana	AG
Krka	Delo prodaja	Alpetour potovalna Agencija
Luka Koper	Letrika	Cetis
Mercator	Istrabenz	Cinkarna Celje
Petrol	Mlinotest	Datalab Tehnologije
Pozavarovalnica Sava	Kompas MTS	Grand Hotel Union
Telekom Slovenije	Nika	Tovarna olja Gea
Zavarovalnica Triglav	Pivovarna Laško	Inles
Intereuropa	Salus	Intertrade Ita
	Sava	Javor Pivka
	Terme Čatež	KD Group
	Unior	KS Naložbe
	Žito	Maksima Holding
		Melamin
		Modra Linija Holding
		M1
		Nama
		NFD Holding
		Plama Pur
		Prva Group
		Zdravilišče Rogaška
		Sivent
		KD
		Alta Skupina
		Hram Holding
		Tekstina
		Triglav naložbe
		Vipa Holding
		Velana
		Terme Dobrna

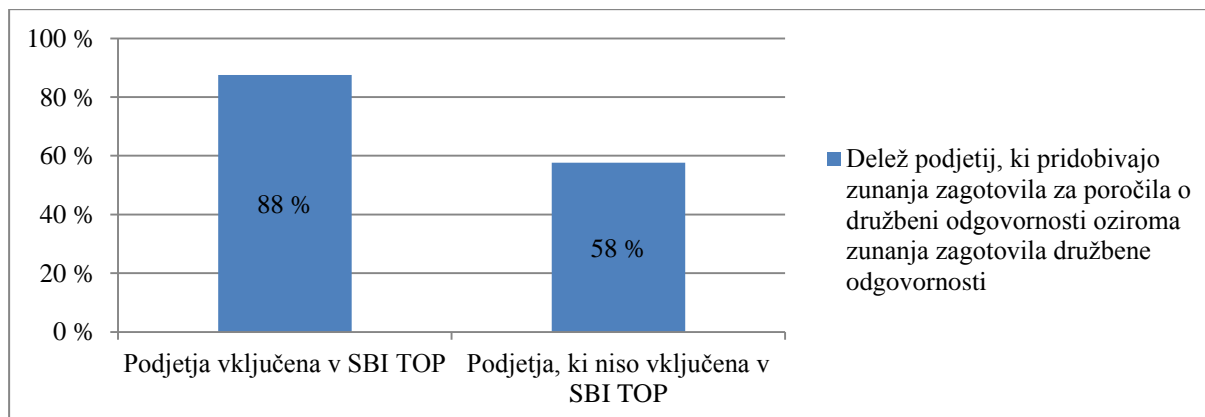
Vir: Tečajnica Ljubljanske borze – arhiv, 2015.

7.1 Analiza uporabe zunanjih zagotovil za razkritja o družbeni odgovornosti pri delniških družbah, vključenih v SBI TOP in drugih borznih podjetjih

Ugotavljam, da prihaja med preučevanima skupinama delniški družb do razlik pri uporabi zunanjih zagotovil za razkritja o družbeni odgovornosti podjetij. Podjetja vključena v SBI TOP v večji meri uporabljajo tovrstna zunanja zagotovila. Kot prikazujem na Sliki 6 je 88 % delniških družb, ki jih vključuje ta cenovni indeks Ljubljanske borze pridobilo vsaj eno zunanje zagotovilo za kakovost poročil o družbeni odgovornosti oziroma vsaj eno zunanje

zagotovilo družbene odgovornosti podjetij. Med drugimi delniškimi družbami, ki niso vključene v SBI TOP, je takšnih 58 %.

Slika 6: Delež preučevanih podjetij, ki pridobivajo zunanja zagotovila za poročila o družbeni odgovornosti oziroma zunanja zagotovila družbene odgovornosti

Vir: Seznam organizacij, vključenih v sistem EMAS – Ministrstvo za okolje in prostor, 2015; Seznam pridobiteljev Ecolabel – Ministrstvo za okolje in prostor, 2015; Seznam vključenih organizacij – UN Global Compact, 2015; Seznam imetnikov - Certifikat DPP, 2015; Imetniki izdanih dovoljenj AEO – European Commission, 2015; Letna poročila obravnavanih delniških družb za leto 2014; Trajnostna poročila obravnavanih delniških družb za leto 2014; spletne strani obravnavanih delniških družb; e-mail kontakt z obravnavanimi delniškimi družbami in organizacijami odgovornimi za izdajo zunanjih zagotovil (v prilogah).

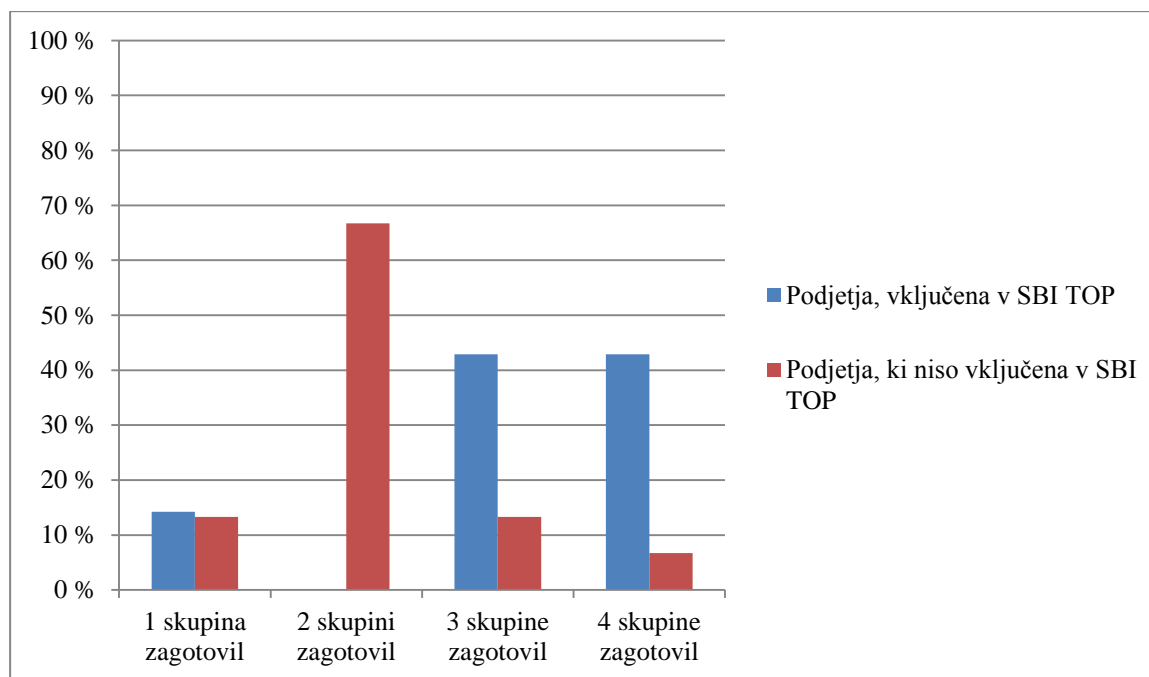
Ugotavljam, da prihaja do razlik med delniškimi družbami, ki so vključene v SBI TOP in drugimi borznimi podjetji, tudi pri količini pridobljenih različnih skupin zunanjih zagotovil. Iz Tabele 9 in Slike 7 je jasno razvidno, da podjetja, ki so vključena v SBI TOP, v relativnem merilu pridobivajo večji delež različnih skupin zagotovil. Največ od teh podjetij je pridobilo tri in štiri različne skupine zagotovil. Pri drugih borzni podjetjih je stanje drugačno, saj je največ teh podjetij, ki pridobivajo zunanja zagotovila za razkritja o družbeni odgovornosti podjetij, pridobilo dve skupini zagotovil.

Tabela 9: Število podjetij, v katerih so pridobili določeno število različnih skupin zunanjih zagotovil za razkritja o družbeni odgovornosti

	Eno pridobljeno zunanje zagotovilo	Dve pridobljeni zunanji zagotovili	Tri pridobljena zunanja zagotovila	Štiri pridobljena zunanja zagotovila
Podjetja, vključena v SBI TOP	1	0	3	3
Podjetja, ki niso vključena v SBI TOP	2	10	2	1

Vir: Seznam organizacij, vključenih v sistem EMAS – Ministrstvo za okolje in prostor, 2015; Seznam pridobiteljev Ecolabel – Ministrstvo za okolje in prostor, 2015; Seznam vključenih organizacij – UN Global Compact, 2015; Seznam imetnikov - Certifikat DPP, 2015; Imetniki izdanih dovoljenj AEO – European Commission, 2015; Letna poročila obravnavanih delniških družb za leto 2014; Trajnostna poročila obravnavanih delniških družb za leto 2014; spletne strani obravnavanih delniških družb; e-mail kontakt z obravnavanimi delniškimi družbami in organizacijami odgovornimi za izdajo zunanjih zagotovil (v prilogah).

Slika 7: Delež podjetij, v katerih so pridobili določeno število različnih skupin zunanjih zagotovil za razkritja o družbeni odgovornosti

Vir: Seznam organizacij, vključenih v sistem EMAS – Ministrstvo za okolje in prostor, 2015; Seznam pridobiteljev Ecolabel – Ministrstvo za okolje in prostor, 2015; Seznam vključenih organizacij – UN Global Compact, 2015; Seznam imetnikov - Certifikat DPP, 2015; Imetniki izdanih dovoljenj AEO – European Commission, 2015; Letna poročila obravnavanih delniških družb za leto 2014; Trajnostna poročila obravnavanih delniških družb za leto 2014; spletne strani obravnavanih delniških družb; e-mail kontakt z obravnavanimi delniškimi družbami in organizacijami odgovornimi za izdajo zunanjih zagotovil (v prilogah).

Z empirično raziskavo o uporabi zunanjih zagotovil za razkritja o družbeni odgovornosti podjetij na Ljubljanski borzi sem prišel do ugotovitev, ki potrjujejo postavljeno hipotezo: Delniške družbe, ki so na Ljubljanski borzi uvrščene v SBI TOP, v večji meri uporabljajo zunanja zagotovila za razkritja o družbeni odgovornosti podjetja, kot druga borzna podjetja. Delniške družbe, ki so vključene v SBI TOP v večji meri pridobivajo tovrstna zunanja zagotovila, poleg tega pa pridobivajo tudi več raznovrstnih skupin teh zagotovil. V raziskavi ugotavljam, da je delež delniških družb v SBI TOP, v katerih so pridobili vsaj eno zunanje zagotovilo za kakovost poročil o družbeni odgovornosti oziroma vsaj eno zunanje zagotovilo družbene odgovornosti podjetij, za 30 odstotnih točk višji v primerjavi s tem deležem pri drugih borznih podjetjih na Ljubljanski borzi.

Tabela 10: Uporaba posameznih skupin zunanjih zagotovil kakovosti poročil o družbeni odgovornosti in zunanjih zagotovil družbene odgovornosti podjetij, vključenih v SBI TOP

Delniška družba (d.d.)	Smernice GRI	Standardi	Shema EMAS	ECOLABEL	OHSAS 18001	UN Global Compact	ISO certifikati	Certifikat DPP	Specifični certifikati
Krka	X	X	X	X	✓	X	✓	X	✓
Petrol	X	X	X	X	X	X	✓	✓	✓
Telekom Slovenije	✓	X	X	X	X	X	✓	✓	✓
Zavarovalnica Triglav	X	X	X	X	X	X	X	✓	X
Pozavarovalnica Sava	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Luka Koper	X	X	✓	X	✓	X	✓	X	✓
Gorenje	X	X	✓	X	✓	X	✓	X	✓
Mercator	X	X	X	X	X	X	✓	✓	✓
Σ uporabnikov zagotovil	1	0	2	0	3	0	6	4	6

Vir: Seznam organizacij, vključenih v sistem EMAS – Ministrstvo za okolje in prostor, 2015; Seznam pridobiteljev Ecolabel – Ministrstvo za okolje in prostor, 2015; Seznam vključenih organizacij – UN Global Compact, 2015; Seznam imetnikov - Certifikat DPP, 2015; Imetniki izdanih dovoljenj AEO – European Commission, 2015; Letna poročila obravnavanih delniških družb za leto 2014; Trajnostna poročila obravnavanih delniških družb za leto 2014; spletne strani obravnavanih delniških družb; e-mail kontakt z obravnavanimi delniškimi družbami in organizacijami odgovornimi za izdajo zunanjih zagotovil (v prilogah).

Tabela 11: Uporaba posameznih skupin zunanjih zagotovil kakovosti poročil o družbeni odgovornosti in zunanjih zagotovil družbene odgovornosti podjetij pri borznih podjetjih, v katerih niso vključeni v SBI TOP

Delniška družba (d.d.)	Smernice GRI	Standardi	Shema EMAS	ECOLABEL	OHSAS 18001	UN Global Compact	ISO certifikati	Certifikat DPP	Specifični certifikati
Intereuropa	X	X	X	X	X	X	✓	X	✓
Aerodrom Ljubljana	X	X	X	X	X	X	✓	✓	✓
Delo prodaja	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Letrika	X	X	X	X	✓	X	✓	X	X
Mlinotest	X	X	X	X	X	X	✓	X	✓
Kompas MTS	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Nika	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Pivovarna Laško	X	X	X	X	X	X	✓	X	✓
Salus	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Terme Čatež	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Unior	X	X	X	X	X	X	✓	X	✓
Žito	X	X	X	X	X	X	✓	X	✓
Alpetour potovalna Agencija	X	X	X	X	X	X	✓	X	X
Cetis	X	X	X	X	X	X	✓	X	✓
Cinkarna Celje	X	X	✓	X	✓	X	✓	X	✓
Datalab Tehnologije	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Union Hoteli	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Tovarna olja Gea	X	X	X	X	X	X	✓	X	✓

se nadaljuje

nadaljevanje

Delniška družba (d.d.)	Smernice GRI	Standardi	Shema EMAS	ECOLABEL	OHSAS 18001	UN Global Compact	ISO certifikati	Certifikat DPP	Specifični certifikati
Inles	X	X	X	X	X	X	X	X	✓
Intertrade Ita	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Melamin	X	X	X	X	X	X	✓	X	✓
Nama	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Plama Pur	X	X	X	X	X	X	✓	X	✓
Tekstina	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Velana	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Terme Dobrna	X	X	X	✓	X	X	X	✓	✓
Σ uporabnikov zagotovil	0	0	1	1	2	0	13	2	13

Vir: Seznam organizacij, vključenih v sistem EMAS – Ministrstvo za okolje in prostor, 2015; Seznam pridobiteljev Ecolabel – Ministrstvo za okolje in prostor, 2015; Seznam vključenih organizacij – UN Global Compact, 2015; Seznam imetnikov - Certifikat DPP, 2015; Imetniki izdanih dovoljenj AEO – European Commission, 2015; Letna poročila obravnavanih delniški družb za leto 2014; Trajnostna poročila obravnavanih delniških družb za leto 2014; spletne strani obravnavanih delniških družb; e-mail kontakt z obravnavanimi delniškimi družbami in organizacijami odgovornimi za izdajo zunanjih zagotovil(v prilogah).

7.2 Analiza uporabe zunanjih zagotovil kakovosti poročil o družbeni odgovornosti

Ugotavljam, da je le eno od preučevanih podjetij pridobilo zunanje zagotovilo za poročilo o družbeni odgovornosti podjetja. Gre za delniško družbo, ki je vključena v SBI TOP, zato lahko zaključim, da delniške družbe, vključene v SBI TOP indeks, v večji meri pridobivajo zunanja zagotovila za poročila o družbeni odgovornosti podjetja. Ugotavljam, da 12,5 % delniških družb iz SBI TOP indeksa pridobiva tovrstna zunanja zagotovila, medtem ko je ta delež pri ostalih delniških družbah 0 %. Ugotavljam, da večja podjetja iz Ljubljanske borze bolj posegajo po uporabi zunanjih zagotovil kakovosti poročil o družbeni odgovornosti podjetij, saj podjetja vključena iz SBI TOP, ki so v primerjavi z drugimi borznimi podjetji večja, v večji meri pridobivajo tovrstna zunanja zagotovila kot druge delniške družbe na borzi.

7.2.1 Zagotovila upoštevanja smernic GRI

Ugotavljam, da v več podjetjih pripravljajo bodisi letna poročila bodisi samostojna trajnostna poročila po smernicah GRI. Vendar pa ugotavljam, da samo v eni od preučevanih delniških družb pridobivajo zunanja zagotovila za tovrstna poročila, ki so pripravljena po smernicah GRI. Gre za podjetje Telekom Slovenije d.d., ki je vključeno v SBI TOP in zato ugotavljam, da so na področju pridobivanja zunanjih zagotovil za poročila pripravljena po smernicah GRI, v prednosti podjetja vključena v ta cenovni indeks Ljubljanske borze.

7.2.2 Zagotovila sledenja standardom zagotovil

Ugotavljam, da v nobenem preučevanem podjetju niso pridobili zunanjega zagotovila za upoštevanje standardov (ISAE 3000, AA1000AS) pri pripravi poročil o družbeni odgovornosti. Tako ugotavljam, da pri pridobivanju tovrstnih zagotovil ni razlik pri uporabi le teh med delniškimi družbami, ki so uvrščene v SBI TOP indeks Ljubljanske borze in delniškimi družbami, ki jih ta cenovni indeks ne vključuje.

7.3 Analiza uporabe zunanjih zagotovil družbene odgovornosti

Ugotavljam, da delniške družbe, vključene v SBI TOP, v večji meri pridobivajo zagotovila družbene odgovornosti. Iz te skupine podjetij je 87,5 % takšnih, v katerih so pridobili vsaj eno zunanje zagotovilo s tega področja, medtem ko ta delež pri ostalih delniških družbah znaša 57,7 %. Ugotavljam, da večja podjetja iz Ljubljanske borze bolj posegajo po uporabi zunanjih zagotovil družbene odgovornosti, saj podjetja vključena iz SBI TOP, ki so v primerjavi z drugimi borznimi podjetji večja, v večji meri pridobivajo tovrstna zunanja zagotovila kot druge delniške družbe na borzi.

7.3.1 Vključenost v shemo EMAS

V Tabeli 12 prikazujem delniške družbe, ki so predmet analize in so vključene v shemo EMAS. Ugotavljam, da obstajajo tri tovrstne delniške družbe: Gorenje, Luka Koper, Cinkarna Celje. Delniški družbi Gorenje in Luka Koper spadata med podjetja, ki so v analizi uvrščena

med SBI TOP. Delniška družba Cinkarna Celje pa spada med druga borzna podjetja, ki jih indeks SBI TOP ne vključuje.

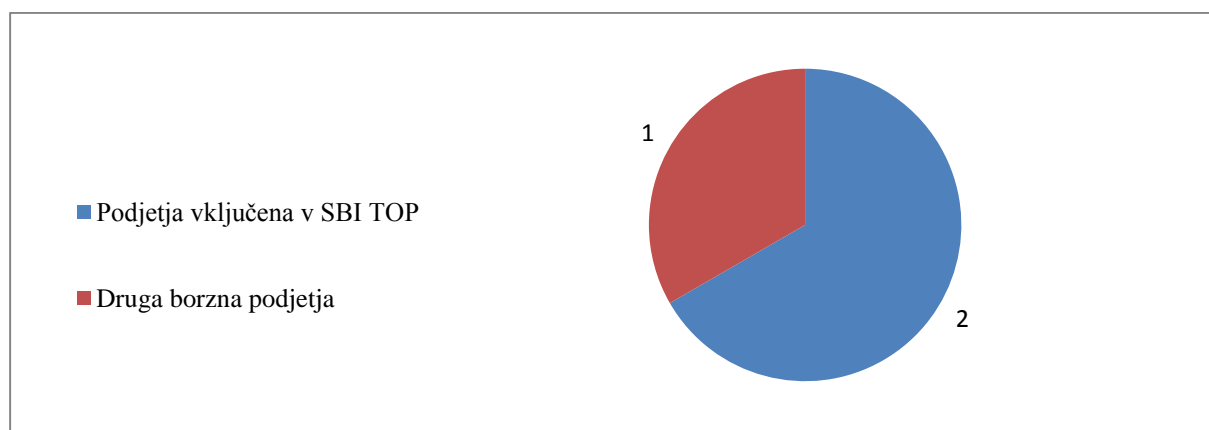
Tabela 12: Delniške družbe iz Ljubljanske borze, ki so vključene v sistem EMAS

	Delniška družba iz Ljubljanske borze vključena v sistem EMAS		
	Gorenje	Luka Koper	Cinkarna Celje
Vključenost v SBI TOP	Da	Da	Ne
Registracijska številka	SI-00001	SI-00004	SI-00003
Datum veljavnosti registracije	do 31. marca 2017	do 30. decembra 2016	do 30. novembra 2015

Vir: Seznam organizacij, vključenih v sistem EMAS – Ministrstvo za okolje in prostor, 2015.

Pri analizi spoznavam, da so v sistem EMAS v večji meri vključena podjetja, ki jih uvrščamo med SBI TOP. Čeprav je skupina drugih podjetij, ki jih SBI TOP indeks ne vključuje številčno, precej večja, je pri njih tako v absolutnem kot relativnem merilu zaznati manjšo vključenost v sistem EMAS. Tovrstna zunanja zagotovila glede na celotno uporabo pri vseh preučevanih delniških družbah v dveh tretjinah uporabljajo podjetja, ki so vključena v SBI TOP, druga borzna podjetja pa zapolnijo preostali tretjinski delež. Četrtnina podjetij v SBI TOP indeksu je vključenih v shemo EMAS, medtem pa je med drugimi preučevanimi borznimi podjetji takšnih le 3,85 %.

Slika 8: Število borznih podjetij vključenih v sistem EMAS glede na vključenost/nevključenost v SBI TOP

Vir: Seznam organizacij, vključenih v sistem EMAS – Ministrstvo za okolje in prostor, 2015.

7.3.2 Imetniki Znaka za okolje (ECOLABEL)

V Tabeli 13 prikazujem stanje imetnikov »okoljske marjetice« med delniškimi družbami, ki so predmet analize. Ugotavljam, da je med imetniki Znaka za okolje v Republiki Sloveniji le eno izmed v analizi preučevanih podjetij. Gre za delniško družbo Terme Dobrna, ki ni vključena v SBI TOP. Znak za okolje so pridobili za storitve turistične nastanitve v dveh hotelih in vili. Hkrati pa ugotavljam, da v nobenem podjetju, vključenem v indeks SBI TOP,

nimajo podeljenega omenjenega zagotovila. Tako spoznavam, da so pri podeljenih »okoljskih marjeticah«, kot zunanjih zagotovilih družbene odgovornosti, v prednosti podjetja, katerih delnice niso vključene v indeks SBI TOP.

Tabela 13: Delniška družba iz Ljubljanske borze s pridobljenim Znakom za okolje

Delniška družba iz Ljubljanske borze s pridobljenim Znakom za okolje	
Terme Dobrna	
Vključenost v SBI TOP	Ne
Koda	SI/025/05
Veljavnost odločbe	do 30. novembra 2015
Proizvodi oziroma storitve s pridobljenim Znakom za okolje	Turistična nastanitvena storitev v: <ul style="list-style-type: none"> • Hotelu Vita • Vili Higiea • Hotelu Park

Vir: Seznam pridobiteljev Ecolabel – Ministrstvo za okolje in prostor, 2015.

7.3.3 Imetniki certifikatov BS OHSAS 18001

Ugotavljam, da podjetja vključena v SBI TOP tako v relativnem kot v absolutnem merilu v večji meri pridobivajo certifikate BS OHSAS 18001. Tri podjetja iz skupine podjetij, vključenih v SBI TOP, so pridobila tovrstni certifikat. Med drugimi borznimi podjetji sta takšni le dve podjetji, čeprav ta skupina podjetij vključuje precej več borznih podjetij kot skupina podjetij vključenih v SBI TOP.

7.3.4 Vključenost v UN Global Compact

Delniške družbe, ki kotirajo na Ljubljanski borzi, niso vključene v Global Compact Združenih narodov (Seznam vključenih organizacij – UN Global Compact, 2015). Tako za namen te organizacije ne pripravljajo poročil o družbeno odgovornem napredku in posledično ne morejo pridobivati zunanjih zagotovil za ta poročila.

Ugotavljam, da na področju uporabe zunanjih zagotovil za poročila o družbeno odgovornem napredku v okviru Global Compact Združenih narodov, ne prihaja do razlik med delniškimi družbami, ki so vključene v SBI TOP in drugimi borznimi podjetji.

7.3.5 Imetniki ISO certifikatov

Ugotavljam precej razširjeno uporabo certifikatov ISO standardov med delniškimi družbami, ki kotirajo na Ljubljanski borzi. V Tabeli 14 prikazujem imetnike tovrstnih pridobljenih certifikatov med podjetji vključenimi v SBI TOP. Ugotavljam, da večina delniških družb, ki jih ta cenovni indeks Ljubljanske borze vključuje, pridobiva ISO certifikate. Takšnih delniških družb iz te skupine je 75 %. V Tabeli 15 prikazujem imetnike ISO certifikatov med delniškimi družbami, ki jih SBI TOP ne vključuje. Ugotavljam, da polovica od preučevanih podjetij iz te skupine pridobiva ISO certifikate. Ta delež je med podjetji, ki sem jih za namen raziskave vključil v to skupino nižji, kot pri podjetjih, ki jih SBI TOP vključuje.

Tabela 14: Imetniki ISO Certifikatov med podjetji vključenimi v SBI TOP

Delniška družba (d.d.)	Pridobljeni certifikati ISO standardov
Krka	ISO 9001, ISO 14001, ISO/IEC 27001
Petrol	ISO 9001, ISO 14001
Telekom Slovenije	ISO 14001, ISO 50001, ISO 27001
Luka Koper	ISO 9001, ISO 14001, ISO 22000
Gorenje	ISO 14001
Mercator	ISO 9001, ISO 14001

Vir: Krka d.d., 2014, str. 81; Petrol d.d., 2014, str. 62; Telekom Slovenije d.d., 2014, str. 131; Luka Koper d.d., 2014, str. 104 - 105; Gorenje d.d., 2014, str. 57; Mercator d.d., 2014, str. 99;

Tabela 15: Imetniki ISO Certifikatov med drugimi borznimi podjetji

Delniška družba (d.d.)	Pridobljeni certifikati ISO standardov
Intereuropa	ISO 9001
Aerodrom Ljubljana	ISO 9001
Letrika	ISO 9001, ISO 14001, ISO/TS 16949
Mlinotest	ISO 9001
Pivovarna Laško	ISO 9001, ISO 14001
Unior	ISO 9001, ISO 14001, ISO/TS 16949
Žito	ISO 9001
Alpetour potovalna Agencija	ISO 9001, ISO/IEC 17020
Cetis	ISO 9001, ISO 14001, ISO 27001
Cinkarna Celje	ISO 9001, ISO 14001
Tovarna olja Gea	ISO 14001
Melamin	ISO 9001, ISO 14001
Plama Pur	ISO 9001, ISO/TS 16949

Vir: Intereuropa d.d., 2014, str. 91; Aerodrom Ljubljana d.d., 2014, str. 70; Letrika d.d., 2014, str. 36; Sistem vodenja kakovosti – Mlinotest, 2015; Pivovarna Laško d.d., 2014, str. 67-68; Unior d.d., 2014, str. 25; Žito d.d., 2014, str. 52; Alpetour potovalna agencija d.d., 2014, str. 44; Cetis d.d., 2014, str. 48; Cinkarna Celje d.d., 2014, str. 45; Tovarna olja Gea d.d., 2014, str. 39; Melamin d.d., 2014, str. 17; Plama Pur d.d., 2014, str. 17.

7.3.6 Imetniki certifikata Družini prijazno podjetje

Ugotavljam, da so podjetja, vključena v SBI TOP, v precej večji meri vključena med imetnike Certifikata Družini prijazno podjetje kot druga borzna podjetja. Od vseh delniških družb, ki jih vključuje SBI TOP indeks, jih je polovica pridobila omenjeni certifikat. Pri drugih preučevanih borznih podjetjih je stanje precej drugačno, saj je bilo med njimi le 7,7 % imetnikov Certifikata Družini prijazno podjetje. Tudi v absolutnem znesku so, čeprav gre za manjšo skupino, v prednosti podjetja SBI TOP indeksa (štirje podeljeni certifikati), pred drugimi borznimi podjetji (dva podeljena certifikata).

7.3.7 Imetniki specifičnih certifikatov

Ugotavljam precej razširjeno uporabo specifičnih certifikatov med podjetji, ki kotirajo na Ljubljanski borzi. Gre za certifikate, ki sem jih v to skupino uvrstil, ker so posebni za dejavnost oziroma panogo, v kateri podjetja delujejo. Takšni certifikati niso splošni in jih ne morejo pridobivati vsa preučevana podjetja. V to skupino sem uvrstil tudi splošni Certifikat excellent SME Slovenia, ker je le ta namenjen le mikro, majhnim in srednje velikim podjetjem in ga tako velika podjetja ne morejo pridobiti.

V Tabeli 16 prikazujem imetnike specifičnih certifikatov med delniškimi družbami, v katerih so vključeni v SBI TOP. Večina teh podjetij (75 %) se odloča za pridobivanje tovrstnih certifikatov. V Tabeli 17 prikazujem, katera druga borzna podjetja pridobivajo specifične certifikate in kakšni so pridobljeni certifikati teh združb. Ugotavljam 50 % delež podjetij, v katerih niso vključeni v SBI TOP, ki pridobivajo specifične certifikate. Ta delež pa je nižji, kot pri podjetjih vključenih v SBI TOP.

Tabela 16: Imetniki specifičnih certifikatov med podjetji vključenimi v SBI TOP

Delniška družba (d.d.)	Specifični certifikati
Krka	<ul style="list-style-type: none"> • Certifikat POR • Certifikat AEO • Certifikat upoštevanja HACCP (varnost prehrane)
Petrol	<ul style="list-style-type: none"> • Certifikat POR (certifikat za Program odgovornega ravnanja z okoljem za izvajanje dejavnosti skladiščenja, logistike in maloprodajne mreže bencinskih servisov v Sloveniji) • Certifikat FSC (za proizvodnjo sekancev za toplotno energijo) • Certifikat AEO
Telekom Slovenije	<ul style="list-style-type: none"> • Sistem učinkovitega ravnanja z energijo in okoljem Telekoma Slovenije (presoja s strani Slovenske akreditacije) • Certifikat za varnostno nadzorni center (skladnost infranet omrežja z navedenimi standardi) • Certificirana Notranja pravila podjetja za hrambo dokumentarnega in arhivskega gradiva (presoja s strani Arhiva Republike Slovenije)
Luka Koper	<ul style="list-style-type: none"> • Certifikat Non-GMO za ločeno pretovarjanje in skladiščenje gensko nespremenjene soje • Eko certifikat za pretovor in skladiščenje proizvodov rastlinskega izvora iz ekološke in konvencionalne pridelave • Certifikat ISCC EU (za uporabo energije iz obnovljivih virov na Terminalu tekoči tovari) • Certifikat AEO
Gorenje	<ul style="list-style-type: none"> • Certifikat AEO
Mercator	<ul style="list-style-type: none"> • Certifikat za prodajo ekološkega sadja in zelenjave v razsutem stanju • Certifikat AEO

Vir: Letna poročila obravnavanih delniških družb za leto 2014; Trajnostna poročila obravnavanih delniških družb za leto 2014; spletne strani obravnavanih delniških družb; Imetniki izdanih dovoljenj AEO – European Commission, 2015; e-mail kontakt z obravnavanimi delniškimi družbami in organizacijami odgovornimi za izdajo zunanjih zagotovil (v prilogah).

Tabela 17: Imetniki specifičnih certifikatov med drugimi borznimi podjetji

Delniška družba (d.d.)	Specifični certifikati
Intereuropa	<ul style="list-style-type: none"> • Zunanja presoja skladnosti skladiščenja ekoloških proizvodov, uvoženih iz tretjih držav (uredbi ES 834/2007 in 889/2008) • Certifikat izpolnjevanja pogojev za vključitev v Mednarodno združenje za zračni transport (IATA) • Certifikat izpolnjevanja pogojev za vključitev v Mednarodno združenje špediterjev (FIATA) • Certifikat AEO
Aerodrom Ljubljana	<ul style="list-style-type: none"> • Certifikat Evropske zelene pisarne za izvedene ukrepe za ozelenjevanje pisarne • Certifikat na področju upravljanja ogljičnega odtisa letališč (ACI Europe) za zmanjševanje izpustov toplogrednih plinov
Mlinotest	<ul style="list-style-type: none"> • EKO certifikat za testenine Divita BIO (SI-EKO-001)
Pivovarna Laško	<ul style="list-style-type: none"> • Certificiranje na področju vodnih virov (za skrb, obvladovanje in boljšo rabo strateškega vira) • Certificiranje sistema HACCP (za doseganje varnosti živil) • Certifikat AEO
Unior	<ul style="list-style-type: none"> • Certifikat za standard VDA 6,4 (za zagotavljanje kakovosti) • Certifikat AEO
Žito	<ul style="list-style-type: none"> • Certifikat registracije pri ameriški Agenciji za hrano in zdravila FDA (za izvoz varne hrane v Združene države Amerike) • EKO certifikat (SI-EKO-001)
Cetis	<ul style="list-style-type: none"> • Certificiran sistem za zagotavljanje fizične in logične varnosti (PCI-Payment Card Industry) • Certificiran sistem kakovosti CQM (standard Mastercard za zagotavljanje kakovosti bančnih kartic) • Certifikat za tisk DPG znaka • Certifikat za tiskarja varnostnih tiskovin (po standardu CWA 14641:2009) • Potrjena Notranja pravila podjetja za hrambo dokumentarnega in arhivskega gradiva (presoja s strani Arhiva Republike Slovenije) • Certifikat varnostnega potrdila Urada za varovanje tajnih podatkov, vlade Republike Slovenije (FSCC)
Cinkarna Celje	<ul style="list-style-type: none"> • Certifikat POR
Tovarna olja Gea	<ul style="list-style-type: none"> • IFS Certifikat za zagotavljanje varnih in kakovostnih živil • Certifikat za Štajersko prekmursko bučno olje z zaščiteno geografsko označbo na nacionalnem nivoju in nivoju EU • Certifikat excellent SME Slovenia • Certifikat AEO
Inles	<ul style="list-style-type: none"> • Certifikat za pasivno vgradnjo kakovostnih in varčnih izdelkov (za izdelek SI82 alu inside passiv okenskega sistema) • Certifikat konzorcija pasivnih hiš (za ustreznost proizvodov pri pasivni gradnji) • Certifikat excellent SME Slovenia

se nadaljuje

nadaljevanje

Delniška družba (d.d.)	Specifični certifikati
Melamin	<ul style="list-style-type: none">• Ex certifikat za cisternsko skladišče• Ex certifikat za skladišče izdelkov za obratom Smole II• Certifikat POR
Plama Pur	<ul style="list-style-type: none">• Certifikat CertiPur za kakovost in skrb za okolje• Certifikat Oeko-tex za kakovost in skrb za okolje• Certifikat POR
Terme Dobrna	<ul style="list-style-type: none">• DNV-GL Certifikat (za kakovost in varnost v medicini)

Vir: Letna poročila obravnavanih delniški družb za leto 2014; Trajnostna poročila obravnavanih delniških družb za leto 2014; spletne strani obravnavanih delniških družb; Imetniki izdanih dovoljenj AEO – European Commission, 2015; e-mail kontakt z obravnavanimi delniškimi družbami in organizacijami odgovornimi za izdajo zunanjih zagotovil (v prilogah).

- **CERTIFIKAT POR**

V sklopu Združenja kemijske industrije deluje Skupina za Program odgovornega ravnanja. Ta nosi odgovornost za izvajanje, implementacijo in promocijo Programa odgovornega ravnanja v Republiki Sloveniji. Certifikat POR prejmejo podjetja, ki se trudijo za izboljšave pri svojem delovanju na področju varnosti, okolja in zdravja. Poleg naštetega pa morajo podjetja o svojem delovanju poročati na pregleden način. Poročanje o odgovornem ravnanju usmerja Svet evropske kemijske industrije, ki zagotavlja ustrezna navodila za tovrstno poročanje (Skupina POR - Gospodarska zbornica Slovenije, 2015).

- **CERTIFIKAT FSC**

Certifikat FSC izdaja Forest Stewardship Council, ki je poznana kot mednarodna nevladna organizacija, ki si prizadeva za upravljanje z gozdovi na ekonomsko izvedljiv, socialno koristen in okolju primeren način (Petrol d.d., 2014, str. 63).

- **CERTIFIKAT AEO**

Za podelitev certifikata AEO je zadolžena Carinska uprava Republike Slovenije. Ta opravlja inšpekcijo in nadzor nad imetniki omenjenega certifikata (Skupina Petrol, 2015, str. 56). Status pooblaščenega gospodarskega subjekta (AEO) je bil na ravni Evropske unije uveden 1. januarja 2008. Oblikovan je bil z namenom hitrejšega pretoka blaga in izboljšanja varnosti dobavne verige. Potrdila AEO lahko pridobijo vsa podjetja v celotni dobavni verigi, ki izpolnjujejo določene pogoje in merila. Pristojni carinski organi pri podjetju pregledajo upoštevanje varnostnih oziroma varstvenih standardov, plačilno sposobnost, skladnost s carinskimi zahtevami in obstoj primernih sistemov, namenjenih vodenju transportnih in poslovnih evidenc. Imetniki certifikata pridobijo ugodnosti in prednost pred podjetji, ki niso med imetniki potrdil AEO. Tako za podjetja s certifikatom pri carinskih postopkih veljajo določene poenostavitve in/ali olajšanje carinskega nadzora na področju varnosti oziroma varstva (Finančna uprava Republike Slovenije, 2015, str. 3-4).

- SI-EKO-001

Odgovornost za podeljevanje EKO certifikata s šifro SI-EKO-001 nosi Inštitut za kontrolo in certifikacijo v kmetijstvu in gozdarstvu. Nadzor nad tem certifikacijskim oziroma nadzornim organom pa vrši Uprava Republike Slovenije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin. Ta EKO certifikat posega na področje ekološke pridelave ter predelave živil in kmetijskih pridelkov. S certifikatom podjetje dobi zagotovilo, da deluje v skladu z veljavnimi predpisi za ekološko kmetijstvo (Ekološko kmetovanje – Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, 2015).

- CERTIFIKAT EXCELLENT SME SLOVENIA

Certifikat excellent SME Slovenia predstavlja certifikat odličnosti, ki je namenjen za certificiranje mikro, majhnih in srednje velikih podjetij. Podjetja lahko pridobijo omenjeni certifikat pod pogojem, da so bila povabljeni v pridobitev certifikata, in da so imela v zadnjem letu promet, ki je presegel 25.000 evrov. Podjetja preveri določena bonitetna hiša, v kateri pripravijo bonitetno poročilo. V bonitetnem poročilu je zajeto poslovanje naročnika, njegovi osnovni podatki, finančni izkazi in druge informacije, ki so na razpolago za analizo. Podjetja morajo za izpolnitev verifikacijskega pogoja pridobiti oceno bonitetnega poročila z oceno 6 in več. Na podlagi ustrezne bonitetne ocene bonitetna hiša potrdi možnost pridobitve certifikata. (Gospodarska zbornica Slovenije, 2014).

8 RAZPRAVA

Na podlagi rezultatov izvedene empirične raziskave potrjujem hipotezo magistrskega dela: Delniške družbe, ki so na Ljubljanski borzi uvrščene v SBI TOP, v večji meri uporabljajo zunanja zagotovila za razkritja o družbeni odgovornosti podjetja kot druga borzna podjetja.

V raziskavi avstralskih borznih podjetij raziskovalci ugotavljajo, da skupina večjih borznih podjetij v večji meri pridobiva zunanja zagotovila poročanja o družbeni odgovornosti kot skupina manjših podjetij na borzi (Australian Council of Superannuation Investors, 2015). Takšno ugotovitev lahko potrdim tudi v svoji empirični raziskavi. Ugotavljam, da je pri delniških družbah, ki so vključene v SBI TOP, delež pridobivanja zunanjih zagotovil družbene odgovornosti višji kot pri drugih borznih podjetjih. Prav tako se je izkazalo, da je delež podjetij, v katerih pridobivajo zunanja zagotovila kakovosti poročil o družbeni odgovornosti višji pri podjetjih, ki jih vključuje SBI TOP indeks Ljubljanske borze.

Delež podjetij, v katerih pridobivajo zunanja zagotovila za poročila o družbeni odgovornosti je pri večjih podjetjih iz Ljubljanske borze (SBI TOP) višji, kot pri drugih borznih podjetjih. To se sklada tudi z ugotovitvijo raziskave KPMG-ja, ki ugotavlja, da je delež podjetij z zunanjimi zagotovili poročil o družbeni odgovornosti višji pri večjih podjetjih (KPMG International Cooperative, 2015, str. 40).

Ugotavljam, da večja podjetja, ki so vključena v SBI TOP, v večji meri pridobivajo ISO standarde, kot druga borzna podjetja. Z empirično raziskavo sem potrdil spoznanja raziskav iz

tujine, ki potrjujejo povezavo med velikostjo podjetja in uporabo ISO standardov (Curkovic, Sroufe, & Melnyk, 2005; Grolleua, Mzoughi, & Pekovic, 2007; Grolleau, Mzoughi, & Thomas, 2007; Pekovic, 2010; Hudson & Orviska, 2013; Ullah, Wei, & Xie, 2014). Z raziskavo sem potrdil ugotovitve raziskovalcev iz tujine, da večja podjetja v večji meri pridobivajo ISO standarde (Ullah, Wei, & Xie, 2014).

Raziskava francoskih podjetij je pokazala, da velikost podjetja predstavlja pomemben dejavnik pri vključevanju podjetij v shemo EMAS oziroma pri pridobivanju ISO standarda 14001. Raziskovalci ugotavljajo, da so večja podjetja v večji meri vključena v omenjeno shemo oziroma v pridobivanje omenjenega standarda (Grolleau, Mzoughi, & Thomas, 2007). Na podlagi rezultatov empirične raziskave tudi sam ugotavljam, da velikost podjetja vpliva na vključevanje preučevanih podjetij v shemo EMAS, saj so bile v to shemo v večji meri vključene večje delniške družbe, ki jih vključuje SBI TOP indeks Ljubljanske borze.

Ugotavljam, da v nobeni delniški družbi niso pridobili zagotovila za sledenje standardom zagotovil in prav tako se v nobenem podjetju niso odločili za vključenost v UN Global Compact ter s tem za pripravljanje poročil o družbeno odgovornemu napredku in s tem povezanim pridobivanjem zunanjih zagotovil za tovrstna poročila. Med imetniki Znaka za okolje (Ecolabel) je le eno preučevano borzno podjetje, le-to pa ni vključeno v SBI TOP. Tako je področje pridobivanja Znaka za okolje edino, kjer so podjetja vključena v SBI TOP dosegla slabši rezultat kot druga borzna podjetja pri pridobivanju posameznega zunanjega zagotovila za krepitev verodostojnosti in transparentnosti poročanja/razkritij o družbeni odgovornosti podjetij.

SKLEP

Podjetja po celem svetu se vse bolj soočajo s pritiskom svojih deležnikov po družbeno odgovornem delovanju. V ospredje prihajajo zahteve po preglednosti delovanja podjetij na tem področju. Javnost si želi verodostojnih podatkov glede trajnostnega delovanja združb, zato je za pridobivanje in ohranjanje zaupanja deležnikov ključnega pomena, da v podjetjih pridobijo neodvisna zunanja zagotovila za svoj prispevek na področju družbene odgovornosti. Z zunanjimi zagotovili podjetja potrdijo resničnost objavljenih podatkov in ovržejo morebitne dvome v njihovo pošteno poročanje. V očeh deležnikov podjetje pridobi na ugledu in lahko pridobi pomembno konkurenčno prednost pred ostalimi podjetji v panogi.

Ugotavljam, da prihaja do razlik pri uporabi zunanjih zagotovil za razkritja o družbeni odgovornosti podjetja med delniškimi družbami, ki so vključene v SBI TOP in delniškimi družbami, ki jih ta cenovni indeks Ljubljanske borze ne vključuje. Zastavljeno hipotezo sem potrdil in ugotovil, da podjetja, ki so vključena v SBI TOP indeks Ljubljanske borze, v večji meri pridobivajo zunanja zagotovila za razkritja o družbeni odgovornosti podjetja kot druga borzna podjetja. Ugotavljam, da je 88 % delniških družb, vključenih v SBI TOP pridobilo vsaj eno zunanje zagotovilo za kakovost poročil o družbeni odgovornosti oziroma vsaj eno zunanje zagotovilo družbene odgovornosti podjetij. Pri skupini drugih borznih podjetij, ki niso vključene v SBI TOP je bil ta delež nižji za 30 odstotnih točk in je tako znašal 58 %.

Poleg tega podjetja, vključena v SBI TOP indeks, pridobivajo zagotovila iz več različnih skupin zunanjih zagotovil za razkritja o družbeni odgovornosti kot druge obravnavane delniške družbe. Ugotavljam tudi, da vsa preučevana borzna podjetja, ki kotirajo na Ljubljanski borzi, v največji meri pridobivajo ISO certifikate in specifične certifikate, kateri se nanašajo na posamezno dejavnost oziroma panogo, v kateri delujejo. Pri teh dveh skupinah certifikatov se razkriva razmeroma visok delež pridobivanja le-teh, medtem pa se pri ostalih skupinah zunanjih zagotovil razkriva precej nižji delež uporabe.

Različne afere, ki so povezane z neupoštevanjem trajnostnega delovanja, povzročajo večjo pozornost javnosti na delovanje družb in spodbujajo podjetja, da v pridobivanje zunanjih zagotovil vlagajo večje napore. Predvidevam, da bodo v prihodnosti zunanja zagotovila družbene odgovornosti še pridobivala na pomenu, in da jih bo uporabljalo vse več podjetij. Pričakujem oblikovanje več novih nacionalnih standardov in tudi vse več zakonsko obveznega pridobivanja zunanjih zagotovil kakovosti poročil o družbeni odgovornosti podjetij.

LITERATURA IN VIRI

- 1) *About GRI – Global Reporting Initiative*. Najdeno 11. junija 2015 na spletnem naslovu <https://www.globalreporting.org/Information/about-gri/Pages/default.aspx>
- 2) *About ISO – International Organization for Standardization*. Najdeno 21. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.iso.org/iso/home/about.htm>
- 3) AccountAbility. (2008). AA1000 Assurance Standard 2008. Najdeno 4. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://www.accountability.org/images/content/0/5/056/AA1000AS%202008.pdf>
- 4) AccountAbility. (2009, september). Guidance for AA1000AS (2008) Assurance Providers. Najdeno 17. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.accountability.org/images/content/1/9/196.pdf>
- 5) AccountAbility. (2012). Certification as a Sustainability Assurance Practitioner. Najdeno 20. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.accountability.org/images/content/5/5/554/Criteria%20for%20CSAP%20Programme.pdf>
- 6) AccountAbility UK & AccountAbility North America. (2008). AA1000 Accountability Principles Standard 2008. Najdeno 16. avgusta na spletnem naslovu <http://www.accountability.org/images/content/0/7/074/AA1000APS%202008.pdf>
- 7) AccountAbility & KPMG. (2005, april). Assurance Standards Briefing: AA1000 Assurance Standard & ISAE 3000. Najdeno 5. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://www.accountability.org/images/content/1/9/193/Assurance%20Standards%20Briefing.pdf>
- 8) Ackers, B., & Eccles, S. N. (2015). Mandatory corporate social responsibility assurance practices. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 28(4), 515-550.
- 9) Aerodrom Ljubljana d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Aerodrom Ljubljana d.d. Brnik: Aerodrom Ljubljana d.d.
- 10) *Agenda 2030 – Evropska komisija*. Najdeno 21. oktobra 2015 na spletnem naslovu http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-5708_sl.htm
- 11) *Agenda 2030 za trajnostni razvoj – Ministrstvo za zunanje zadeve*. Najdeno 21. oktobra 2015 na spletnem naslovu http://www.mzz.gov.si/nc/si/medijsko_sredisce/novica/article/6/35829/99a20b32d3f208f1f5b2c1150826574d/
- 12) Alpetour potovalna agencija d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Alpetour potovalna agencija d.d. Kranj: Alpetour potovalna agencija d.d.
- 13) Amran, A., & Keat, O. S. (2014). Sustainability reporting: meeting stakeholder demands. *Strategic Direction*, 30(7), 38-41.
- 14) The Association of Chartered Certified Accountants. (2004). The future of sustainability assurance. Najdeno 9. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://www.accountability.org/images/content/1/2/121/FOSA%20-%20Full%20Report.pdf>

- 15) The Association of Chartered Certified Accountants. (2012, november). The state of sustainability report assurance in the ASX 100. Najdeno 11. maja 2015 na spletnem naslovu <http://www.accaglobal.com/content/dam/acca/global/PDF-technical/sustainability-reporting/tech-tp-ssra.pdf>
- 16) Australian Council of Superannuation Investors. (2015, april). Corporate Reporting in Australia: The Sustainability Reporting Journey: Disclosure of sustainability risks among S&P/ASX200 companies. Najdeno 10. junija 2015 na spletnem naslovu http://www.acsi.org.au/images/stories/ACSIDocuments/detailed_research_papers/Sustainability_Reporting_Journey_2015.Apr15.pdf
- 17) Beck, T., Kunt, D. A., Laeven, L., & Maksimovic, V. (2006). The determinants of financing obstacles. *Journal of International Money and Finance*, 25(6), 932-952.
- 18) Benau, G. A., Garcia, S. L., & Zorio, A. (2013). Financial crisis impact on sustainability reporting. *Management Decision*, 51(7), 1528-1542.
- 19) Bennett, M., & James, P. (2000). *The Green Bottom Line: Environmental Accounting for Management: Current Practice and Future Trends*. UK: Greenleaf Publishing Limited.
- 20) Bennett, M., & James, P. (2001). *Eco-Management Accounting: Guidelines for Accountants, Business Advisers and Environmental Managers*. UK: British Standards Institution.
- 21) Bertoncelj, A., Bervar, M., Meško, M., Naraločnik, A., Nastav, B., Roblek, V., & Trnavčević, A. (2015). *Trajnostni razvoj: Ekonomski, družbeni in okoljski vidiki* (2., dop. Izd.). Ljubljana: GV Založba.
- 22) Blind, K., Mangelsdorf, A., Verheul H., de Vries, H., & van der Zwan, J. (2009, avgust). *SME access to European standardization: Enabling small and medium-sized enterprises to achieve greater benefit from standards and from involvement in standardization*. Rotterdam: Rotterdam School of Management, Erasmus University.
- 23) Blowfield, M., & Murray, A. (2008). *Corporate Responsibility: A critical introduction*. New York: Oxford University Press Inc.
- 24) Branco, C. M., Delgado, C., Gomes, F. S., & Eugenio, P. C. T. (2014). Factors influencing the assurance of sustainability reports in the context of the economic crisis in Portugal. *Managerial Auditing Journal*, 29(3), 237-252.
- 25) *BS OHSAS 18001 – bsigroup*. Najdeno 22. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.bsigroup.com/en-GB/ohsas-18001-occupational-health-and-safety/>
- 26) Cee stock exchange group & Ljubljanska borza. (2014, marec). Navodila za indeks, kriterije likvidnosti, tečajnico in druge statistike. Najdeno 3. septembra 2015 na spletnem naslovu http://www.ljse.si/media/Attachments/Oborzi/PRAVILA_NAVODILA/Navodila_indeks_12mar2014_final.pdf
- 27) *Certification – ISO*. Najdeno 22. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.iso.org/iso/home/standards/certification.htm>
- 28) *Certification to BS OHSAS 18001*. Najdeno 22. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.bsigroup.com/en-GB/ohsas-18001-occupational-health-and-safety/Certification-for-BS-OHSAS-18001/>

- 29) *Certifikat Družbeno odgovorno podjetje – Ekvilib Inštitut*. Najdeno 19. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://www.ekvilib.org/sl/produkti-drubeno-odgovornega-upravljanja-s-lovekimi-viri/certifikat-dru%C5%BEbeno-odgovorno-podjetje>
- 30) *Certifikat Družini prijazno podjetje – MDDSZ*. Najdeno 18. avgusta 2015 na spletnem naslovu http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/cdpp/
- 31) *Certifikat za pasivno vgradnjo – Inles*. Najdeno 27. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.inles.si/zakaj-inles/cetifikat-za-pasivno-vgradnjo.aspx>
- 32) Cetis d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Cetis d.d. Celje: Cetis d.d.
- 33) Cinkarna Celje d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Cinkarna Celje d.d. Celje: Cinkarna Celje d.d.
- 34) *COP in Brief – UN Global Compact*. Najdeno 11. septembra 2015 na spletnem naslovu <https://www.unglobalcompact.org/participation/report/cop>
- 35) Corporate Register. (2008). The CSR Assurance Statement Report. Assure View. Najdeno 1. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://www.corporateregister.com/pdf/AssureView.pdf>
- 36) *Corporate responsibility – OECD*. Najdeno 21. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.oecd.org/corporate/mne/corporateresponsibilityfrequentlyaskedquestions.htm>
- 37) *Corporate Social Responsibility – European Commission*. Najdeno 20. decembra 2015 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/growth/industry/corporate-social-responsibility/index_en.htm
- 38) Crouch, C., & Maclean, C. (2011). *The Responsible Corporation in a Global Economy*. New York: Oxford University Press Inc.
- 39) Crumpton, A. M. (2011). The value of transparency. *The Bottom Line*, 24(2), 125-128.
- 40) *CSAP - AccountAbility*. Najdeno 20. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.accountability.org/standards/qualifications/index.html>
- 41) Curkovic, S., Sroufe, R., & Melnyk, S. (2005). Identifying the factors which affect the decision to attain ISO 14000. *Energy*, 30(8), 1387-1407.
- 42) Datalab tehnologije d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Datalab tehnologije d.d. Ljubljana: Datalab tehnologije d.d.
- 43) Delo Prodaja d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Delo Prodaja d.d. Ljubljana: Delo Prodaja d.d.
- 44) DiPiazza Jr., A.S., & Eccles, G.R. (2002). *Building Public Trust: The Future of Corporate Reporting*. New York: John Wiley & Sons, Inc. PricewaterhouseCoopers.
- 45) Drexhage, J., & Murphy, D. (2010, september). Sustainable Development: From Brundtland to Rio 2012. Najdeno 27. novembra 2015 na spletnem naslovu http://www.un.org/wcm/webdav/site/climatechange/shared/gsp/docs/GSP1-6_Background%20on%20Sustainable%20Devt.pdf
- 46) *Ecolabel and GPP*. Najdeno 4. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/ecolabel-and-green-public-procurement.html>
- 47) *Ecolabel – Ministrstvo za okolje in prostor*. Najdeno 21. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://www.arso.gov.si/o%20agenciji/okoljski%20znaki/ECO%20Label/ecolabel.html>

- 48) *Ekološko kmetovanje – Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano*. Najdeno 4. oktobra 2015 na spletnem naslovu http://www.mkgp.gov.si/si/delovna_podrocja/kmetijstvo/ekolosko_kmetovanje/nadzorni_sistem/
- 49) Ekvilib Inštitut. (2013). *Trajnostno poročilo Ekvilib Inštituta za leto 2012*. Ljubljana: Ekvilib Inštitut.
- 50) Ekvilib Inštitut. (2015, marec). Pravila in postopek za pridobitev osnovnega in polnega certifikata »Družini prijazno podjetje«. Najdeno 18. avgusta 2015 na spletnem naslovu http://www.certifikatdpp.si/images/izdelki/attachments/pravila_2015_2.1.pdf
- 51) *EMAS – Ministrstvo za okolje in prostor*. Najdeno 20. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://www.arso.gov.si/o%20agenciji/okoljski%20znaki/EMAS/EMAS.html>
- 52) Epstein, J. M. (2003). The identification, measurement, and reporting of corporate social impacts: past, present, and future. *Elsevier Ltd.*, 2, 1-30.
- 53) Epstein, J.M. (2008). *Making Sustainability Work: Best Practices in Managing and Measuring Corporate Social, Environmental, and Economic Impacts*. UK: Greenleaf Publishing Limited.
- 54) Epstein, J. M., & Rejc Buhovac, A. (2014). *Making Sustainability Work: Best Practices in Managing and Measuring Corporate Social, Environmental, and Economic Impacts* (2nd ed.). UK: Greenleaf Publishing Limited.
- 55) *EU Ecolabel Products and Services – Ecolabel*. Najdeno 4. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/eu-ecolabelled-products-and-services.html>
- 56) European Commission – Milieu & Risk and Policy Analysis. (2009, oktober). Study on the Costs and Benefits of EMAS to Registered Organisations. Final Report: Study Contract No. 07.0307/2008/517800/ETU/G.2. Bruselj: Evropska Komisija.
- 57) Evropske skupnosti. (2006). Evropski znak za okolje. Najdeno 21. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://www.arso.gov.si/o%20agenciji/okoljski%20znaki/Ecolabel/general.pdf>
- 58) Evropske skupnosti. (2011). Sistem EU za okoljsko ravnanje in presojo: Izboljšanje vaše okoljske in poslovne učinkovitosti. Najdeno 20. avgusta 2015 na spletnem naslovu http://www.arso.gov.si/o%20agenciji/okoljski%20znaki/EMAS/emasleaflet_sl.pdf
- 59) EY & Boston College Center for Corporate Citizenship. (2014). Value of sustainability reporting. Najdeno 10. junija 2015 na spletnem naslovu [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY_-_Value_of_sustainability_reporting/\\$FILE/EY-Value-of-Sustainability-Reporting.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY_-_Value_of_sustainability_reporting/$FILE/EY-Value-of-Sustainability-Reporting.pdf)
- 60) EY Grčija. (2014, april). Sustainability Reporting Practices in Greece: A desk research of published sustainability reports. Najdeno 6. avgusta 2015 na spletnem naslovu [http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Sustainability_survey/\\$FILE/Sustainability%20survey.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Sustainability_survey/$FILE/Sustainability%20survey.pdf)
- 61) *Facts and Figures – European Commission*. Najdeno 21. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/facts-and-figures.html>

- 62) *FAQs on corruption – Transparency International*. Najdeno 20. novembra 2015 na spletnem naslovu
http://www.transparency.org/whoweare/organisation/faqs_on_corruption#transparency
- 63) Finančna uprava Republike Slovenije. (2015, marec). Pooblaščen gospodarski subjekt (AEO): Podrobnejši opis. Najdeno 4. oktobra 2015 na spletnem naslovu
http://www.fu.gov.si/fileadmin/Internet/Carina/Podrocja/Pooblasceni_gospodarski_subjekt/Opis/Podrobnejši_opisi_1_izdaja_Pooblasceni_gospodarski_subjekt.pdf
- 64) Freeman, R. E. (2010). *Strategic Management: A Stakeholder Approach*. UK: Cambridge University Press.
- 65) Friedman, A. L., & Miles, S. (2006). *Stakeholders: Theory and Practice*. New York: Oxford University Press Inc.
- 66) *G4 Development Process – GRI*. Najdeno 16. avgusta 2015 na spletnem naslovu
<https://www.globalreporting.org/standards/g4/g4-developments/Pages/default.aspx>
- 67) Gea d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Gea d.d. Slovenska Bistrica: Gea d.d.
- 68) Global Reporting Initiative. (2013). The external assurance of sustainability reporting. Najdeno 11. maja 2015 na spletnem naslovu
<https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/GRI-Assurance.pdf>
- 69) Global Reporting Initiative North America. (2014, julij). Trends in External Assurance of Sustainability Reports. Najdeno 11. maja 2015 na spletnem naslovu
https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/GRI_Trends-in-External-Assurance-of-Sustainability-Reports_July-2014.pdf
- 70) Gomes, F. S., Eugenio, P. C. T., & Branco, C. M. (2015). Sustainability reporting and assurance in Portugal. *Corporate Governance*, 15(3), 281-292.
- 71) Gorenje d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Gorenje d.d. Velenje: Gorenje d.d.
- 72) Gray, R., & Bebbington, J. (2001). *Accounting for the Environment* (second edition). UK: SAGE Publications Ltd.
- 73) GRI. (2013a). G4 Sustainability reporting guidelines: Implementation Manual. Najdeno 16. avgusta 2015 na spletnem naslovu
<https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/GRIG4-Part2-Implementation-Manual.pdf>
- 74) GRI. (2013b). G4 Sustainability reporting guidelines: Reporting Principles and Standard Disclosures. Najdeno 16. avgusta 2015 na spletnem naslovu
<https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/GRIG4-Part1-Reporting-Principles-and-Standard-Disclosures.pdf>
- 75) GRI Focal Point USA. (2013, april). Trends in external assurance of sustainability reports: Spotlight on the USA. Najdeno 5. avgusta 2015 na spletnem naslovu
<https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/GRI-Assurance-Survey-2013.pdf>
- 76) Grolleau, G., Mzoughi, N., & Pekovic, S. (2007, november). The characteristics of chemical firms registering for ISO 14001 or Responsible Care. *Economics Bulletin*, 12(29), 1-13.
- 77) Grolleau, G., Mzoughi, N., & Thomas, A. (2007). What drives agrifood firms to register for an Environmental Management System?. *European Review of Agricultural Economics*, 34(2), 233-255.

- 78) Gospodarska zbornica Slovenije. (2014, april). Splošni pogoji za pridobitev in uporabo Certifikata excellent SME Slovenia. Najdeno 4. oktobra 2015 na spletnem naslovu http://excellent-sme.gzs.si/Portals/Portal-ExcellentSME/Vsebine/novice-priponke/Splo%C5%A1ni%20pogoji%20za%20EXCELLENT%20SME%20SLOVENIA_apr%202015.pdf
- 79) Hancock, J. (2005). *Investing in Corporate Social Responsibility. A Guide to Best Practice, Business Planning & the UK's Leading Companies*. UK: Kogan Page Limited.
- 80) Hoque, Z. (2006). *Methodological Issues in Accounting Research: Theories, methods and issues*. UK: Spiramus Press Ltd.
- 81) *How does EMAS work? – European Commission*. Najdeno 20. avgusta 2015 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/environment/emas/about/work_en.htm
- 82) Hudson, J., & Orviska, M. (2013). Firms' adoption of international standards: One size fits all? *Journal of Policy Modeling*, 35(2), 289-306.
- 83) IFAC. (2013, december). International Standard on Assurance Engagements: ISAE 3000 (Revised), Assurance Engagements Other than Audits or Reviews of Historical Financial Information, International Framework for Assurance Engagements and Related Conforming Amendments. Najdeno 2. avgusta 2015 na spletnem naslovu <https://www.ifac.org/system/files/publications/files/ISAE%203000%20Revised%20-%20for%20IAASB.pdf>
- 84) *Imetniki izdanih dovoljenj AEO – European Commission*. Najdeno 15. oktobra 2015 na spletnem naslovu http://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/eos/aeo_consultation.jsp?Lang=en&certificatesTypes=AEOC&certificatesTypes=AEOF&certificatesTypes=AEOS&aeoCountry=SI&showRecordsCount=0&offset=1&Expand=true
- 85) *Imetniki osnovnega certifikata*. Najdeno 23. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.certifikatdpp.si/category/imetniki-certifikata/ocdpp/>
- 86) *Imetniki polnega certifikata*. Najdeno 23. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.certifikatdpp.si/category/imetniki-certifikata/pcdpp/>
- 87) *Information – European Commission*. Najdeno 21. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/information-and-contacts.html>
- 88) *Infranet – Telekom Slovenije*. Najdeno 4. oktobra 2015 na spletnem naslovu <http://www.telekom.si/poslovni/poslovne-resitve/fiksne-storitve/podatkovne-storitve/ip-infranet>
- 89) Inles d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Inles d.d. Ribnica: Inles d.d.
- 90) *The integrated report framework – ACCA*. (2015). Najdeno 2. decembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.accaglobal.com/gb/en/student/exam-support-resources/professional-exams-study-resources/p2/technical-articles/iirc-framework.html>
- 91) Intereuropa d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Intereuropa d.d. Koper: Intereuropa d.d.
- 92) International Federation of Accountants. (2015, maj). Handbook of the Code of Ethics for Professional Accountants: 2015 Edition. Najdeno 19. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.ethicsboard.org/system/files/publications/files/2015-iesba-handbook.pdf>

- 93) Intertrade ita d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Intertrade ita d.d. Ljubljana: Intertrade ita d.d.
- 94) ISO. (2015). The big business of small companies. *ISO focus* (Št. 109, marec-april 2015). International Organization for Standardization.
- 95) *ISO Survey 2014 – International Organization for Standardization*. Najdeno 22. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.iso.org/iso/iso-survey>
- 96) Istrabenz d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Istrabenz d.d. Koper: Istrabenz d.d.
- 97) The Institute of Chartered Accountants in Australia. (2008, julij). The Benefits of Assuring Carbon Emission Disclosures. Najdeno 6. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://www.charteredaccountants.com.au/Industry-Topics/Audit-and-assurance/Publications-and-tools/Accounting-for-carbon/Resources/The-Benefits-of-Assuring-Carbon-Emission-Disclosures>
- 98) *ISO Standards – International Institute for Environment and Development*. Najdeno 6. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://shapingsustainablemarkets.iied.org/iso-14064-9-standards>
- 99) Jaklič, M. (2009). *Poslovno okolje in gospodarski razvoj*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta v Ljubljani.
- 100) Jones, P., Hillier, D., & Comfort, D. (2014). Assurance of the leading UK food retailers' corporate social responsibility/sustainability reports. *Corporate Governance*, 14(1), 130-138.
- 101) *Kakovost v povezavi z družbeno odgovornostjo – Cinkarna Celje*. Najdeno 27. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.cinkarna.si/si/druzbeno-odgovornost/kakovost>
- 102) Knaflič, T., Nabergoj, S. A., & Pahor, M. (2010). Analiza učinkov uvajanja družini prijaznega delovnega okolja. *Economic and Business Review*, 12(1), 27-44.
- 103) Kompas MTS d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Kompas MTS d.d. Ljubljana: Kompas MTS d.d.
- 104) KPMG Advisory N.V., Global Reporting Initiative, & Unit for Corporate Governance in Africa. (2013). Carrots and sticks: Sustainability reporting policies worldwide – today's best practice, tomorrow's trends. Najdeno 5. avgusta 2015 na spletnem naslovu <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/Carrots-and-Sticks.pdf>
- 105) KPMG International. (2013). The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting 2013. Najdeno 11. maja 2015 na spletnem naslovu <http://www.kpmg.com/Global/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/corporate-responsibility/Documents/kpmg-survey-of-corporate-responsibility-reporting-2013.pdf>
- 106) KPMG International Cooperative. (2015). Currents of change: The KPMG Survey of Corporate Responsibility Reporting 2015. Najdeno 27. novembra 2015 na spletnem naslovu <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2015/11/kpmg-international-survey-of-corporate-responsibility-reporting-2015.pdf>
- 107) KPMG New Zealand. (2013, december). Survey of Corporate Responsibility Reporting 2013. New Zealand Supplement. Najdeno 11. maja 2015 na spletnem naslovu <http://www.kpmg.com/NZ/en/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/KPMG-Corporate-Responsibility-Survey-2013.pdf>

- 108) Krka d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Krka d.d. Novo Mesto: Krka d.d.
- 109) Letrika d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Letrika d.d. Šempeter pri Gorici: Letrika d.d.
- 110) Lindblom, C. K. (1994). *The Implications of organisational legitimacy for corporate social performance and disclosure*. New York: Critical Perspectives on Accounting Conference.
- 111) Ljubljanska borza d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Ljubljanska borza d.d. Ljubljana: Ljubljanska borza d.d.
- 112) Luka Koper d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Luka Koper d.d. Koper: Luka Koper d.d.
- 113) Mednarodna zveza računovodskih strokovnjakov. (2012). Mednarodni standard poslov dajanja zagotovil: MSZ 3000. Najdeno 4. avgusta 2015 na spletnem naslovu http://www.si-revizija.si/sites/default/files/standardi/msz_3000.pdf
- 114) Melamin d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Melamin d.d. Kočevje: Melamin d.d.
- 115) Mercator d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Mercator d.d. Ljubljana: Mercator d.d.
- 116) Ministrstvo za okolje in prostor. (b.l.). Priročnik za uporabo sistema Ecat_Admin za vložnike. Najdeno 10. aprila 2016 na spletnem naslovu http://www.arso.gov.si/o%20agenciji/okoljski%20znaki/ECO%20Label/Prirocnik_uporaba_sistema_Ecat.pdf
- 117) Mlinotest d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Mlinotest d.d. Ajdovščina: Mlinotest d.d.
- 118) Monterio, B. J. (2013, junij). Integrated Reporting and the Potential Role of XBRL. *Strategic Finance*, 95(6), 62-65.
- 119) Nama d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Nama d.d. Ljubljana: Nama d.d.
- 120) Nika d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Nika d.d. Brežice: Nika d.d.
- 121) *O certifikatu – Družini prijazno podjetje*. Najdeno 23. junija 2015 na spletnem naslovu <http://www.certifikatdpp.si/o-certifikatu/>
- 122) *Occupational health and safety – ISO*. Najdeno 22. Septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.iso.org/iso/home/standards/management-standards/iso45001.htm>
- 123) O'Dwyer, B., Owen, D., & Unerman, J. (2011, januar). Seeking Legitimacy for New Assurance Forms: The Case of Assurance on Sustainability Reporting. *Accounting, Organizations and Society*, 36(1), 31-52.
- 124) *Odgovornost do okolja in skupnosti – Cinkarna Celje*. Najdeno 27. Septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.cinkarna.si/si/druzbeno-odgovornost/odgovornost-do-okolja-in-skupnosti>
- 125) *Osnovne informacije o indeksih – Ljubljanska borza*. Najdeno 4. junija 2015 na spletnem naslovu <http://www.ljse.si/cgi-bin/jve.cgi?doc=725>
- 126) Pavlin, B. (2014, 29. december). Prihodnje leto certifikat Družbeno odgovorno podjetje. *Delo*. Najdeno 19. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/gospodarstvo/podjetja/prihodnje-let-certifikat-druzbeno-odgovorno-podjetje.html>
- 127) Pekovic, S. (2010). The Determinants of ISO 9000 Certification: A Comparison of the Manufacturing and Service Sectors. *Journal of Economic Issues*, 44(4), 895-914.

- 128) Petrol d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Petrol d.d. Ljubljana: Petrol d.d.
- 129) Pivovarna Laško d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Pivovarna Laško d.d. Laško: Pivovarna Laško d.d.
- 130) Plama pur d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Plama pur d.d. Podgrad: Plama pur d.d.
- 131) *Podnebni sporazum – Ministrstvo za zunanje zadeve*. Najdeno 15. decembra 2015 na spletnem naslovu http://www.mzz.gov.si/si/medijsko_sredisce/novica/article/6/36258/97ec51d868f3d1d8c6215bef3eb5dc1e/
- 132) Pozavarovalnica Sava d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Pozavarovalnica Sava d.d. Ljubljana: Pozavarovalnica Sava d.d.
- 133) PricewaterhouseCoopers LLP. (2013, avgust). Integrated Reporting: Going beyond the financial results. Point of view. Najdeno 2. decembra 2015 na spletnem naslovu <https://www.pwc.com/us/en/cfodirect/assets/pdf/point-of-view-integrated-reporting.pdf>
- 134) PricewaterhouseCoopers LLP. (2014, junij). Sustainability Reporting: Is it time for US companies to consider this growing trend?. Point of view. Najdeno 14. decembra 2015 na spletnem naslovu <https://www.pwc.com/us/en/cfodirect/assets/pdf/point-of-view-sustainability-reporting.pdf>
- 135) *Projekt transparentnost – KPK*. Najdeno 20. novembra 2015 na spletnem naslovu <https://www.kpk-rs.si/sl/projekt-transparentnost>
- 136) PWC. (2007, december). Corporate Responsibility reports: the role of assurance providers and stakeholder panels. The Right Combination. Najdeno 5. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://www.pwc.com/co/es/responsabilidad-corporativa/assets/right-combination.pdf>
- 137) Rode, I. (2013). Pregled trajnostnega poročanja v izbranih slovenskih podjetjih. Ekvilib Inštitut. Najdeno 28. novembra 2015 na spletnem naslovu http://www.ekvilib.org/images/stories/trajnostno_poslovanje_DOP/Analiza%20letnih%20porocil%20izbranih%20podjetij%202012.pdf
- 138) Romero, S., Fernandez, F. B., & Ruiz, S. (2014). Perceptions of quality of assurance statements for sustainability reports. *Social Responsibility Journal*, 10(3), 480-499.
- 139) Salus d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Salus d.d. Ljubljana: Salus d.d.
- 140) Sava d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Sava d.d. Ljubljana: Sava d.d.
- 141) Schneider, A. B. (2013, maj). Assurance opportunities broaden. *Journal of Accountancy*. Najdeno 6. avgusta 2015 na spletnem naslovu <http://www.journalofaccountancy.com/issues/2013/may/20126379.html>
- 142) *Sestava indeksa SBITOP – arhiv*. Najdeno 1. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.ljse.si/cgi-bin/jve.cgi?doc=17011>
- 143) *Sestava SBITOP 22. 12. 2014 – Ljubljanska borza*. Najdeno 1. septembra 2015 na spletnem naslovu http://www.ljse.si/media/Attachments/Indeksi/SLO/2014/154_SBITOP_sestava_2014122.pdf
- 144) *Sestava SBITOP 11. 11. 2014 – Ljubljanska borza*. Najdeno 1. septembra 2015 na spletnem naslovu

- http://www.ljse.si/media/Attachments/Indeksi/SLO/2014/138_SBITOP_sestava_20141111.pdf
- 145) *Sestava SBITOP 22. 9. 2014 – Ljubljanska borza*. Najdeno 1. septembra 2015 na spletnem naslovu
http://www.ljse.si/media/Attachments/Indeksi/SLO/2014/113_SBITOP_sestava_20140922.pdf
- 146) *Sestava SBITOP 29. 8. 2014 – Ljubljanska borza*. Najdeno 1. septembra 2015 na spletnem naslovu
http://www.ljse.si/media/Attachments/Indeksi/SLO/2014/107_SBITOP_sestava_20140829.pdf
- 147) *Sestava SBITOP 19. 8. 2014 – Ljubljanska borza*. Najdeno 1. septembra 2015 na spletnem naslovu
http://www.ljse.si/media/Attachments/Indeksi/SLO/2014/101_SBITOP_sestava_20140819.pdf
- 148) *Sestava SBITOP 23. 6. 2014 – Ljubljanska borza*. Najdeno 1. septembra 2015 na spletnem naslovu
http://www.ljse.si/media/Attachments/Indeksi/SLO/2014/081_SBITOP_sestava_20140623.pdf
- 149) *Sestava SBITOP 24. 3. 2014 – Ljubljanska borza*. Najdeno 1. septembra 2015 na spletnem naslovu
http://www.ljse.si/media/Attachments/Indeksi/SLO/2014/SBITOP_sestava_20140324.pdf
- 150) *Seznam imetnikov - Certifikat DPP*. Najdeno 23. septembra 2015 na spletnem naslovu
<http://www.certifikatdpp.si/imetniki/seznam-imetnikov/>
- 151) *Seznam organizacij, vključenih v sistem EMAS – Ministrstvo za okolje in prostor*. Najdeno 20. avgusta 2015 na spletnem naslovu
<http://www.arso.gov.si/o%20agenciji/okoljski%20znaki/EMAS/>
- 152) *Seznam podjetij iz dejavnosti »dejavnost holdingov« po SKD klasifikaciji*. Najdeno 27. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.bizi.si/SKD/D/dejavnost-holdingov-K64.200/>
- 153) *Seznam pridobiteljev Ecolabel – Ministrstvo za okolje in prostor*. Najdeno 21. avgusta 2015 na spletnem naslovu
<http://www.arso.gov.si/o%20agenciji/okoljski%20znaki/Ecolabel/>
- 154) *Seznam vključenih organizacij – UN Global Compact*. Najdeno 23. septembra 2015 na spletnem naslovu [https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/participants/search?utf8=%E2%9C%93&search\[keywords\]=&search\[countries\]\[\]=180&search\[per_page\]=25&search\[sort_field\]=&search\[sort_direction\]=asc](https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/participants/search?utf8=%E2%9C%93&search[keywords]=&search[countries][]=180&search[per_page]=25&search[sort_field]=&search[sort_direction]=asc)
- 155) *Sistem vodenja kakovost – Mlinotest*. Najdeno 2. decembra 2015 na spletnem naslovu
<http://www.mlinotest.si/o-podjetju/predstavitev/zavezani-kakovosti>
- 156) Skupina Petrol. (2015, junij). Trajnostno poročilo skupine Petrol: 2014. Najdeno 25. septembra 2015 na spletnem naslovu
<http://www.petrol.si/files/trajnostno.porocilo.2015.pdf>

- 157) *Skupina POR - Gospodarska zbornica Slovenije*. Najdeno 4. oktobra 2015 na spletnem naslovu http://www.gzs.si/zdruzenje_kemijske_industrije/vsebina/Sekcije-in-delovne-skupine-ZKI/Skupina-za-Program-odgovornega-ravnanja-POR
- 158) Slapničar, S. (2004). Poročanje o družbeni odgovornosti. Razvojnoraziskovalna dejavnost ter inovacije, konkurenčnost in družbena odgovornost podjetij: *Časnik Finance*, 519-542.
- 159) *Standardizacija in standardi – Izvozno okno*. Najdeno 24. junija 2015 na spletnem naslovu http://www.izvoznookno.si/Dokumenti/Mednarodno_trgovanje/Standardi_in_standardizacija_8426.aspx
- 160) *Standards – bsigroup*. Najdeno 21. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.bsigroup.com/en-GB/standards/>
- 161) *Standards – ISO*. Najdeno 21. Septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.iso.org/iso/home/standards.htm>
- 162) *Struktura trga in produkti – Ljubljanska borza*. Najdeno 4. junija 2015 na spletnem naslovu <http://www.ljse.si/cgi-bin/jve.cgi?doc=8190>
- 163) Šebejová, K. (2004). Importance of information for transparency of the business environment. BIATEC. Najdeno 2. julija 2015 na spletnem naslovu http://www.nbs.sk/_img/Documents/BIATEC/BIA01_04/6_12.pdf
- 164) *Tečajnica Ljubljanske borze – arhiv*. Najdeno 1. septembra 2015 na spletnem naslovu http://www.ljse.si/cgi-bin/jve.cgi?doc=2561&subtab=0_2&date1=30.12.2014
- 165) Tekstina d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Tekstina d.d. Ajdovščina: Tekstina d.d.
- 166) Telekom Slovenije d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Telekom Slovenija d.d. Ljubljana: Telekom Slovenije d.d.
- 167) Terme Čatež d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Terme Čatež d.d. Čatež ob Savi: Terme Čatež d.d.
- 168) Terme Dobrna d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Terme Dobrna d.d. Dobrna: Terme Dobrna d.d.
- 169) *The Ten Principles – UN Global Compact*. Najdeno 14. septembra 2015 na spletnem naslovu <https://www.unglobalcompact.org/what-is-gc/mission/principles>
- 170) *Trajnostni razvoj – Ministrstvo za zunanje zadeve*. Najdeno 27. novembra 2015 na spletnem naslovu http://www.mzz.gov.si/si/zunanja_politika_in_mednarodno_pravo/globalni_izzivi/trajnostni_razvoj/
- 171) Transparency International. (2014). Transparency in Corporate Reporting: Assessing the World's Largest Companies. Najdeno 20. novembra 2015 na spletnem naslovu http://www.transparency.org/whatwedo/publication/transparency_in_corporate_reporting_assessing_worlds_largest_companies_2014
- 172) Ullah, B., Wei, Z., & Xie, F. (2014). ISO certification, financial constraints, and firm performance in Latin American and Caribbean countries. *Global Finance Journal*, 25(3), 203-228.

- 173) UN Global Compact Office. (2012a). After the signature: A Guide to Engagement in the United Nations Global Compact. Najdeno 11. septembra 2015 na spletnem naslovu https://www.unglobalcompact.org/docs/news_events/8.1/after_the_signature.pdf
- 174) UN Global Compact Office. (2012b). Basic Guide: Communication on Progress. Najdeno 11. septembra 2015 na spletnem naslovu https://www.unglobalcompact.org/docs/communication_on_progress/Tools_and_Publications/COP_Basic_Guide.pdf
- 175) United Nations Global Compact. (2014, december). Guide to corporate sustainability. Najdeno 11. septembra 2015 na spletnem naslovu https://www.unglobalcompact.org/docs/publications/UN_Global_Compact_Guide_to_Corporate_Sustainability.pdf
- 176) United Nations Global Compact & Global Reporting Initiative. (2013). Making the Connection: Using the GRI G4 Guidelines to Communicate Progress on the UN Global Compact Principles. Najdeno 11. septembra 2015 na spletnem naslovu https://www.unglobalcompact.org/docs/communication_on_progress/Tools_and_Publications/Making_the_Connection_G4.pdf
- 177) Union Hoteli d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Union Hoteli d.d. Ljubljana: Union Hoteli d.d.
- 178) Unior d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Unior d.d. Zreče: Unior d.d.
- 179) *Varstvo okolja – Krka*. Najdeno 25. septembra 2015 na spletnem naslovu <http://www.krka.si/sl/o-krki/druzbeno-odgovornost/varstvo-okolja/izboljsevanje-stanja-okolja/>
- 180) Zavarovalnica Triglav d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Zavarovalnica Triglav d.d. Ljubljana: Zavarovalnica Triglav d.d.
- 181) Žito d.d. (2014). Letno poročilo podjetja Žito d.d. Ljubljana: Žito d.d.
- 182) Wildowicz Giegiel, A. (2014). The evolution and the new frontiers of social responsibility accounting. *Problems of management in the 21st century*, 9(1), 95-102.
- 183) Wilhelm, K. (2013). *Return on Sustainability*. New Jersey: Pearson Education, Inc.
- 184) Wong, R., & Millington A. (2014). Corporate social disclosures: a user perspective on assurance. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 27(5), 863-887.

PRILOGE

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Elektronsko sporočilo – Gospodarska zbornica Slovenije	1
Priloga 2: Elektronsko sporočilo – Finančna uprava Republike Slovenije	3
Priloga 3: Elektronsko sporočilo – Petrol d.d.	4
Priloga 4: Seznam združb, vključenih v shemo EMAS v Republiki Sloveniji	5
Priloga 5: Seznam imetnikov Znaka za okolje (ECOLABEL) v Republiki Sloveniji	6

Priloga 1: Elektronsko sporočilo – Gospodarska zbornica Slovenije

----- Posredovano sporočilo -----

Od: **S. Pevnik** <pevnik.s@gmail.com>

Datum: 06. oktober 2015 08:30

Zadeva: Prošnja za namen empirične študije

Za: zki@gzs.si

Pozdravljeni!

Sem Srečko Pevnik, študent na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani. Za namen priprave magistrskega dela izvajam empirično študijo podjetij, ki kotirajo na Ljubljanski borzi. Raziskujem uporabo zunanjih zagotovil družbene odgovornosti teh družb.

Če bi bilo mogoče, bi Vas prosil, da mi posredujete seznam podjetij z veljavnim certifikatom POR v letu 2014.

Za pomoč se Vam najlepše zahvaljujem in Vas lepo pozdravljam!

Srečko Pevnik

----- Prejeto sporočilo -----

Od: **zki** <zki@gzs.si>

Datum: 08. oktober 2015 10:45

Zadeva: RE: Prošnja za namen empirične študije

Za: "S. Pevnik" <pevnik.s@gmail.com>

Dober dan!

Posredujemo Vam zadevni seznam:

- ATOTECH SLOVENIJA d.d.
- Belinka-Belles, d.o.o.
- CINKARNA Celje, d.d.
- ECOLAB d.o.o.
- Helios TBLUS d.o.o.
- HENKEL MARIBOR d.o.o.
- JUB d.o.o.
- JULON d.o.o.
- KRKA, d.d., NOVO MESTO
- LEK d.d.
- MELAMIN d.d. Kočevje
- MESSER SLOVENIJA d.o.o.

- MITOL d.d., SEŽANA
- PETROL d.d., LJUBLJANA
- PLAMA-PUR d.d. PODGRAD
- POLYCOM ŠKOFJA LOKA d.o.o.
- SAVATECH d.o.o.
- TKK d.o.o.

Srečno in lep pozdrav!

Helena Gombač Rožanec

Priloga 2: Elektronsko sporočilo – Finančna uprava Republike Slovenije

----- Posredovano sporočilo -----

Od: **S. Pevnik** <pevnik.s@gmail.com>

Datum: 14. oktober 2015 23:32

Zadeva: Prošnja za namen empirične študije

Za: rok.markun@gov.si

Pozdravljeni!

Sem Srečko Pevnik, študent na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani. Za namen priprave magistrskega dela izvajam empirično študijo podjetij, ki kotirajo na Ljubljanski borzi. Raziskujem uporabo zunanjih zagotovil družbene odgovornosti teh družb.

Če bi bilo mogoče, bi Vas prosil, da mi posredujete seznam slovenskih podjetij, v katerih so imeli veljaven certifikat oziroma status AEO (pooblaščen gospodarski subjekt) v letu 2014.

Za pomoč se Vam najlepše zahvaljujem in Vas lepo pozdravljam!

Srečko Pevnik

----- Prejeto sporočilo -----

Od: **Rok Markun** <rok.markun@gov.si>

Datum: 15. oktober 2015 14:41

Zadeva: RE: Prošnja za namen empirične študije

Za: "S. Pevnik" <pevnik.s@gmail.com>

Pozdravljeni!

Izdana dovoljenja so objavljena na spodnji spletni povezavi. Objavljena so vsa dovoljenja razen ene družba, ki v vlogi ni odobrila javno objavo, ter ene družbe, ki je bila v letu 2014 še imetnica dovoljenja, v tem trenutku pa ji je dovoljenje začasno ukinjeno.

http://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/eos/aeo_consultation.jsp?Lang=en&certificatesTypes=AEOC&certificatesTypes=AEOF&certificatesTypes=AEOS&aeoCountry=SI&showRecordsCount=0&offset=4&Expand=true

S spoštovanjem

Rok Markun

Višji finančni svetovalec inšpektor – pomočnik vodje

Priloga 3: Elektronsko sporočilo – Petrol d.d.

----- Posredovano sporočilo -----

Od: **S. Pevnik** <pevnik.s@gmail.com>

Datum: 15. oktober 2015 00:06

Zadeva: Vprašanje za namen empirične študije

Za: anita.lovse@petrol.si

Pozdravljeni!

Sem Srečko Pevnik, študent na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani. Za namen priprave magistrskega dela izvajam empirično študijo podjetij, ki kotirajo na Ljubljanski borzi. Raziskujem uporabo zunanjih zagotovil družbene odgovornosti teh družb.

Po pregledu letnega poročila in trajnostnega poročila podjetja Petrol d.d. za leto 2014, sem ugotovil, da v vašem podjetju uporabljate številna zunanja zagotovila družbene odgovornosti. Nisem pa zasledil, če imate za sistem BS OHSAS 18001 pridobljeno neodvisno zunanje zagotovilo upoštevanja tega standarda. Zanima me, če ste v podjetju Petrol d.d. imeli v letu 2014 veljaven certifikat za omenjen sistem?

Za pomoč se Vam najlepše zahvaljujem in Vas lepo pozdravljam!

Srečko Pevnik

----- Prejeto sporočilo -----

Od: <samo.gerdin@petrol.si>

Datum: 16. oktober 2015 09:11

Zadeva: Psr: Vprašanje za namen empirične študije

Za: pevnik.s@gmail.com

Kp: anita.lovse@petrol.si

Spoštovani,

v družbi Petrol nismo certificirani po standardu OHSAS 18001. Imamo po postavljen sistem za vodenje poklicnega zdravja in varnosti in je del integriranega sistema kakovosti.

Lep pozdrav

Priloga 4: Seznam združb, vključenih v shemo EMAS v Republiki Sloveniji

Tabela P1: Seznam združb, vključenih v shemo EMAS v Republiki Sloveniji z dne 2. aprila 2014

Zap. št.	Naziv organizacije	Organizacijske enote	Registracijska številka	Datum veljavnosti registracije
1.	Gorenje d.d. Partizanska 12, 3320 Velenje	<ul style="list-style-type: none">lokacija Partizanska 12, 3320 Velenjelokacija Ceste 56, 3252 Rogateclokacija Industrijska cona Primorska cesta 6d, 3325 Šoštanj	SI-00001	do 31.3.2017
2.	Gorenje I.P.C., d.o.o. Partizanska 12, 3320 Velenje	<ul style="list-style-type: none">lokacija Partizanska 12, 3320 Velenjelokacija Industrijska cona Primorska cesta 6d, 3325 Šoštanj	SI-00002	do 31.3.2017
3.	Cinkarna Celje, d.d. PE Kemija Mozirje Ljubija 11, 3330 Mozirje	<ul style="list-style-type: none">lokacija Ljubija 11, 3330 Mozirje (PE Kemija Mozirje)	SI-00003	do 30.11.2015
4.	Luka Koper, d.d. Vojkovo nabrežje 38, 6501 Koper	<ul style="list-style-type: none">lokacija Vojkovo nabrežje 38, 6501 Koper	SI-00004	do 30.12.2016
5.	Medium d.o.o. Žirovnica 60c, 4274 Žirovnica	<ul style="list-style-type: none">lokacija Žirovnica 60c, 4274 Žirovnica	SI-00005	do 31.01.2017
6.	Lek farmacevtska družba d.d. Verovškova 57, 1000 Ljubljana	<ul style="list-style-type: none">lokacija Verovškova 57, 1526 Ljubljanalokacija Kolodvorska 27, 1234 Mengešlokacija Trimlini 2D, 9220 Lendavalokacija Perzonali 47, 2391 Prevalje	SI-00006	do 31.10.2015
7.	Mestna občina Ljubljana Mestna uprava, Oddelek za varstvo okolja Zarnikova 3, 1000 Ljubljana	<ul style="list-style-type: none">lokacija Zarnikova 3, 1000 Ljubljana	SI-00007	do 31.3.2016
8.	Ljubljanske mlekarne d.d. Tolstojeva 63, 1000 Ljubljana	<ul style="list-style-type: none">lokacija Tolstojeva ulica 63, 1000 Ljubljana	SI-00008	do 5.9.2016
9.	Si.mobil d.o.o. Šmartinska 134b, 1000 Ljubljana	<ul style="list-style-type: none">lokacija Šmartinska 134b, 1000 Ljubljana	SI-00009	do 2.4.2017

Vir: Seznam organizacij, vključenih v sistem EMAS – Ministrstvo za okolje in prostor, 2015.

Priloga 5: Seznam imetnikov Znaka za okolje (ECOLABEL) v Republiki Sloveniji

Tabela P2: Seznam imetnikov Znaka za okolje (ECOLABEL) z dne 9. julija 2015

Naziv organizacije / pridobitelja Znaka za okolje	Seznam proizvodov oziroma storitev
Paloma Sladki Vrh, d.d. Sladki Vrh 1 2214 Sladki Vrh	Proizvodi iz skupine »tissue papir za higienske namene uporabe«: <ul style="list-style-type: none"> • žepni robci CO kvalitete • toaletni tissue CC kvalitete • brisače zložene krep PP naravne • brisače zložene krep AP rjave • brisače zložene krep PP 60% bele
Dark Silk Australia Units 2 & 3, 5 Kinwal Court Moorabbin 3189 Australia	Proizvodi iz skupine mil, šamponov in balzamov za lase: <ul style="list-style-type: none"> • Bar Code: 9339732000004 (Dark Silk Classic) • Bar Code: 9339732000011 (Dark Silk Express) • Bar Code: 9339732000202 (Dark Silk Handy)
Terme Snovik – Kamnik, d.o.o. Molkova pot 5 1241 Kamnik	Turistična nastanitvena storitev (Terme Snovik)
KIMI d.o.o. Planjava 1 1236 Trzin	Proizvodi iz skupine univerzalnih čistil in čistil za sanitarne prostore: <ul style="list-style-type: none"> • EKOVAL Čistilo za sanitarije • PRO MAGIC Čistilo za sanitarije • EKOVAL Univerzalno čistilo • PRO MAGIC Univerzalno čistilo • EKOVAL Čistilo za steklo • PRO MAGIC Čistilo za steklo
KIMI d.o.o. Planjava 1 1236 Trzin	Proizvodi iz skupine mil, šamponov in balzamov za lase: <ul style="list-style-type: none"> • EKOVAL negovalno tekoče milo • MERCATOR negovalno tekoče milo
KIMI d.o.o. Planjava 1 1236 Trzin	Proizvodi iz skupine detergentov za ročno pomivanje posode: <ul style="list-style-type: none"> • EKOVAL detergent za ročno pomivanje posode • PRO MAGIC detergent za ročno pomivanje posode
KIMI d.o.o. Planjava 1 1236 Trzin	Proizvodi iz skupine detergentov za perilo: <ul style="list-style-type: none"> • EKOVAL tekoči detergent za strojno in ročno pranje perila • MAXX tekoči detergent za strojno in ročno pranje perila • PERIKIM tekoči detergent za strojno in ročno pranje perila • PRO MAGIC Eco tekoči detergent za strojno in ročno pranje perila
VIPAP VIDEM Krško, d.d. Tovarniška 18 8270 Krško	Proizvodi iz skupine kopirnih in grafičnih papirjev: <ul style="list-style-type: none"> • VIPCO • VIPRESS • VIPRINT • VIMAG • VIMAX
Thermana d.d. Družba dobrega počutja Zdraviliška cesta 6 3270 Laško	Turistična nastanitvena storitev (Wellness park Laško)
Turistična kmetija Urška Križevac 11 A, 3206 Stranice	Turistična nastanitvena storitev

nadaljevanje

Naziv organizacije / pridobitelja Znaka za okolje	Seznam proizvodov oziroma storitev
Koren Lidija s.p. Kamp Koren Kobarid Drežniške Ravne 33 5222 Kobarid	Storitev kampov
JUB kemična industrija d.o.o. Dol pri Ljubljani 28 1262 Dol pri Ljubljani	Proizvodi iz skupine notranjih barv in lakov: <ul style="list-style-type: none">• JUPOL JUNIOR Sunrise (JJR210)• JUPOL JUNIOR Sunset (JJR211)• JUPOL JUNIOR Princess (JJR212)• JUPOL JUNIOR Missy (JJR213)• JUPOL JUNIOR Ice Blue (JJR214)• JUPOL JUNIOR Spring (JJR215)• JUPOL GREEN• JUPOL ECO PREMIUM
SAVA TURIZEM d.d. Cankarjeva 6 4260 Bled	Turistična nastanitvena storitev (Hotel Savica)
KIMI d.o.o. Planjava 1 1236 Trzin	Proizvodi iz skupine detergentov za ročno pomivanje posode: <ul style="list-style-type: none">• EKOVAL Balzam Detergent za ročno pomivanje posode• PRO MAGIC Eko Balzam Detergent za ročno pomivanje posode
Terme Dobrna d.d. Dobrna 50 3204 Dobrna	Turistična nastanitvena storitev (Hotel Vita, Vila Higiea, Hotel Park)

Vir: Seznam pridobiteljev Ecolabel – Ministrstvo za okolje in prostor, 2015.